Biblioteko Katolik Idista

No. 9.

EVANGELIO da Santa Lukas

TRADUKITA DA L. KAULING
M. S. C.

Preco : 4 fr.

IDO-KONTORO : THAON-LES-VOSGES (FRANCIA)

Cheko-Konto postala No. 34.89, Nancy.

IMPRIMERIO XAVIER SUTTER - SAINT-DIÉ (VOSGES) FRANCIA
1926

Licentiâ Superiorum Congregationis M. S. C.

NIL OBSTAT :

F. THOMASSIN, *Vic. gen.*

IMPRIMATUR :

Sancti Deodati, 25 Mayo 1926.

† ALPHONSUS-GABRIEL,

Episc. San. Deodat.

EVANGELIO DA SANTA LUKAS

PREFACO

La Nova Testamento informas ke S. Lukas esis mediko (Kol. IV. 14.) e kunlaboranto di S. Paulus (Filemon. 24). Il akompanis S. Paulus dum lua voyajo a Makedonia, Ierusalem e Roma, e dum l'unesma enkarcereso (Agi. XVI. 10 ; XX. 5 ; XXVII) ; ed itere lor l'enkarcereso duesma (II Tim. IV. 11). S. Ireneus konsideras lu kom dicipulo ne di Iesu, ma dil apostoli, speciale di S. Paulus. Segun Eusebius, S. Hieronimus e S. Gregorius de Nazianze, Lukas naskis en Antiokia di Siria, ed adheris l'evangelio sen esir Judo o prozelito. Pos la morto di S. Paulus lu iris ad Akaia kom episkopo. L'Eklezio Romana kultas lu kom martiro ye la 18ª oktobro.

La Papala Komisitaro por la Biblo expozis samtempe (29. 6. 1912) la tezi tradicionala pri l'evangelii da S. Markus e S. Lukas per la yena respondi :

I. Kad la deklaro evidenta dal tradiciono, admirinde konkordanta de la komenco dil Eklezio, e konfirmita per multega argumenti, t. e. per l'atesti explicita dal Santa Patri e dal autori ekleziala, per la citaji ed aludi quin on trovas en lia verki, per l'uzado dal olima hereziani, per la tradukuri di la libri dil Nova Testamento, per la maxim antiqua e preske omna manuskripti, per argumenti interna prenita de la texto dil ipsa libri sakra, koaktas ni afirmar kom certa ke Markus, dicipulo ed

interpretisto di Petrus, e Lukas, dicipulo e kunvoyajinto di Paulus, esas vere l'autori dil evangelii qui atribuesas a singlu de li ?

Resp. Yes.

II. Kad l'argumenti per qui kelka kritikisti esforcas demonstrar ke la dek e du lasta versi dil evangelio da Markus (Mark, XVI. 9-20) ne esas skribita da Markus, ma adjuntita da altru, valoras sat multe por grantar la yuro afirmar ke on ne bezonas konsiderar li kom inspirita e kanonala ; o kad olti demonstras adminime ke Markus ne esas l'autoro di ca versi ?

Resp. No, pri la du parti.

III. Kad on darfas dubar pri la inspireso e kanonaleso di la naraci da Lukas pri l'infanteso di Kristo (Luk. I. II), o pri l'aparo da Anjelo por fortigar Iesu e pri la sango-sudorifo (Luk. XXII. 43, seq.) ; o kad on povas pruvar per solida argumenti la tezo di olima hereziani e di kelka kritikisti nuntempa ke ica naraci ne apartenas a l'autentika evangelio da Lukas ?

Resp. No, pri la du parti.

IV. Kad la dokumenti rarega e tote izolita en qui la kantiko *Magnificat* atribuesas ne a la Santa Virgino Maria, ma ad Elisabet, ulamaniere povas e devas supervalorar l'atesto konkordanta da preske omna manuskripti dil Greka texto originala e dil tradukuri, e same l'expliko quan postulas e la kuntexto e la mento dil Virgino, e la konstanta tradiciono dal Eklezio ?

Resp. No.

V. Kad, pri l'ordino kronologiala dil evangelii, on darfas abandonar la tezo konfirmata per tradiciono maxim antiqua e konstanta, qua atestas ke pos Mateus, ilqua

unesme skribis sua evangelio en sua linguo patrala, Markus skribis duesme e Lukas triesme ; o kad l'aserto ke l'evangelii duesma e triesma esis kompozita ante ke l'unesma evangelio tradukesabis ad la Greka, kontreagas ita tezo ?

Resp. No, pri la du parti.

VI. Kad on darfas plutardigar la kompozo dil evangelii da Markus e Lukas til pos la destrukteso dil urbo Ierusalem ; o kad adminime on povas asertar ke l'evangelio da Lucas skribesis pos la komenco dil siejo, pro ke che lu la predicajo dal Sinioro pri la destrukteso di ta urbo semblas plu determinita ?

Resp. No, pri la du parti.

VII. Kad on devas afirmar ke l'evangelio da Lukas precedis la libro di la Agi dil Apostoli (Agi I. 1, seq.) ; e pro ke ica libro dal sama autoro Lukas finisesis ye la fino dil enkarcereso di Paulus en Roma (Agi. XXVII. 30, seq), ke lua evangelio ne esas skribita pos ica tempo ?

Resp. Yes.

VIII. Konsiderante l'atesti dal tradiciono e l'argumenti interna pri la fonti quin la du evangeliisti uzis por kompozor lia evangelii, kad on povas racionoze dubar pri la tezo ke Markus skribis segun la prediko da Petrus, e Lukas segun la prediko da Paulus, o ke ta evangeliisti anke posedis altra fonti fidinda, sive parolala, sive ja skribita ?

Resp. No.

IX. Kad la paroli ed agi quin Markus akurate e quaze desegnante naracas segun la prediko da Petrus, e quin Lukas expozas sincerege *pos saveskir exakte omno de l'inicio* de testi tote fidinda, qui ya *de la komenco esis*

testi okulala e divenis servisti di la parolo (Luk. I. 2, seq.), yure meritas la totala valoro historiala quan l'Eklezio sempre atribuis ad oli ; o kontree, kad on devas konsiderar ica fakti ed agi kom historiale ne-vera tote o parte, sive pro ke l'autori ne esis testi okulala, sive pro ke on plurfoye trovas che la du evangeliisti defekto pri ordino o difero pri la sucedo dil fakti, sive pro ke li, skribinte tarde, neevitеble raportabus idei ne konkordanta kun la mento di Kristo e dil Apostoli e fakti ja plu o min falsigita dal imaginado populala, sive pro ke li, singlu segun sua skopo, obediabus prejudiki dogmatala ?

Resp. Yes, pri l'unesma parto ; no, pri la duesma.

Evangelio da Santa Lukas

PROLOGO.

(Ch. I. *1-5*).

1.-*2. **M**ulti entraprezis naracar lo eventinta inter ni, segun
ke tradicionis ti qui de la komenco esis testi okulala,
*3. e divenis servisti di la parolo. **P**ro to anke me, pos
saveskir exakte omno de l'inicio, tendencas deskribar
4. lo a tu ordine, karega Teofilus, **p**or ke tu agnoskez
la vereso di lo docita.

Evangelio di l'infanteso.

(Ch. I. 5. - III).

Anunco di Ioanes (Ch. I. *5-26*).

*5. **L**or la dii di Herodes, rejo di Judea, vivis ula sacer-
doto, nomita Zakarias, de la klaso di Abias. Lua
spozino esis de la filiini di Aaron, nomita Elisabet.
6. **L**a du esis yusta koram Deo, obediante omna imperi
*7. e precepti dal Sinioro senreproche. **L**i ne havis filii ;
nam Elisabet esis sterila, e la du ja oldeskis.

8. **K**ande Zakarias oficiis koram Deo, lor la foyo di sua
9. klaso, **i**l sorte komisesis, segun la regulo dil sacer-
dotaro, por enirar la santuario dil Sinioro kombus-
10. tonte l'incenso ; **e** la tota turbo dil populo esis pre-
11. ganta extere ye la horo dil incenso. **A**njelo dil Sinior
aparis ad il stacante dextralatere dil incenso-altaro
12. **V**idante lu, Zakarias trublesis, e timo falis sur ilu
13. **M**a l'anjelo dicis ad il : Ne timez, Zakarias, nam tu
prego exaucesis : e tua spozino Elisabet parturos a t

I. 2. Videz : Prefaco, *Resp.* IX.
3. Agi I. *1.* — Prefaco, *Resp.* VII. — Forsan esus tradukenda
Ecelenco Teofilus, segun Agi. XXIV. *3.*
5. Segun I Kron. XXIV. *10.* la klaso di Abias esis la okesma
Singla klaso oficiis dum un semano.
7. Pri l'incenso-altaro videz Ex. XXX. *1-11.*

14. filiulo e tu nomizos il Ioanes. **Il** esos por tu joyo ed
*15. exulto, e multi joyos pro lua nasko. **N**am il esos
granda koram la Sinioro : il drinkos nek vino nek
ebriigivo ed il pleneskos de la Spirito Santa ja en
16. l'utero matrala. **Il** konvertos multa filii di Izrael a la
*17. Sinioro lia Deo, **e**d il preiros Lu kun la mento e la
povo di Elias, por riduktar la kordii dil patri ad la
filii, la nekredanti ad la sajeso dil yusti, e preparar a
18. la Sinioro populo perfekta. **E** Zakarias dicis a l'an-
jelo : Quale me saveskos to ? Nam me esas olda e mea
*19. spozino evoza. **E** l'anjelo respondis a lu : Me esas
Gabriel, qua stacas koram Deo ; me sendesis por
20. parolar a tu ed anuncar ta bona novajo. **Y**en, tu esos
muta e nekapabla parolar til ke to eventos, pro ke tu
ne kredis mea paroli, qui realeskos suatempe.

21. **L**a populo vartis Zakarias, ed astonesis pro ke il tar-
22. deskis en la santuario. **E**kirinte, il ne povis parolar
a li, ed on komprenis ke il vidabis viziono en la san-
23. tuario. Il signifadis a li e restis muta. **E** kande la dii
di lua oficio finabis, il iris ad-heme.

24. **P**os ita dii Elisabet, lua spozino, gravideskis, ed el
*25. celis su dum kin monati, dicante : **T**on la Sinioro
grantis a me, kande Lu komplezis forigar mea des-
honoro inter la homi.

Anunco di Iesu. (Ch. I. *26-39*).

26. **L**or la sisesma monato l'anjelo Gabriel sendesis da
*27. Deo ad ula urbo di Galilea, nomata Nazaret, ad vir-
gino fiancita a viro, nomita Iosef, ek la gento di David,

15. Il esos 'nazir. Pri la nazir-i videz Nombri VI. *1-22*. Mat. XVII. *11-14*. (Iesu dicis a l'apostoli :) Elias ya venos e restauros omno. Ma me dicas a vi ke Elias ja venis, e li ne agnoskis lu, ma facis pri lu omno quon li volis. Tale anke la Filio dil homo sufros per li. Lore la dicipuli komprenis ke il parolis pri Ioanes la Baptisto.
17. Citesas Mal III. *1* e IV. *6*.
19. L'arkanjelo Gabriel mencionesas da Daniel (VIII. *16-27* e IX. *21* - X).
25. La sterileso konsideresis kom puniso da Deo. (I Sam. I. *6*).
27. La fianciti duris habitar dum un yaro che sua familii.

*28. e la nomo dil virgino esis Maria. **E**d irinte vers el, lu
dicis : Salutesez, plena de graco, la Sinioro esas
29. kun tu, benedikata esas tu inter la mulieri. **E**lca tru-
blesis per la paroli, e meditis quon esus ica saluto.
30. **E** l'anjelo dicis ad el : Ne timez, Maria, nam tu trovis
*31. graco koram Deo. **Y**en, tu gravideskos e parturos
*32. filiulo, e tu nomizos il Iesu. **I**lca esos granda e nome-
sos filio dil Superego ; e la Sinioro Deo donos a lu la
33. trono di David, lua patro, **e** lu regnos la gento di
Iakob eterne, e lua regnado ne finos.

*34. **M**a Maria dicis a l'anjelo : Quale eventos ico, pro ke
35. me ne agnoskas viro ? **E** l'anjelo respondis ad el : La
Spirito Santa decensos sur tu, e la povo dil Superego
ombrizos tu. Pro to lo santa naskonta de tu nomesos
36. filio di Deo. **Y**en, mem Elisabet, tua parentino,
konceptis filiulo en sua oldeso, ed ica monato esas
37. la sisesma di ta qua judikesas kom sterila ; **n**am nulo
38. esas neposibla a Deo. **E** Maria dicis : Yen la sklavino
dil Sinioro, facesez a me segun tua parolo. E l'anjelo
foriris de lu.

28. Unesma parto dil prego *Ave Maria*. — En kelka manuskripti Greka la paroli : Benedikata esas tu inter la mulieri, nur trovesas ye v. *42*.
31. Isaias VII. *14*. Yahveh ipse grantos a vi signo :
Yen, virgino gravideskis e parturas filiulo,
ed el nomizas lu Emanuel.
(Emanuel = Deo kun ni ; Iesu = Yahveh sokursez).
Ieremias XXI. 22. Nam Yahveh kreis ulo nova sur la tero : homino cirkondos homulo.
Inter la psalmi mesiala Ps. II. 7. mencionas la patro Dea dil Mesio, e Ps. XXII (Vulg. XXI) *10. 11.* lua matro homa, quale anke Gen. III. *15*.
32. Is. IX. 5. Infanteto naskis a ni,
filiulo-grantesis a ni ;
la regno pozesis sur lua shultri.
On nomas lu konsilero admirinda,
Deo forta, patro dil futuro, princo di paco.
6. L'augmento dil povo
e dil paco esos senfina
sur la trono di David ed en lua rejio.
34. Fiancitino povis afirmar ico, se el e lua fiancitulo vovabis virgeso.

Vizito da Maria ad Elisabet. (Ch. I. *39-56*).

*39. Maria levis su lor ita dii e haste departis vers la mon-
40. taro ad ula urbo di Juda. Ed el eniris la domo di
41. Zakarias e salutis Elisabet. E pos ke Elisabet auda-
bis la saluto da Maria, lua filio exultis en lua sino :
*42. ed Elisabet pleneskis de la Spirito Santa e klamis
laute. Benedikata esas tu inter la mulieri, e benedi-
*43. kata esas la frukto di tua sino. Quale grantesas a me
44. ke la matro di mea Sinioro venas ad me ? Yen, kande
la sono di tua saluto arivis a mea oreli, l'infanto
45. exultis joye en mea sino. E felica esas la kredinto,
*46. pro ke realigesos to quo dicesis ad el dal Sinioro. E
Maria dicis :

Mea animo laudegas la Sinioro
47. e mea spirito exultas en Deo, mea Salvero ;
*48. pro ke Lu regardis l'inferioreso di sua sklavino.
Yen, de nun omna generacioni laudos me kom
49. pro ke la Potento facis a me granda kozi. [beata ;
E Lua nomo esas santa,
50. e Lua mizerikordio permanas dum generaciono e
51. Lu agis potente per sua brakio, [generaciono
Lu dispersis le superba kordie.
52. Lu destronizis la potenti
ed elevis la humili.
53. La hungrantin Lu plenigis de bonaji
e la richin Lu forigis indijanta.
54. Lu sokursis Izrael, sua servisto,
memorante sua mizerikordio.
55. Quale Lu promisis a nia patri,
ad Abraham e lua decendantaro dum la yarcenti.

56. Maria sejornis che elu dum preske tri monati e retroi-
ris ad-heme.

39. La graco dil Spirito Santa ne permisas tardigo. (S. Ambrosius). La urbo situesis probable proxim Hebron.
42. Duesma parto dil prego : *Ave Maria.*
43. La matro di Deo, segun Ps. CX (Vulg. CIX) *1.* e Luk XX. *41-44.*
46. Videz : Prefaco, *Resp.* IV. La kantiko konsistas grandaparte en texti prenita libere e memore de la psalmaro e de altra libri. La sama bonfaco da Deo esas favoro personala *(46-50)* e generala *(50-56).*
48. Argumento biblala di la kulto a Maria.

Nasko di Ioanes. (Ch. I. *57-80*).

57. Ad Elisabet arivis la tempo parturar, ed el parturis
58. filiulo. E lua vicini e parenti audis ke la Sinioro bri-
*59. ligis sua mizerikordio pri el, e li gratulis elu. Lor
l'okesma dio li venis por cirkoncidar l'infanto, e li
60. donis ad il la nomo di lua patro, Zakarias. Ma lua
61. matro respondis : Tote ne, il nomizesos Ioanes. E li
dicis ad el : Nulu ek tua parentaro havas ica nomo.
62. Per signi li questionis lua patro, quale ilca volas
63. nomizar lu. Zakarias postulis tableti e skribis : Ioa-
nes esas nomo. Ed omni astonesis.

*64. Ye la sama instanto lua boko e lango desligesis, ed il
65. parolis benedikante Deo. Eventis timo ad omni qui
habitis cirkume ; ed en la tota montaro di Judea on
66. parolis pri ica fakti ; ed omna audinti reflektis kor-
die, dicante : Quon do esos ta infanto ? Nam la ma-
nuo dil Sinioro esis kun lu.

67. E Zakarias, lua patro, pleneskis de la Spirito Santa
e profetesis, dicante :

*68. Benedikata la Sinioro, la Deo di Izrael,
pro ke Lu vizitis e redemtis sua populo,
*69. ed elevis la korno di nia salveso
en la gento di David, sua servisto.
70. Quale Lu predicabis per la boko di sua santa
profeti de la yarcenti :
71. salvo de nia enemiki,

59. Gen XVII. *10.* (Yahveh dicis ad Abraham :) Yen la federo inter me e vi, quan tu obedios e tua decendantaro pos tu : omna homulo inter vi cirkoncidesos. *12.* Dum omna generacioni, singla homulo inter vi, sive naskinta heme, sive komprita de stranjero altrarasa, cirkoncidesos kande il evos ok dii.
64. Benedikante Deo per la kantiko di v. *68.*
68. L'unesma parto dil kantiko *(68-76)* rezumas la predicaji antiqua pri la redemto dal Mesio kom glorio nacionala : la duesma parto *(76-80)* predicas la profeteso di Ioanes. Zakarias poke citas la psalmi.
69. La korno esas simbolo di povo. I Sam. II. *10.*
Yahveh judicios l'extremaji dil tero ;
Lu donos povo a sua rejo,
ed elevos la korno di sua uncionito.

de la manuo di omni odianta.
72. mizerikordio a nia patri,
*73. Nam Lu jurabis ad Abraham, nia patro,
grantor a ni
74. ke, liberigite de la manuo dil enemiki.
ni servos Lu sen pavoro,
75. per santeso e yusteso koram Lu,
dum omna nia dii.
76. E tu, infanteto, nomesos profeto dil Superego :
nam tu preiros la Sinioro por preparor lua voyi ;
77. por agnoskigor da lua populo la salveso
per la pardono di lia peki.
78. Pro la mizerikordio di nia Deo,
per qua Lu vizitis ni desupre, quale suno levanta,
79. por lumizor ti qui sejornas en la tenebri
ed en l'ombro dil morto,
por direktor nia pedi vers la voyo dil paco.
*80. L'infanto kreskis e forteskis per la Spirito, ed
il habitis la dezerto til manifestor su
ad Izrael.

73. Gen. 7. (Deo dicis ad Abraham :) Me dekretis federo eterna kun tu e tua decendantaro dum lia generacioni : ke me esos la Deo di tua decendanti pos tu. Gen. XVIII. *17-18*. Lore Yahveh dicis : Kad me celus de Abraham quon me facos ? Nam lu divenos populo granda e forta, ed omna nacioni dil tero benedikesos en lu.

Gen. XXII. *16-18*. Per me ipsa me juris, Yahveh dicas, pro ke tu agis tale e ne refuzis a me tua filiulo unika, me benedikos tu e me igos tua decendantaro grandanombra quale la steli dil cielo e la sablo en la litoro dil maro, e tua decendanti posedos la pordi di sua enemiki. Ed en tua decendantaro omna nacioni dil tero benedikesos, pro ke tu obediis mea parolo.

80. L'eventi mencionita en ica chapitro celebresas dal Eklezio Romana ye la 25a marto (anunco a Maria), ye la 24a junio (nasko di Ioanes) e ye la 2a julio (vizito ad Elisabet). La dato di ca lasta festo semblas esar ta di la hem-iro di Maria.

Nasko di Iesu.

(Ch. II. *1-8*).

II. *1. Lor ica dii l'imperiestro Augustus ediktis kontar la
*2. habitanti dil tota mondo. Ica unesma kontado even-
3. tis dum ke Quirinius guvernis Siria. E singlu iris a
*4. sua urbo por enskribesor. Anke Iosef, esante de la
dinastio e gento di David, acensis del urbo Galileana
*5. Nazaret ad Judea, ad la urbo di David, qua nomesas
Betlehem, por enskribesor kun Maria, lua fiancitino
6. parturonta. Lor ke li sejornis ibe, kompleteskis pri
*7. Maria la tempo parturar, ed el parturis sua filiulo
unesme-naskinta, lanjizis il e kushis il en kripo, pro
ke li ne trovabis plaso en la albergo.

Vizito dal pastori. (8-21).

*8. En la sama regiono pastori extere e nokte gardadis
*9. sua bestii. Yen anjelo dil Sinioro stacis apud ili, e la
glorio dil Sinioro brilis cirkum li, e li pavoris pro
10. granda timo. L'anjelo dicis a li : Ne pavorez : yen ke
me anuncas a vi granda joyo, qua esos por la tota
11. populo : cadie naskis a vi salvonto, la Sinioro Kristo,
12. en la urbo di David. E lo yena esos a vi signo : vi
13. trovos infantulo lanjizita e kushita en kripo. Subite
juntis su a l'anjelo grandanombra armeo cielala lau-
dante Deo e dicante :
*14. Glorio en l'altaji a Deo
e sur la tero paco al homi bonvolata.

1. Di la tota imperio Romana.
2. La popul-kontadi esis frequa.
4. Mikeas (V. *1*. citita da Mat. II. *6*.) predicabis ke Kristo naskos en Betlehem.
5. Segun Mat. I. *24*. Iosef ja spozinigis Maria. Per la vorto fiancitino Lukas insistas pri elua virgeso, segun Mat. I. *25*.
7. Unesme naskinta esas titulo qua indikas varia yuri ed obligi legala (Videz Hebr. I. *6*.) S. Iustinus tradicionis ke Iesu naskis en groto. L'albergo esas karavanserayo.
8. Mikeas IV. *8*. mencionas gardo-turmi di pastori.
9. Segun Ex. XVI. *10*, XXIV. *16* e plusa texti la glorio-lumo indikas prezenteso di Deo.
14. Bonvolata prefere kam bonvoloza. Ye l'eniro triumfala di Iesu en Ierusalem lua dicipuli aklamis lu samamaniere. (Ch. XIX. *38*).

15. Kande l'anjeli desaparabis de li vers la cielo, la pas-
tori inter-dicis : Ni irez til Betlehem, e ni videz lo
16. eventinta, quon la Sinioro revelis a ni. Li venis haste,
e trovis Maria e Iosef, e l'infantulo kushita en la kri-
17. po. Vidinte lu, li naracis quo dicesabis a li pri ta
18. infanto. Ed omna audinti astonesis pri to quon la
*19. pastori dicis a li. Ma Maria memoradis omna ico,
20. meditonte kordie. E la pastori retroiris gloriizante e
laudante Deo pri omno quon li audabis e vidabis,
quale esis anuncita a li.

Cirkoncizeso di Iesu. (v. *21*).

*21. E kande ok dii kompletesis por cirkoncizar l'infan-
tulo, il nomizesis Iesu, quale il esabis nomizata dal
anjelo ante sua koncepteso.

Prizenteso di Iesu en la Templo. (22-39).

*22. Kande kompletesis la dii di lia purigo segun la lego
di Moses, li adportis il ad Ierusalem por prizentar il
*23. al Sinioro, quale esas skribita en la lego dil Sinioro ;
24. e por sakrifikar, segun lo dicita en la lego dil Sinioro,
25. paro de turturi o du kolombo-yuni. Yen viro esis en
Ierusalem, nomita Simeon, ed ica viro esis yusta e
pia, vartante la konsolaco por Izrael, e la Spirito
26. Santa esis sur lu. Ed a lu revelesis dal Spirito Santa
ke il ne vidos la morto ante vidir la Kristo dil Sinioro.
27. Il venis en la templo per la Spirito. Kande la gepatri
adportis l'infanta Iesu por obediar pri lu la moro
28. legala, il anke prenis lu en sua brakii, e benedikis
Deo e dicis :

19. Ye ica verso e. v. *51* Lukas insistas pri la memoraji da Maria, e semblas insinuar li kom fonto studiita. (Ch. I. *3*).

21. Ch. I. *31*. — Videz anke la notizo di I. *59*.

22. La lego di la purigo trovesas ye Lev. XII. Turturi o kolombi esis la sakrifikajo dil povri (ib. v. *8*). Maria, permaninte virgino, ne bezonis obediar ta lego.

23. Citesas Ex. XIII. *2*. Segun Ex. XII. *15* e Nombri VIII. *16*. filiulo unesme-naskinta devis redemtesar del proprietado da Yahveh. La Spirito Santa per Simeon (v. *34*) e Iesu dekeduyara (v. *49*) deklaris ke la Filio di Deo ne redemtesis per la ceremonio.

*29. Nun Vu lasas vua servisto, Sinioro,
irar pace, segun vua parolo ;
30. nam mea okuli vidis vua salvo
31. quan Vu preparis koram omna populi,
*32. lumo revelota a la nacioni
e glorio di vua populo Izrael.

33. E lua patro e matro admiris to quo dicesis pri lu.
*34. E Simeon benedikis li, e dicis a Maria, lua matro :
Yen ica pozesis kom ruino e rezurektigo a multi en
*35. Izrael, e kom signo kontredicota : ed anke tua an-
mon glavo trapikos, por ke la pensi di multa kordii
esez manifestata.
36. Esis anke profetino Ana, filiino di Fanuel, de la tri-
buo di Aser. Ica esis tre olda, e vivabis kun sua
37. spozulo dum sep yari pos sua virgeso. El permanabis
vidvina til okadek e quar yari, ne forirante del tem-
38. plo, e kultante nokte e jorne per fasto e prego. Proxi-
meskinte ye la sama horo el laudis Deo, e parolis pri
Iesu ad omni qui expektis la redemteso di Izrael.

Vivo di Iesu en Nazaret. (39-52).

*39. Kande li parfacabis omno segun la lego dil Sinioro,
40. li retroiris a Galilea a sua urbo Nazaret. E l'infantulo
kreskis e forteskis plena de sajeso e la graco di Deo
esis sur lu.

29. Simeon mortos pace, pro ke il vidis la realigo dil predicaji pri la veno dil Mesio.

32. Is. XLIX. *6*. Yahveh dicas : Ne nur tu esas mea servisto
por elevar la tribui di Iakob,
por riduktar la restanti di Izrael :
me pozas tu kom lumo di la nacioni,
por esar mea salvo til l'extremaji di la tero,

34. Is. VIII. *14*. Lu esos santuario :
ma anke buto-petro,
rokajo skandaliva a la du reji di Izrael,
reto e ruino a li qui habitas Ierusalem.

35. Anke Maria esas signo kontredicota, segun Gen. III. *15*. (Yahveh dicis al serpento :) Me pozos enemikeso inter tu e la muliero, inter tua e lua decendantaro ; lu aplastos tua kapo, e tu insidios lua talono.

39. Lukas omisas l'adoro dal magi, la fugo ad Egiptia e l'ocido dil inocenti. Videz Mat. II.

*41. Lua gepatri iris singlayare en Ierusalem ye la pasko-
*42. festo. Lor ke la puero Iesu evis dek e du yari, e li acen-
43. sabis a Ierusalem segun la moro festala, il restis en
Ierusalem kande li hem-iris pos la festo-dii, e lua gepa-
44. tri ne remarkis to. Ici, pensante ke il esas inter la kun-
voyajanti, voyajis dum un jorno, e serchis lu inter
45. parenti e konocati. E ne trovinte ilu, li retroiris a
*46. Ierusalem por serchadar lu. E pos tri dii li trovis lu
en la templo sidante meze dil docisti, audante e ques-
47. tionante li. Ma omna audanti admiris lua pruden-
*48. teso e lua respondi E vidante lu, li astonesis, e lua
matro dicis a lu : Filio, pro quo tu facis to a ni ? Yen
49. tua patro e me serchadis tu chagrenoze. Ed il dicis a
li : Pro quo vi serchadis me ? Kad vi ne savis ke me
*50. devas esar en to quo esas di mea Patro ? E li ne kom-
prenis la parolo quan il dicabis a li.

51. Ed il decensis kun li e venis en Nazaret, ed obediadis
a li. E lua matro konservis to omna en sua kordio.
*52. E Iesu kreskis pri sajeso, evo e gracio koram Deo e
la homi.

41. La viri obligesis pilgrimar a Ierusalem, la mulieri ne esis obligata, pro la flegado dil filii. Maria iris singlayare, pro ke el havis nur un filio.

42. Evante dek e du yari puero divenis « filio di la lego », t. e. obligata da la lego.

46. Il asistis nur kom lernanto.

48. La alta ofico di Iosef esis reprezentar sur la tero la Patro Dea di Iesu. Specale Mat. I. II montras lua rolo kom chefo di la Santa Familio.

50. Maria e Iosef savis ke Iesu esas Filio di Deo. (Luk. I. *32*, Mat. I. *20*), ma li ne komprenis pro quo il agabis tale pri li. Ta revelo prekoca pruvas ke de l'inicio Iesu tote konciis sua ofico.

52. De la komenco Iesu posedis sua tota savo supernatura e perfekteso (v. *40*), ma il kreskis pri evo, savo naturala e manifestado di sua vertui.

PREPARO A LA PREDIKO DIL EVANGELIO

(Ch. III-IV, *14*.)

La Baptisto. (Ch. III, *1-21*.)

III. *1. Lor la dek-e-kinesma yaro dil regnado da imperiestro
Tiberius, esante Pontius Pilatus guvernisto di Judea,
Herodes * tetrarko di Galilea, lua fratulo Filipus
* tetrarko di Iturea e Trakonitis, Lisanias * tetrarko
*2. di Abilena, e chefsacerdoti Anas e Kaifas, la parolo
da Deo venis sur Ioanes, filio di Zakarias, en la
*3. dezerto. Ed ilca iris en la tota cirkumajo di Iordano,
predikante repento-baplo por la pardono dil peki,
*4. quale esas skribita en la libro dil paroli da profeto
Isaias :

Voco di klamanto en la dezerto :
preparez la voyo dil Sinioro,
igez rekta lua voyeti ;
5. omna valo pleneskos
ed omna monto e kolino baseskos ;
lo sinuoza divenos rekta,
lo aspera divenos voyo plana ;
6. ed omna karno vidos la salvo da Deo.

*7. Il ya dicis a la turbi ekirinta por baptesor da lu :
Viperidi, qua docis a vi fugar la iraco venonta ?
8. Produktez do digna repento-frukti, e ne komencez
per dicar : Ni havas Abraham kom patro. Nam me
dicas a vi ke de ica petri Deo povas grantar filii ad
9. Abraham. Ja la hakilo esas pozita an la radiko dil
arboro, ed irg arboro qua ne produktas bona frukti,
hakesos e lansesos en la fairo.

10. E la turbi questionis lu dicante : Quon do ni facos ?

III. 1. Herodes Antipas, filio di Herodes la Granda.
2. Videz Mat. III ; Mark. I, *1-14* ; Ioan. I, *15-37*.
3. Repento o konverteso.
4. Citesas Isaias XL, *3-6*.
7. Segun Mat. III, 7, ta paroli vizas la Farizei e Sadukei. Videz Ioan. VIII, *33* e. c. ; Rom. IV.

*11. Il respondis a li: Ta qua posedas du tuniki, donez
un ad indijanto, e ta qua posedas nutrivi, facez lo
12. sama. **Anke** publicani venis por baptesor, e dicis a
13. lu: Maestro quon ni facos? **Il** dicis a li: Ne facez
14. plu multo kam lo imperita. **Anke** soldati questionis
lu dicante: Ni, quon ni facos? Il dicis a li: Ne vio-
lentez o kalumniez irgu, e saciesez da via salario.
*15. La populo expektis e reflektis kordie kad Ioanes esas
*16. la Mesio; **ma** il respondis ad omni: Me ya baptas vi
per aquo; ma pos me venos ulu plu potenta, di qua
me ne esas digna desligar la shu-rimeno. Ilca baptos
17. vi per la Spirito Santa e per fairo. **Il** manuprenis sua
fanilo e purigos sua sulo, il amasigos la frumento
en sua graneyo, ma kombustos la palio per fairo
ne-extingebla.

18. **Per** ica ed altra exhorti grandanombra, Ioanes pre-
19. dikis l'evangelio al populo. **Ma** kande il repriman-
dabis *tetrarko Herodes pri Herodias, la spozino di
ilua fratulo, e pri omna malaji quin ilu facabis,
*20. **Herodes** adjuntis a to omna l'enkarcerigo di Ioanes.

La Mesio. (*21-38.*)

21. **Lor** ke la tota turbo baptesis, anke Iesu esis baptata,
*22. e kande il pregis, la cielo apertesis, **e** la Spirito Santa
decensis sur lu en korpal figuro di kolombo, e voco
venis del cielo: Tu esas mea filio amata, da tu me
delektesas.
*23. **Kande** Iesu iniciis (sua prediko), il evis preske
triadek yari, ed on judikis lu kom filio di Iosef, di

11. Karitato maxim bone preparas la veno dil Mesio. (Ch. X, *25-29*).

15. Videz Ioan. I, *19-29*, III, *5*.

16. Per bapto qua signifikas ed efektigas graco e pureso.

20. Videz Mat. XIV, *1-13*; Mark. VI, *14-30*.

22. Segun Luk. II, *40*, e Ioan. I, *16*, *32-34*, III, *34*, la decenso dal Spirito Santa ne grantis graco a Iesu, ma manifestis olua pleneso. La voco e la decenso manifestis Deo triuna: Patro, Filio e Spirito Santa. Videz anke Ch. IX, 35.

23. La genealogio da Mateus (I, *1-18*) impresas plu skemale e dinastiale. Forsan S. Lukas mencionas l'ancestri di Maria.

24. Heli, di Matat, **di** Levi, di Melki, di Ianai, di Iosef,
25. **di** Matatias, di Amos, di Nahum, di Esli, di Nagai
26. **di** Mahat, di Matatias, di Semei, di Iosef, di Ioda,
27. **di** Ioanan, di Resa, di Zorobabel, di Salatiel, di Neri,
28. **di** Melki, di Adi, di Kosam, di Elmadam, di Er,
29. **di** Iesu, di Eliezer, di Iorim, di Matat, di Levi,
30. **di** Simeon, di Iuda, di Iosef, di Ionam, di Eliakim,
31. **di** Melea, di Mena, di Matata, di Natan, di David,
32. **di** Isai, di Iobed, di Boos, di Salmon, di Naason,
33. **di** Aminadab, di Aram, di Esron, di Fares, di Iuda,
34. **di** Iakob, di Isaak, di Abraham, di Tara, di Nakor,
35. **di** Seruk, di Ragau, di Falek, di Eber, di Sala,
36. **di** Kainam, di Arfaxad, di Sem, di Noe, di Lamek,
37. **di** Matusala, di Enok, di Iafet, di Malaleel, di Kai-
*38. nam, **di** Enos, di Set, di Adam, di Deo.

Fasto e tenteso. (Ch. IV, *1-14.*)

IV. *1. **Plena** de la Spirito Santa Iesu retroiris de Iordano,
*2. ed il duktesis dal Spirito en la dezerto, **dum** quara-
dek dii tentate dal diablo. Ed il manjis nulo dum ita
*3. dii, e kande li kompletesis, il hungris. **La** diablo
dicis ad il: Se tu esas Filio di Deo, imperez ad ica
*4. petro divenar pano. **Iesu** respondis a lu: Esas skri-
bita: La homo ne vivas nur per pano.
5. **Forduktante** lu, la diablo montris a lu uninstante

38. Adam esis adoptita kom filio da Deo per la graco santigiva. Iesu, nature filio di Deo, riobtenis nia adopteso segun I Ioan III, *1*: Videz qua amon la Patro montris a ni, ke ni nomesas ed esas filii di Deo. — Per to ni anke divenis frati di Iesu (Rom. VIII, *29*) e kunheredonti di lua glorio (Rom. VIII, *17*).

IV. 1. Videz Mat. IV, *1-12*; Mark. I, *12-14*.

2. Fastado dum quaradek dii esis sakra pro l'exemplo di Moses (Ex. XXXIV, *28*) ed Elias (I, Vulg. III, Reji XIX, *8*). L'Eklezio imitas ol per la karesmo singlayara.

3. Iesu esis tote pura e ne povis tentesar per konkupiceno. On ne astonesez ke il duktesis ad monto dal diablo, nam il kruceagesis dal membri dil diablo. (S. Gregorius).

4. Citesas Deut. VIII, *3*.

*6. omna rejii dil mondo, e dicis a lu : Me donos a tu
la omna potenteso, e lia glorio ; nam ol esas livrita
7. a me e me grantas ol segunvole. Do, se tu prosternos
*8. koram me, to omna esos tua. E Iesu respondis a lu :
Esas skribita : Tu adoros la Sinioro tua Deo e nur
Lun tu servos.

9. La diablo duktis Lu a Ierusalem e pozis lu sur la
pinaklo dil templo, e dicis a lu : Se tu esas Filio di
*10. Deo, de hike lansez tu ad infre ; nam esas skribita :
11. A sua anjeli Lu imperis gardar tu ; e : li prenos tu
*12. sur lia manui, por ke tua pedo ne shokez petro. Iesu
respondis a lu : Esas dicita : Tu ne tentos la Sinioro
*13. tua Deo. E partentinte, la diablo foriris de lu til
oportunajo.

---

6. Ioan. VIII, *34* : Ta qua pekas, esas sklavo dil peko. — XII, *31* : Nun la mondo judiciesas, nun la mastro dil mondo ekpulsesos. Videz anke XIV, *30* e XVI, *11*.
8. Citesas Deut. VIII, *13-14*,
10. Citesas Ps. XCI (Vulg. XC) *11*, *12*.
12. Citesas Deut. VI, *16*.
13. Til la sufrado. Videz Ch. XXII, *3*, *31*, *40*. — La tentado sugestis dubo e desobedio pri l'ofico dil Mesio. — L'epistolo al Hebrei explikas la skopo dil tenteso : II, *18* : Nam pro ke il sufris e tentesis, il povos sokursar la tentati. IV, *15* : Nam ni ne havas pontifiko qua ne povas kompatar nia febleso, ma sen pekar il partentesis por similesor ni.

PREDIKO DA IESU
(Ch. IV, *14* - XXII.)

En Galilea.
(Ch. IV, *14* - IX, *51.*)

Nazaret. (Ch. IV, *14-31.*)

IV. *14. Per la povo dil Spirito Iesu retroiris a Galilea, e lu
15. divenis famoza en la tota regiono. Il docis en lia
sinagogi e gloriizesis da omni.
*16. Ed il venis en Nazaret, ube lu esis edukita, e segun
sua kustumo il eniris la sinagogo sabate, e staceskis
*17. por lektar. On prizentis a lu la libro da profeto Isaias,
e desvolvinte la libro, il trovis loko ube esis skribita :
*18. La Spirito dil Sinioro esas sur me,
pro to lu uncionis me por predikar l'evangelio al povri,
lu sendis me por proklamar la libereso a karcerani,
la rividado a blindi,
por forsendar l'opresiti en libereso,
*19. por proklamar yaro favorata dal Sinioro.
20. E pos volvir la libro e donir ol ad la servisto il
sideskis. Omni en la sinogogo atencoze regardis lu.
21. Il komencis per dicar a li : Cadie la realesko di ica
*22. skribur-parolo audesas da vi. Ed omni atestis pri lu
ed astonesis pro la paroli gracioza qui venis de lua
boko, e dicis : Kad ne ilca esas filio di Iosef ?
23. Iesu dicis a li : Sendube vi uzos pri me la proverbo :
Mediko, sanigez tu ipsa. Facez hike en tua patrio to

14. Videz Mat. IV, *12-18* ; Mark. I, *14-16*.
16. Videz Mat. XIII, *53* - XIV ; Mark. VI, *1-7*.
17. Pro ke Iesu ja divenis famoza kom rabino (v. *15*), il yurizesis por docar en omna sinagogi. Videz Agi XIII, *15* e XVII, *2*.
18. Citesas Isaias LXI, *1-2*. Vulg. duras la citajo adjuntante : e dio di kompenso.
19. Yaro di jubileo. Videz Lev. XXV, *10*.
22. S. Lukas naracas nur la komenco e la fino dil prediko. Komence la Nazaretani vinkesis da admiro, ma fine l'envidio superesis li.

*24. quon ni audis ke tu facis por Kafarnaum. Ma il dicis :
Amen, me dicas a vi ke nula profeto favoresas en sua
*25. patrio. Verajon me dicas a vi : Multa vidvini esis en
Izrael lor la dii di Elias, kande la cielo klozesis dum
tri yari e sis monati, e granda famino eventis en la
26. tota tero. Or, Elias sendesis a nula ek eli, ecepte a
*27. vidvino en Sarepta di Sidonia. E multa lepriki esis
en Izrael lor la tempo di profeto Eliseus, e nula de li
pureskis, ecepte Naaman la Siriano.

28. Audinte to, omni en la sinagogo pleneskis de iraco.
29. Li levis su, ekpulsis lu del urbo, e duktis lu precipi-
tota ad la somito dil monto sur qua lia urbo esis
30. konstruktita. Ma Iesu pasis meze de li e foriris.

Kafarnaum. (Ch. IV, *31 - 44*.)

*31. Il decensis al urbo Galileana Kafarnaum, ed instruk-
*32. tadis li singlasabate. E li astonesis pri lua docado,
nam lua parolo esis autoritatoza.

*33. En la sinagogo esis homulo posedata da demono
*34. despura, ed ica klamis laute : Lasez, quo esas inter
ni e tu, ho Iesu de Nazaret ? Ka tu venis por ruinar
35. ni ? Me savas quan tu esas : la Santo di Deo. Iesu
terorigis lu dicante : Silencez ed ekirez de ilu. E la
demono, lansante il en la mezo, ekiris de il sen nocar.
36. Pavoro venis sur omni, e li inter-dicis : Quan esas
ta parolo, ke autoritatoze e potente il imperas al
37. spiriti despura, ed ici ekiras ? E lua famo propagesis
en omna cirkumaji.

*38. Iesu ekiris del sinagogo e venis che Simon. La
bomatro di Simon maladesis pro grava febro, e li

24. *Amen* uzesas kom formulo di afirmo o di deziro.
25. Videz I (Vulg. III) Reji, XVII, *8*.
27. Videz II (Vulg. IV) Reji, V.
31. Videz Mark. I, *21-40* ; Ioan. II, *12*.
32. Iesu ne kustumis apogar su an tradicioni rabinala. Videz Mat. V, *21*.
33. La frequa ekpulso di diabli manifestis ke la Mesio superesas la « mastro dil mondo ». Videz Ch. XI, *20*.
34. La Santo di Deo esas la Mesio, segun Ioan. X, *36*.
38. Che Simon Petrus. Videz Mat. VIII, *14-18* ; Ioan. I, *42*.

39. suplikis il por elu. Ed inklinante vers elu, il imperis
al febro, ed ol livis elu. El quik levis su e servis ili.
*40. La suno kushinte, omni qui havis maladi irgaspeca,
portis li ad ilu. Il pozis la manuo sur singlu e sanigis
41. li. Anke demoni ekiris de multi kriante e dicante :
Tu esas la Filio di Deo. E terorigante li, il ne permi-
sis a li parolar, nam li savis ke il esas Kristo.
42. Lor jorno-komenco il iris a loko izolita ; e la turbi
43. serchis e proximeskis a lu, ed imperis lu livar li. Ma il
dicis a li : Anke en la cetera urbi me devas anuncar
44. la regno di Deo, nam por to me sendesis. Ed il pre-
dikadis en la sinagogi di Galilea.

Voko dil Apostoli. (Ch. V, *1* - VI, *17*.)

V. *1. Eventis ke la turbo presis Iesu por audar la parolo
2. di Deo, ed il stacis apud lago Genesaret. Il vidis du
bateli jacanta apud la lago ; nam la peskeri decen-
*3. sabis e lavis la reti. Il eniris un del bateli qua esis di
Simon, e pregis lu kelke livar la rivo. E sidante il
4. instruktis la turbi del batelo. Kande il cesabis parolar,
il dicis a Simon : Navigez vers la profundajo e decen-
*5. sigez via reti por peskar, Simon respondis : Maestro,
dum la tota nokto ni laboris sen kaptar irgo ; ma pro
6. tua parolo me decensigos la reto. Facinte to, li kaptis
7. multega fishi, e lia reto laceresis. Li signifis a lia
kompani en l'altra batelo por helpesar. Ici venis e li
*8. plenigis la du bateli, tale ke oli preske sinkis. Simon
Petrus, vidante to, prosternis an la genui di Iesu e
dicis : Forirez de me, Sinioro, nam me esas pekero.
9. Nam stuporo venabis sur lu e sur omni qui esis kun
10. lu pro la peskado quan li facabis. Lo sama eventis
pri Iakobus e Ioanes, filii di Zebedeus, qui esis la
kompani di Simon. E Iesu dicis a Simon : Ne pavo-
11. rez, de nun tu kaptos homi. E duktinte la batelo ad
la rivo, li livis omno e sequis lu.

40. Lore la repozo sabatala finabis.
V. 1. Videz Mat. IV, *18-23* ; Mark. I, *16-21*.
3. Segun la Santa Patri la batelo di Petrus reprezentas l'Eklezio.
5. La nokto esas tempo plu oportuna.
8. Gen. XXII, *30*. Iakob dicis : Me vidis Deo facio kontre facio, e tamen me vivas.

*12. **L**or ke Iesu esis en ula urbo, viro leproza vidis lu,
prosternigis sua vizajo e pregis lu dicante : Sinioro,
13. se tu volas, tu povas purigar me. **I**esu, extensante la
manuo, tushis lu e dicis : Me volas, pureskez. **E**
*14. subite la lepro livis lu. **I**l imperis a lu ne dicar lo ad
irgu, ma : Irez, montrez tu al sacerdoto, ed ofrez pro
tua puresko lo imperita da Moses kom atesto por ili.

15. **L**ua famo propagesis sempre plu multe ; e granda-
nombra turbi kunvenis por audar lu e saneskar de
16. lia morbi. **M**a ilu izolis su en dezerti e pregis.

*17. **U**ldie kande il docis, anke sidis farizei e legisti
veninta de omna vilaji di Galilea, de Judea e de
Ierusalem ; e la povo dil Sinioro esis ibe per sanigo.
18. **Y**en viri qui portis en lito homulo paralizita, esforcis
19. enirigar lu e pozar lu koram Iesu. **P**ro la turbo li ne
trovis loko por enirigar lu, e li acensis sur la tekto,
e tra la teguli li decensigis lu kun la lito meze dil
20. audanti koram Iesu. **V**idante lia fido, Iesu dicis :
*21. Homo, tua peki pardonesas. **L**a legisti e farizei ko-
mencis reflektar dicante : Quan esas ta blasfemanto ?
22. Qua povas pardonar peki, ecepte nur Deo ? **I**esu,
savante lia pensi, respondis a li : Quon vi meditas
23. en via kordii ? **Q**uo esas plu facila, dicar : Tua peki
24. pardonesas, o dicar : Levez tu e marchez. **O**r, por ke
vi saveskez ke la Filio dil homo havas sur la tero la
povo pardonar peki (il dicis al paralizito) : Me dicas
25. a tu : levez tu, prenez tua lito ed irez ad-heme. **E**
quik il staceskis koram li, prenis sua kushilo, ed
26. iris ad-heme gloriizante Deo. **S**tuporo venis sur
omni, li gloriizis Deo e pleneskis de pavoro, dicante :
Ni vidis marveli cadie.

*27. **P**os to Iesu ekiris, e vidis publicano, nomata Levi,

12. Videz Mat. VIII, *1-5* ; Mark. I, *40* II.
14. La lego pri lepro trovesas ye Lev. XIII-XV.
17. Videz Mat. IX, *1-9* ; Mark. II, *1-13*.
21. Pro ke la peko esas ofenso di Deo, nur Deo povas pardonar ol. Iesu ne dicis, quale profeto Natan : Deo pardonas tua peko ; (II Sam. Vulg. II Reji. XII, *13*) ma il pruvas mirakle ke il pardonas per povo propra.
27. Videz Mat. IX, *9-18* ; Mark. II, *13-23*. Levi esas apostolo Mateus, l'autoro dil unesma evangelio.

sidante apud la doganeyo, e dicis a lu : Sequez me.
28. **E**d ica livis omno, levis su e sequis ilu.

29. **L**evi preparis a lu granda festino en sua domo, e
*30. grandanombra publicani ed altri repastis kun li. **L**a
farizei e lia legisti despitis dicante a lua dicipuli :
Pro quo vi manjas e drinkas kun publicani e pekeri ?
31. **I**esu respondis a li : La sani ne indijas mediko, ma
*32. la maladi. **M**e venis vokar a repento ne la yusti, ma
la pekeri.

33. **M**a ili dicis a lu : La dicipuli di Ioanes, quale anke ti
dil farizei, freque fastas et pregadas ; la tui manjas e
*34. drinkas. **I**esu dicis a li : Kad vi povas fastigar l'amiki
*35. dil nova spozulo, dum ke ica esas kun li ? **D**ii venos ;
kande la spozulo forprenesos de li, lore li fastos.
36. **P**luse il dicis a li parabolo : Nulu rapecas vesto olda
per peco lacerita de nova vesto ; altrakaze il laceras
37. la nova e la peco dil nova ne konvenas al olda. **E**
nulu varsas vino nova en olda saki ; altrakaze la
vino nova laceras la saki, ol ekfluas e la saki per-
38. desas. **M**a oportas varsar vino nova en nova saki.
*39. **E** pos drinkir olda vino nulu deziras nova ; nam il
dicas : La olda esas bonega.

VI. *1. **L**or ula sabato Iesu promenis tra la frument-agri, e
lua dicipuli koliis spiki, manu-trituris e manjis oli.
*2. **K**elka farizei dicis : Pro quo vi facas to quon on ne

30. Publicani esis agenti dil nedireta imposti. La Judi konsideris li kom pekeri pro ke li reprezentis opresado neyusta.
32. Rom. III. *23*. Omni pekis ed indijas la glorio di Deo.
34. Ioanes la Baptisto uzabis ta figuro. Ioan. III, *29*.
35. Iesu predicas sua morto.
39. La mento dil farizei ne esas apta al evangelio.
VI. 1. Videz Mat. XII, *1-15* ; Mark. II, *23* - III, *20*. — Vulg. ed altra manuskripti havas : Lor la sabato duesma-unesma. Forsan to signifikas l'unesma de du festi, (S. Chrysostomus), o l'unesma sabato dil duesma, t. e. religiala yar-komenco. — Deut. XXIII. *25* : Kande tu eniros la frument-agro di tua proximo, tu darfas koliar spiki per la manuo, ma tu ne darfas siklagar la frumento di tua proximo.
2. La lego dil sabatal repozo (Ex. XX, *8*) interdiktis irga laboro, t. e. ago laboroza (Lev. XXIII, *8*). La tradicioni rabinala exajeris ta interdikto.

*3. darfas facar sabate ? **I**esu respondis a li : Kad vi ne
lektis quon David facis, kande il e lua kompani
4. hungris ? **K**e il eniris la domo di Deo, prenis la pani
di expozo, manjis e partigis oli inter ti qui esis kun
5. lu, quankam nur la sacerdoti darfas manjar oli. **E**d il
dicis a li : La Filio dil homo esas sinioro dil sabato.

6. **L**or altra sabato Iesu eniris la sinagogo e docis, ed
7. esis ibe viro di qua la dextra manuo sikeskis. **P**or
akuzar lu la legisti e farizei surveyis kad il sanigos
8. sabate. **M**a il savis lia pensi, e dicis al viro sikama-
nua : Levez tu e staceskez meze di ni. Ica levis su e
9. stacis. **E** Iesu dicis a li : Me questionas vi kad sabate
on darfas agar bone o male, salvar o perdar ulu ?
10. **E** regardante li omna, il dicis a lu : Extensez tua
11. manuo. Lu extensis ol, e lua manuo risaneskis. **M**a
ili pleneskis de furio ed inter-deliberis quon li facos
pri Iesu.

12. **L**or ica dii Iesu foriris a monto por pregar, ed il
13. pasis la nokto pregante Deo. **E** lor jornesko il vokis
sua dicipuli, ed elektis inter li dekedu quin il no-
14. mizis apostoli : **S**imon quan il nomizis Petrus, ed
Andreas lua frato, Iakobus e Joanes, Filipus e Barto-
15. lomeus, **M**ateus e Tomas, Iakobus di Alfeus e Simon
16. nomizita zelero, **I**udas di Iakobus, e Iuda Iskariot
qua divenis trahizanto.

Precepti evangeliala. (Ch. VI, *17* - VII.)

*17. **E** decensante kun li, Iesu haltis en planajo, ed esis
granda la nombro di lua dicipuli e la turbo veninta
de la tota Iudea e de Ierusalem, de la litoro di Tirus
18. e Sidon por audar lu e saneskar de lia morbi. **O**mna
19. tormentati da spiriti despura libereskis. **E** la tota
turbo esforcis tushar lu, nam forco ekiris de lu e
sanigis omni.
*20. **E**d il levis l'okuli vers sua dicipuli, e dicis :
Beata vi, povri, nam via esas la regno di Deo.

3. Videz I Sam. (Vulg. I Reji) XXI. — Pri la dekedu pani expo-
zenda singlasabate koram Yahveh, videz Lev. XXIV, *5-10*.
17. Videz Mat. IV, *23* - VII, *28*.
20. L'expresuri di S. Lukas vizas direte l'asistanti.

21. **B**eata vi, hungranti, nam vi saturesos.
Beata vi, ploranti, nam vi ridos.
*22. **B**eata vi esos kande la homi odios ed ekpulsos vi, e
blamos ed infamigos via nomo pro la Filio dil homo.
23. **J**oyez ed exultez lore, pro ke via rekompenso esas
granda en la cielo ; nam tale lia patri agis pri la
profeti.
*24. **M**a ve por vi, richi, nam vi nun konsolacesas.
25. **V**e por vi, saturiti, nam vi hungros.
Ve por vi, ridanti, nam vi trauros e ploros.
*26. **V**e por vi, kande la homi gloriizos vi, nam tale lia
patri agis pri la pseudo-profeti.
*27. **M**a a vi, audanti, me dicas : Amez via enemiki,
28. bonfacez ti qui odias vi. **B**enedikez la maledikanti,
*29. pregez por ti qui vin kalumnias. **S**e ulu frapas tu an
vango, ofrez mem l'altra. Se ulu arachas tua mantelo,
30. ne impedez lu prenar anke tua tuniko. **A**d irgu pre-
ganta donez ; de ta qua raptas lo tua, ne postulez ol.
*31. **E** quale vi deziras traktesar dal homi, tale anke
traktez li.
*32. **S**e vi amas ti qui amas vi, qua bonvolon vi obtenos ?
33. nam anke la pekeri interamas. **E** se vi bonfacas via
bonfacanti, qua bonvolon vi obtenos ? Nam anke la
34. pekeri facas to. **S**e vi prestas a ti de qui vi esperas
recevor, qua bonvolon vi obtenos ? La pekeri ya

22. Persekuteso futura dil apostoli. Agi V, *41* : (L'apostoli) foriris de la konsilantaro joyoze pro ke li digneskabis sufrar ofensi pro la Nomo.
24. Iak. IV, *4*. Se ulu volas esar amiko dil mondo, il divenas enemiko di Deo.
26. Mik. II, *11*. Se ulu kurus segun la vento
e mentius dicante :
Me predicas a vi vino ed ebriigivo,
il ya esus la profeto di ca populo.
27. Rom. V, *8*. Deo montras sua karitato a ni per ke Iesu Kristo mortis por ni, kande ni esis pekeri.
29. Exempli di karitato heroala.
31. Tob. IV, *16*. Fo quon tu ne volus subisar, facez to nultempe ad altru.
32. Bonvolon da Deo. La karitato esez seninteresta. Ioan. XV, *12*. Ica esas mea impero ke vi interamez quale me amis vi.

*35. interprestas por recevar lo sama. **Ma** amez via ene-
miki, bonfacez e prestez sen esperar irgo ; e via
rekompenso esos granda, e vi esos filii dil Superego,
pro ke Lu esas benigna a negratitudozi e mali.
36. **Divenez** do mizerikordioza, quale via Patro esas
mizerikordioza.
*37. **Ne** judiciez e vi ne judiciesos, ne kondamnez e vi ne
38. kondamnesos, indulgez e vi indulgesos. **Donez** ed on
donos a vi ; on varsos en via sino mezuro bona,
kompresita, sukusita ed exterfluanta ; nam on mezu-
ros vi per la mezurilo per qua vi mezuris.
39. **Pluse** il dicis a li parabolo : Kad blindo povas guidar
*40. blindo ? Kad ne la du falos en foso ? **Dicipulo** ne esas
super la maestro ; irga dicipulo esas perfekta esante
quale sua maestro.
41. **Pro** quo tu regardas la palio en l'okulo di tua frato,
42. e ne perceptas la trabo en tua okulo. **Quale** tu povas
dicar a tua frato : Frato, permisez a me deprenar la
palio de tua okulo, dum ke tu ne vidas la trabo en
tua ? Hipokrito, forigez unesme la trabo de tua okulo,
e pose tu vidos quale deprenar la palio del okulo
fratala.
43. **Nam** ne esas bona l'arboro qua produktas frukto
mala, nek esas mala l'arboro qua produktas frukto
44. bona. **Irg** arboro ya konocesos per sua frukto. Nam
45. on ne kolias figi de dorni, nek vitberi de rovi. **Homo**
bona prenas bonajo del bona trezoro kordia ; homo
mala prenas malajo del mala, nam lua boko parolas
per la plenajo dil kordio.
*46 **Pro** quo vi klamas a me : Sinioro, Sinioro, ne facante

35. Lev. XXV, *35*. (Se tua frato povreskas), ne prenez de lu interesto o profito, ma timez tua Deo, e tua frato vivez kun tu.

37. Rom. XIV, *4*. Quan esas tu, qua judicias servisto di altru ? Ke il stacas o falas, to koncernas lua mastro.

40. Maestro ne povas docar plu multo kam il savas. Che Ioan. XV, *20*. Iesu konkluzas del sama precepto : Se li persekutis me, li persekutos anke vi ; se li gardis mea paroli, li gardos anke la vii.

46. Mal. I, *6*. Viro honorizas sua patro, e servisto sua mastro. Do, se me esas Patro, ube esas mea honoro ? Se me esas Sinioro, ube esas la timo di me ?

47. to quon me dicas ? **Me** montros a vi quon similesas
irgu qua venas a me, ed audas ed obedias mea paroli.
48. **Il** similesas homo qua, konstruktante domo, exkavis
e profundigis, e pozis la fundamento sur rokajo.
Kande inundo venis, la torento shokis la domo, ma
ne povis shanceligar ol, pro ke ol esis bone kons-
49. truktita. **Ma** ta qua audas e ne obedias, similesas
homo qua konstruktis domo sur la sulo sen funda-
mento ; la torento shokis ol ed olua ruineso esis
granda.

La centuriono de Kafarnaum. (Ch. VII, *1-11*.)

VII. 1. **Pos** audigir omna sua paroli da la populo Iesu eniris
*2. Kafarnaum. **Ula** centuriono havis servistulo favorata,
3. qua maladesis mortonte. **Pro** ke il audabis la famo
di Iesu, il deputis a lu seniori Juda por pregar ke il
4. venos e salvos lua servisto. **Ici**, arivante koram Iesu,
insiste imploris lu dicante : Il esas digna ke tu
*5. grantos to a lu ; **nam** il amas nia naciono e mem il
6. konstruktis nia sinagogo. **E** Iesu iris kun ili. **Ma**
kande il esis proxim la domo, la centuriono deputis
a lu amiki dicante : Ne penez, Sinioro, nam me ne
*7. esas digna ke tu venos sub mea tekto. **Pro** to anke
me ipsa ne judikis me kom digna venar a tu : ma
*8. dicez nur un parolo, e mea servisto risaneskos. **Nam**
me, esante subordinito, imperas a soldati ; e kande
me dicas ad ica : Irez, il iras ; ad ita : Venez, il
9. venas ; a mea servisto : Facez to, il facas to. **Audinte**
to, Iesu admiris lu, e direktante su vers la turbo
sequanta, il dicis : Me dicas a vi ke mem en Izrael
10. me ne trovis kredo tante granda. **E** retroirinte ad-
heme la deputiti trovis la servisto risaneskinta.

VII. 2. Videz Mat. VIII, 5-*14*.

5. La centuriono esis pagano e probable prozelito.

7. Kom preparo a komunio l'Eklezio dicigas trifoye : Sinioro, me ne esas digna ke tu venos sub mea tekto : ma dicez nur un parolo, e mea anmo risaneskos.

8. La povo di Iesu ne bezonas prezenteso o gesti, ma nura volo.

Rezurektigo en Nain. (11-18.)

*11. Lor la jorno sequanta Iesu voyajis ad urbo nomata
Nain, e lua dicipuli e granda turbo voyajis kun lu.
*12. Kande il proximeskis la urbo-pordo, yen, on ekportis
mortinta filio unika di matro vidvina, e grandanom-
*13. bra urbani akompanis elu. La Sinioro, vidante el,
*14. kompateskis elu e dicis : Ne plorez. **E** proximeskante
il tushis la sarko. La portanti haltis ed il dicis :
15. Yunulo, me dicas a tu : levez tu. **E** la mortinto sides-
kis e komencis parolar, ed il ridonis lu a lua matro.
16. **T**imo sizis omni, e li gloriizis Deo dicante : Profeto
17. granda aparis inter ni, e Deo vizitis sua populo. **Ed**
ica naraco pri lu propagesis en la tota Judea ed en
omna cirkumaji.

Ioanes la Baptisto. (18-36.)

*18-19. **Da** sua dicipuli Ioanes informesis pri to omna. **Ed** il
advokis du de sua dicipuli e deputis li al Sinioro
dicante : Ka tu esas la venonto o kad ni expektos
20. altru ? **La** viri, veninte koram Iesu, dicis : Ioanes la
Baptisto deputis ni a tu dicante : Ka tu esas la venonto
21. o kad ni expektos altru ? **Ye** la sama horo Iesu sanigis
multi de morbi, vunduri e maligna spiriti, e grantis
*22. la vidado a multa blindi. **Il** respondis a li : Irez
anuncar a Ioanes to quon vi audis e vidis : Blindi
vidas, klaudikeri marchas, lepriki pureskas, surdi
audas, mortinti rezurektas, al povri l'evangelio pre-
*23. dikesas. **E** beata ta qua ne skandalesos pri me.

11. Nain distas de Kafarnaum per un jorno-marcho.
12. Esis moro akompanar funero quan on renkontris. (Flavius Iosefus).
13. Hike unesmafoye Lukas nomas Iesu la Sinioro.
14. Ioan. V, *21*. Nam quale la Patro rezurektigas la mortinti e vivigas, tale anke la Filio vivigas ti quin lu volas.
18. Videz Mat. XI, *2-20*. Forsan Ioanes nur intencis korektigar l'opinioni di sua dicipuli (Ioan. III, *25*) ; forsan anke il deziris exhortar Iesu a deklaro plu explicita pri la regno mesiala. Iesu nur respondas per la realigo di mesiala predicaji.
22. Citesas Is. XXXV, *5* ; LXI, *1*.
23. Pri la lenteso e humileso dil ago mesiala.

24. **K**ande la deputiti da Ioanes forirabis, Iesu komencis
dicar al turbo pri Ioanes : Quon vi iris vidar en la
25. dezerto ? Kad ula kanon vento-agitata ? **M**a quon vi
iris vidar ? Kad homon precoze vestizita ? Yen, ti
qui metas vesti luxoza e vivas en delici, trovesas che
*26. la reji. **Ma** quon vi iris vidar ? Kad profeton ? Yes,
me dicas a vi, mem ulon plu granda kam profeto ?
*27. **P**ri ica esas skribita :

Yen, me sendas mea anjelo avan tua facio,
qua preparos tua voyo avan tu.

*28. **Me** dicas a vi : inter le naskinta de mulieri nulu esas
plu granda kam Ioanes : tamen la minim granda en
29. la regno di Deo esas superiora a lu. **La** tota turbo
audinta e la publicani gloriizis Deo, baptiti per la
30. bapto da Ioanes ; **ma** la farizei e legisti ne baptesis
da lu e desprizis la volo di Deo.
31. **A** qua me komparos la homi di ca generaciono, e
*32. quan li similesas ? **Li** similesas pueri sidanta en la
placo, inter-klamanta e dicanta :

Ni fluto-pleis por vi, e vi ne dansis ;
ni kantis lamenti, e vi ne ploris.

33. **Nam** Ioanes la Baptisto venis sen manjar pano e
34. drinkar vino, e vi dicas : Il enhavas demono. **La**
Filio dil homo venis manjante e drinkante, e vi
dicas : Yen homo manjera e vino-drinkera, amiko
*35. di publicani e pekeri. **Ma** la sajeso agnoskesis kom
justa da omna sua filii.

26. Ioanes ne nur predicabis ma montrabis la Mesio.
27. Citesas Mal. III, *1*.
28. Ioanes apartenas al Antiqua Lego, qua esas tote inferiora al Nova. Tamen ilua senteso personala esas maxim granda. Pro ta paroli di Iesu la liturgio Romana kultas S. Ioanes super S. Iosef e l'Apostoli. — Vulg. : Nulu esas profeto plu granda.
32. Li similesas pueri opozema qui ne konkordas pri irga ludo, sive imito di mariajo-festo, sive di funero. Esas neposibla kontentigar li.
35. La sajeso di Deo. I Kor. II, *6*. Tamen ni predikas sajeso inter la perfekti, ma ne la sajeso di ca yarcento nek ta di lua princi febligata.

La pekerino. (*36* - VIII.)

*36. **U**la farizeo pregis Iesu repastar che su. **E**d enirinte
*37. la domo dil farizeo, il kushis su. **Y**en muliero qua
esis pekerino en la urbo, saveskinte ke il repastas
che la farizeo, adportis alabastra parfumo-vazo ;
*38. plorante e stacis dope, apud ilua pedi, e komencis
arozar lua pedi per sua lakrimi, sikigis li per sua
*39. hari, kisis e parfumizis li. **L**a farizeo qua invitabis
lu, vidante to dicis interne : Se ica esus profeto, il ya
savus qua e quaspeca esas la muliero qua tushas lu,
*40. ke el esas pekerino. **I**esu respondis a lu : Simon, me
havas ulo dicenda a tu. **I**l dicis : Maestro, parolez.
41. **U**la prestisto havis du debanti ; ica debis kinacent
42. denari, ita kinadek. **P**ro ke li havis nulo por pagar,
43. il quitigis la du. **O**r, qua plu multe amus lu ? **S**imon
respondis : Me opinionas ke esus ta quan il quitigis
*44. de plu multo. **I**esus dicis a lu : Tu esas justa. **E** tur-
nante su vers la muliero il dicis a Simon : Ka tu
vidas ica muliero ? Me eniris tua domo, e tu ne pri-
zentis aquo por mea pedi ; ma ica arozis mea pedi
45. per sua lakrimi e sikigis li per sua hari. **T**u ne kisis
46. me ; ma elu de sua eniro ne cesis kisar mea pedi. **T**u
ne uncionis mea kapo per oleo ; ma el parfumizis
*47. mea pedi. **P**ro to me dicas a tu : elua multa peki
pardonesas, pro ke el amis multe. **M**a ta a qua poko
48. pardonesas, amas poke. **E**d il dicis ad elu : Tua peki
*49. pardonesas. **E** la kunrepastanti komencis dicar
50. interne : Quan esas ta qua mem pardonas peki ? **M**a
il dicis al muliero : Tua kredo salvis tu, irez pace.

36. On repastis kushite sur divani.
37. Pekerino notora en la urbo.
38. Ioan. XI, 2. Maria esas ta qua parfumizis la Sinioro e sikigis lua pedi per sua hari ; elua fratulo Lazarus maladesis. — S. Gregorius (Hom. XV) : Maria Magdalena, qua esabis pekerino en la urbo, amante la vereso, lavis la makuli di sua krimini per sua lakrimi.
39. Is. LXV, 5. (Populo provokema dicas :) Forirez, ne proximeskez me, nam me esas sakra por tu. — S. Augustinus aplikas ica texto al superba farizei.
40. Iesu respondas al pensi di Simon.
44. Simon omisabis la kustumala pruvi di bonveno.
47. Amo esas kauzo ed efekto di pardono.
49. Videz Ch. V, *21*.

La mulieri. (Ch. VIII, *1-4*.)

VIII. *1. **P**ose il parvizitis urbi e vilaji predikante l'evangelio
*2. dil regno di Deo, e la dekedu esis kun lu, **e** kelka
mulieri sanigita de spiriti maligna e de morbi : Maria,
*3. nomata Magdalena, de qua sep demoni ekirabis, Ioana,
spozino di Kuzas, intendanto di Herodes, Suzana ed
altri plusa, elqui helpis lu per sua havaji.

Parabolo dil semanto. (*4-19.*)

*4. **K**ande turbo grandanombra asemblesis, e multi del
5. urbi venabis a lu, il dicis parabole : **S**emanto ekiris
por semar sua semino ; e dum ke lu semas, ico falis
alonge la voyo, ol presesis e l'uceli dil cielo manjis ol.
6. **I**to falis sur rokajo e kreskinte sikeskis, pro ke ol ne
7. havis humidajo. **A**ltro falis meze dil dorni, e la dorni
8. kunkreskinte sufokis ol. **A**ltro falis en sulo bona e
kreskinte fruktifis centople. **D**icinte to il klamis : Ta
qua havas oreli por audar, audez.
*9. **L**a dicipuli questionis lu quon ta parabolo signifikas.
*10. **I**l dicis a li : A vi grantesis savar la misterii dil regno
di Deo, al ceteri per paraboli, por ke vidante li ne
videz ed audante li ne komprenez.

VIII. 1. La dekedu esas l'apostoli mencionita ye Ch. VI, *13*.
2. La Santa Patri tradicionis ke anke la S. Virgino sequis Iesu. — Ni savas ke ica Matro amoza nultempe abandonis sua Filio od esis fore de lu. (S. Chrysostomus). Maria nefatigeble akompanis la voyaji di Iesu. (S. Epifanius). Maria permanis sempre kun Iesu e respektoze askoltis lua paroli. (S. Hieronimus).
3. Videz Mark. XV, *41*. — Vivante per elia almoni, segun moro Judala, Iesu vivis povre (Ch. IX, *58*), ma povis libere konsakrar su al predikado ed al edukado dil apostoli.
4. Videz Mat. XIII, *1-24* ; Mark. IV, *1-21*.
9. Kande la turbo forirabis. (Mark. IV, *10*).
10. Pro l'impedivi mencionita en la parabolo, e forsan precipue pro la kontreagado dal farizei e legisti, la turbo ne ja esis apta ad erudeso klara pri la misterio dil regno di Deo. — Citesas Is. VI, *9-10*.

11. **Y**en la parabolo. La semino esas la parolo di Deo.
12. **L**e alonge la voyo esas l'audanti ; pose la diablo
venas e deprenas la parolo de lia kordio, por ke li ne
*13. salvesez kredante. **L**e sur rokajo esas ti qui, audante,
joyoze aceptas la parolo ; li ne havas radiki, nam li
14. kredas dumtempe e foriras lor tenteso. **L**o falinta
inter la dorni signifikas ti qui audis, ma sufokesas
dal sorgi, richaji e delici dil vivo, e li ne fruktifas.
15. **L**o falinta en sulo bona signifikas ti qui audinte
konservas la parolo en kordio bela e bona, e fruktifas
per pacienteso.

*16. **N**ulu acendas lampo e kovras ol per vazo o pozas ol
sub lito, ma lu pozas ol sur lumiero por ke l'eniranti
17. videz la lumo. **N**am nulo esas sekreta quo ne mani-
festesos, nulo esas celita quo ne savesos o publiki-
*18. gesos. **A**tencez do quale vi askoltos ; nam on donos a
ta qua posedas, e del indijanto on deprenos mem to
quon il pensas havar.

*19. **L**a matro e la frati di Iesu venis che lu e ne povis
20. proximeskar a lu pro la turbo. **O**n anuncis a lu : Tua
*21. matro e frati stacas extere e deziras vidar tu. **M**a il
respondis : Mea matro e frati esas ti qui audas ed
obedias la parolo di Deo.

13. Rom. II, *13*. Ne l'audanti di la lego esas yusta koram Deo, ma l'obedianti justifikesos.

16. Videz Mark. IV, *21-26* ; Mat. V, *15*, X, *26*.

18. L'apostoli erudesis ne nur por su, ma specale por lia futura predikado. Kunlaborado fidela kun la graco obtenas plusa favori, neglijo dil graco meritas puniso.

19. Videz Mat. XII, *46* - XIII ; Mark. III, *31* - IV. S. Lukas naracas ta evento kun la parabolo, pro ke l'instrukto esas simila. La frati di Iesu nomesas ye Mat. XIII, *55*. Segun Mat. XXVII, *56*, e Ioan. XIX, *25*, ilia matro esis Maria, spozino di Kleofas e fratino (t. e. parentino) di la matro di Iesu. Segun Hegesippus Kleofas esis frato di Iosef, la spozulo dil S. Virgino.

21. Quale Ioanes la Baptisto (Ch. III, *8*). Iesu atakas prejudiko Judala ke relati naturala suficas por partoprenar la regno di Deo.

Gerasa. (22-40.)

*22. **U**ldie Iesu e lua dicipuli eniris batelo, ed il dicis a li :
*23. Ni irez trans la lago. E li departis. **D**um la navigado
Iesu dormeskis. E vortico falis sur la lago e la batelo
*24. pleneskis danjeroze. **L**i proximeskis e vekigis lu,
dicante : Maestro, maestro, ni perisas. Iesu minacis
la vento e la furio dil aquo, ed eventis tranquileso.
*25. **M**a il dicis a li : Ube esas via kredo ? Li pavoris ed
astonesis inter-dicante : Quan esas ica, nam il impe-
ras mem al venti ed al aquo, ed oli obedias lu.

26. **L**i navigis ad la regiono dil Gerasani, olqua esas
27. kontre Galilea. **K**ande Iesu desembarkabis, lun pro-
ximeskis civitano demonizita. De longe ica ne metis
*28. vesti, nek habitis domo ma tombi. **V**idante Iesu, il
kriis e prosternis koram lu, e dicis laute : Quo esas
inter me e tu, Iesu, filio di Deo superega ? Me suplikas
29. tu, ne tormentez me. **N**am Iesu imperis al spirito des-
pura ekirar del homo. Ita de longe posedis il, ed on
gardabis il ligita per kateni e pedo-ligili, ma il ruptis
30. la ligili e forduktesis al dezerti dal demono. **I**esu
questionis lu : Quan esas tua nomo ? Lu respondis :
*31. Legiono, nam multa demoni enirabis lu. **E** li supli-
*32. kis Iesu ke il ne imperez a li irar en l'abismo. **E**sis
ibe granda porko-trupo pasturanta sur la monto ; e
la demoni pregis Iesu permisar a li enirar la porki. Il
33. permisis lo. **L**a demoni ekiris del homo ed eniris la
porki, e la trupo precipitis su del eskarpaji en la lago
34. e dronesis. **K**ande la pasturiganti vidis to, li fugis ed

22. Videz Mat. VIII, *18* - IX ; Mark. IV, *35* - V, *21*.

23. Pro la monti cirkum la lago.

24. Expresuro di lua povo pri la naturo.

25. Iesu postulis de li la kredo dil centuriono. (Ch. VII, *8*).

28. La demoni parolis per lu.

31. En l'inferno.

32. Ps. XXIV. (Vulg. XXIII).

1. A Yahveh la tero e lua kontenajo,
la mondo ed omna lua habitanti ;
2. nam Lu fondis ol sur la mari,
e fermigis olu sur la ondi.

35. savigis lo en urbo e ruro. **La** habitanti ekiris por
vidar lo eventinta, e li venis a Iesu e trovis la homo
de qua la demoni ekirabis, sidanta an la pedi di Iesu,
36. vestizita e lucida, e li timis. **Ti** qui vidabis, naracis a
37. li quamaniere la demonizito saneskabis. **E** la tota
turbo dil Gerasani pregis Iesu forirar de li, nam li
tre pavoris.

*38-39. Iesu acensis la batelo e retroiris. **La** viro de qua la
demoni ekirabis, suplikis lu por kunesar lu. **Ma** Iesu
livis lu, dicante : Retroirez che tu, e naracez quante
multo Deo facis a tu. **Il** parvizitis la tota urbo e nara-
cis quante multo Iesu facis a lu.

La filiino di Iairus. (*40* - IX.)

*40. **Kande** Iesu retrovenis, la turbo aceptis lu, nam omni
41. lun esis vartanta. **Yen** viro, nomata Iairus, chefo dil
sinagogo, venis e prosternis an la pedi di Iesu, pre-
42. gante lu enirar che su, nam lua filiino unika agoniis,
evante preske dekedu yari. **Dum** ke Iesu iris, la turbo
presis lu.

*43. **Esis** ula muliero sango-fluika depos dekedu yari,
44. qua ne povabis kuracesar da irgu ; **el** proximeskis
dope e tushis la franjo dil mantelo di Iesu, e quik la
*45. sango-fluo haltis. **E** Iesu dicis : Qua tushis me ?
Omni negis, e Petrus dicis : Maestro, la turbo cir-
*46. kondas e presas tu. **Ma** Iesu dicis : Ulu tushis me,
47. nam me savas ke forco ekiris de me. **La** muliero,
vidante ke el ne restas celita, venis tremante, pros-
ternis avan lu e deklaris koram la tota turbo pro quo
48. el tushis lu e quale el quik saneskis. **Il** dicis ad el :
Filiino, tua kredo salvis tu, irez pace.

38. Singlu povas esar apostolo che sui.
40. Videz Mat. IX, *18-27* ; Mark. V, *21* - VI.
43. Vulg. : qua spensabis sua omna havaji pro kuracado.
45. Vulg. : Petrus e ti qui esis kun lu, dicis : Maestro, la turbo cirkondas e presas tu, e tu dicas : Qua tushis me ?
46. Iesu facis ulfoye mirakli per nura volo (Ch. VII, *10*), altrafoye per sua korpo, quale il duras nutrar l'anmi per sua korpo en l'Eukaristio.

49. **Dum** ke il parolis, ulu venis al chefo dil sinagogo,
dicante : Tua filiino mortis, ne molestez la maestro.
50. **Audinte** to, Iesu respondis ad ica : Ne timez, kredez
*51. nur ed el salvesos. **Arivinte** en la domo il ne permisis
ad irgu enirar kune, ecepte a Petrus, Ioanes e Iako-
52. bus, al patro dil puerino ed al matro. **Omni** ploris e
lamentis pri el. **Il** dicis : Ne plorez ; el ne mortis ma
53-54. dormas. **Li** mokis lu, nam li savis ke el mortis. **Ma** il
55. prenis elua manuo e klamis : Puerino, levez tu. **Ed**
elua spirito rivenis, el quik levis su, ed il imperis
*56. donar nutrivo ad elu. **Elua** gepatri stuporis, ed il
interdiktis a li naracar lo ad irgu.

Misiono dil Apostoli. (Ch. IX, *1-11.*)

IX. *1. **Iesu** kunvokis l'apostoli e grantis a li forco e poten-
*2. teso super omna demoni e povo kuracar morbi ; **ed**
il sendis li por predikar la regno di Deo e kuracar.
3. **Ed** il dicis a li : Kunportez nulo dum la voyajo, nek
bastono, nek sako, nek pano, nek pekunio, e ne havez
*4. du tuniki. **Kande** vi enirabos irga domo, sejornez ibe
*5. til departar. **Se** uli ne aceptas vi, forirez de ta urbo e
6. sukusez la polvo di via pedi kom atesto kontre li. **Ili**
departis e parkuris la vilaji predikante e kuracante
omnaloke.

*7. **Tetrarko** Herodes informesis pri omno eventanta, ed
il trublesis pro ke ici dicis ke Ioanes rezurektis del

51. Iakobus la seniora, frato di Ioanes. Ica tri apostoli destinesis esar testi di lua transfigureso (Ch. IX, *28*), e di lua agonio. (Mark. XIV, *33*).
56. Ajornante la divulgeso dil miraklo Iesu deziris evitar sedicii, nam la Judi expektis mesio di qua la regno esus di ca mondo. (Ioan. XVIII, *36*).
IX. 1. Videz Mat. X - XIV, *1-3* ; Mark. VI, *7-33*.
2. La misiono prepariva esis kurta e facila, ol experiencigis dal apostoli la providenco di Iesu. (Ch. XXII, *35*).
4. Vulg. : e ne forirez de ibe. — La du versioni signifikas : saciesez da un gastiganto.
5. Moro dil farizei, kande li venis de regiono di pagani.
7. Ad ica Herodes Iesu duktesis lor sua sufrado. (Ch. XXIII, *5-14*).

8. mortinti, iti ke Elias aparis, altri ke ula profeto olima
9. rezurektis. **Ma** Herodes dicis : Me senkapigis Ioanes ; ma quan esas ica pri qua me audas tala kozi ? Ed il probis vidar lu.

*10. Retroveninte l'apostoli naracis a Iesu omno quon li agabis. Ed akompanate da li il izolis su en dezerto vers urbo Betsaida.

Multigo dil pani. (11-18.)

*11. **Kande** la turbi saveskis lo, li sequis Iesu. Ed il aceptis li, parolis pri la regno di Deo e sanigis ti qui
12. indijis kuraceso. **Ma** la jorno fineskis, e la dekedu iris a lu e dicis : Forsendez la turbi por ke li trovez lojeyo e nutrivi en la vilaji e ruri cirkumjacanta ;
13. nam hike ni esas en dezerto. **Il** dicis a li : Vi donez a li manjajo. Li dicis : Ni havas nur kin pani e du fishi ; kad forsan ni iros komprar nutrivi por la tota
14. turbo ? **Nam** esis ibe preske kinamil viri. Iesu dicis a
15. sua dicipuli : Sidigez li kom grupi kinadekope. **Ton**
16. li agis e sidigis omni. **Il** prenis la du pani e la kin fishi, regardis vers la cielo, benedikis e ruptis oli, e donis oli al dicipuli por distributesar a la turbo.
17. **Ed** omni manjis e saturesis, ed on prenis lo restanta, dekedu korbi de peci.

La Mesio sufronta. (18-28.)

*18. **Uldie** kande Iesu pregis sole, la dicipuli esis kun lu, ed il questionis li : Quan la turbo dicas ke
*19. me esas ? **Li** respondis : Ioanes la Baptisto, ici Elias, iti opinionas ke ula profeto olima rezurektis.

10. Betsaida Iulias en Gaulonitis.

11. Videz Mat. XIV, *13-22* ; Mark. VI, *30-46* ; Ioan. VI. — Ica miraklo tante entuziasmigis la turbo ke Iesu bruske izolis su e l'apostoli.

18. Videz Mat. XVI, *13* - XVII ; Mark. VIII, *27* - IX, *2*.

19. Videz v. 7.

*20. **Il** dicis a li : Ma vi, quan vi dicas ke me esas ?
21. Petrus respondis : La Kristo di Deo. **Ma** lu severe
22. interdiktis a li dicar lo ad irgu, **ed** adjuntis : Oportas ke la Filio dil homo sufrez multo, ke il rekuzesez dal siniori, chefsacerdoti e legisti, ke il ocidesez e ye la triesma dio rezurektez.

23. **Ad** omni il dicis : Ta qua volas venar dop me, abne-
*24. gez, portez sua kruco singladie e sequez me. **Nam** ta qua volas salvar sua vivo, perdos ol ; ma ta qua per-
25. dos ol pro me, salvos ol. **Nam** quon profitus homo per ganar la tota mondo, se lu perdus o detrimentus
26. ipsa ? **Nam** se ulu shamos pri me e mea paroli, pri lu anke la Filio dil homo shamos, kande il venos en sua glorio, ed en ta dil Patro e dil santa anjeli.
*27. **Me** dicas a vi verajo : Kelki inter le prezenta ne mortos ante vidir la regno di Deo.

Transfigureso di Iesu. (28-51.)

*28. **Preske** ok dii pos ica paroli Iesu akompanigis su da Petrus, Ioanes e Iakobus, ed acensis monto por pregar.

20. Mat. XVI, *16*. Simon Petrus respondis : Tu esas la Kristo, la Filio di Deo vivanta. *17*. E Iesu respondis a lu : Beata esas tu, Simon, filio di Ionas, nam karno e sango ne revelis lo a tu, ma mea Patro, qua esas en la cielo. *18*. E me dicas a tu ke tu esas Petrus, e sur ica roko me konstruktos mea eklezio, e la pordi dil inferno ne superesos ol. *19*. Ed a tu me donos la klefi dil rejio dil cielo. Ed irgo quon tu ligos surtere, esos ligita en la cielo ; ed irgo quon tu desligos surtere, esos desligita en la cielo.

24. Oportas renuncar irga profiti prefere kam renegar la Kristo.

27. Ioan. I, *14*. E la Verbo divenis karno e habitis inter ni, — e ni vidis lua glorio, glorio patrala di filio unika, — plena de graco e vereso.
II. Petr. I, *17*. Nam il recevis de Deo Patra honoro e glorio, kande voco decensis sur lu de glorio majestoza : Ica esas mea filio amata, da qua me delektesas. *18*. Ed ica vocon ni audis veninta del cielo, kande ni esis kun lu sur la monto santa.

28. Videz Mat. XVII - XVIII, 7 ; Mark. IX, *2-41*. — Monto Tabor segun tradiciono.

29. Dum ke il pregis, l'aspekto di lua vizajo chanjis,
30. e lua vesto divenis blanka e brilanta. Yen ke du viri
*31. konversis kun lu, Moses ed Elias, qui, aparante en
glorio, parolis pri lua departo quan il kompletigos
*32. en Ierusalem. Petrus e lua kompani molestesis da
dormo, ma vekinte li vidis la glorio di Iesu e la du
33. viri qui stacis koram ilu. Kande ici foriris de Iesu,
Petrus dicis a lu : Maestro, esas bona ke ni esas hike ;
ni establisez tri tendi, un por tu, un por Moses ed
34. un por Elias. Ma il ne konciis quon il dicas. Dum ke
il parolis, nubo venis ed ombrizis li ; e la dicipuli
35. teroris, kande iti eniris la nubo. E voco venis del
nubo dicante : Ica esas mea Filio elektita, askoltez
*36. lu. Lor ke la voco audesis, Iesu trovesis sole. E li
tacis, ed icatempe naracis a nulu irgo di lo vidita.
37. Lor la jorno sequanta, kande li decensabis del monto,
38. granda turbo adkuris a Iesu. E de la turbo ula
viro klamis : Maestro, me suplikas tu regardar mea
39. filiulo, nam il esas mea filio unika. Yen, il subite
krias, kande spirito kaptas il, ed ica prosternigas,
agitas e spumifigas il, e preske ne cesas ilun tor-
40. mentar. Me pregis tua dicipuli ekpulsar lu, ma li
*41. ne povis. Iesu respondis : Ho generaciono nekredema
e perversa, til kande me kunesos e suportos vi ?
42. Duktez ad-hike tua filio. Dum ke ica proximeskis,
la demono prosternigis ed agitis il. Ma Iesu terorigis
la spirito despura, sanigis la puero e ridonis lu a
lua patro.
43. Omni stuporis pro la majesto di Deo, ed admiris
44. omno quon il facis ; ma il dicis a sua dicipuli : Vi
pozez en via oreli ica paroli : La Filio dil homo
45. livresos a la manui dil homi. Ma li ne komprenis ica
parolo, ol esis velizita por li e ne komprenebla, e li
ne audacis questionar lu pri ol.

31. Pri lua sufrado.
32. Iesu kustumis pregar nokte. (Ch. VI, *12*).
36. Mat. XVII, *9*. Kande li decensis del monto, Iesu imperis a li : Naracez a nulu ica vidajo, ante ke la Filio dil homo rezurektabos del mortinti.
41. Mark. IX, *14*. Kande Iesu venis a sua dicipuli, il vidis granda turbo cirkum li, e legisti disputanta kun li.

*46. Li komencis reflektar qua de li esas la maxim granda.
47. Iesu, vidante lia pensi, proximigis infanto, pozis lu
48. apud su e dicis a li : Irgu qua aceptas ica infanto ye
mea nomo, aceptas me ; irgu qua aceptas me, aceptas
ta qua sendis me : do ta qua divenas la maxim mikra
inter vi omna, ta esas la maxim granda.
49. Ioanes respondis : Maestro, ni vidis ulu ekpulsar
demoni ye tua nomo, e ni impedis lu, nam il ne
*50. akompanas ni. Iesu dicis ad il : Ne impedez lu, nam
ta qua ne esas kontre vi, esas por vi.

Vers Ierusalem.

(Ch. IX, *51* - XIX, *29*.)

La mento dil Mesio. (Ch. IX, *51* - X.)

*51. Kande la dii di lua depreneso kompleteskis, Iesu
52. fermigis sua vizajo por irar a Ierusalem. Il deputis
avan su anunconti, qui departis ed eniris ula vilajo
*53. dil Samariani por lojigar lu. Ed ici ne aceptis lu, pro
*54. ke lua aspekto esis di iranto vers Ierusalem. Vidante
to, lua dicipuli Iakobus e Ioanes dicis : Sinioro, ka
tu volas ke ni decensigez fairo del cielo por kombus-
*55-56. tar li. Ma Iesu turnis su e blamis li. E li iris ad altra
vilajo.

46. Pro to li ne povis komprenar la predicajo pri la sufrado.
50. Fil. I, *17*. Ula opozemi predikas la Kristo ne sincere, e pensas plugravigar mea kateni. *18*. Ma quo ? Se nur ulamaniere, sive pretexte sive sincere, on predikas la Kristo, pro to me joyas e joyos.
51. Videz Mat. XIX, *1* ; Mark. X, *32* ; Ioan. VII, *1-14*. — S. Lukas naracas la predikado da Iesu segun l'ordino indikita dal chefsacerdoti ye Ch. XXIII, *5*. — La dii di lua morto, al qua lu iris decidite.
53. Enemikeso nacionala existis inter Judi e Samariani.
54. Li deziris uzar sua povo miraklifiva (v. *2*), quale Elias agabis. II (Vulg. IV). Reji. I, *9-15*.
55. Vulg. : dicante : Vi ne savas qua menton vi havas. La Filio dil homo ne venis por perdar l'anmi, ma por salvar li.

*57. **Lor** ke li voyajis, ulu dicis a Iesu : Irgube tu iros, me
58. sequos tu. **Iesu** dicis a lu : La foxi havas refujeyi,
l'uceli dil cielo havas nesti, ma la Filio dil homo ne
59. havas loko por repozigar sua kapo. **Il** dicis ad altru :
Sequez me. Ica respondis : Sinioro, permisez a me
*60. antee forirar e sepultar mea patrulo. **Ma** Iesu dicis a
lu : La mortinti sepultez sua mortinti, ma tu anuncez
61. la regno di Deo. **Altru** dicis : Me sequos tu, Sinioro,
62. ma lasez me antee adiar la hemani. **Iesu** respondis :
Nulu qua plugonte regardas ad-dope, esas apta al
regno di Deo.

Misiono dil dicipuli. (Ch. X, *1-25.*)

X. *1. **Pos** to la Sinioro indikis sepadek plusa dicipuli, e
sendis li duope avan su ad irga urbo o loko ad quà il
*2. ipse intencis irar. **Ed** il dicis a li : La mesono esas
granda, ma la laboristi esas poka. Pregez do la mastro
dil mesono ke lu sendez laboristi ad sua mesono.
3. **Departez** ; yen ke me sendas vi quale agneli inter
*4. volfi. **Ne** kunportez burso, sako o shui, e salutez nulu
5. dumvoyaje. **Se** vi eniros ula domo, dicez unesme :
6. Paco ad ica domo. **Se** filio di paco habitos ibe, via

57. Videz Mat. VIII, *19-23.*

60. Lev. XXI, *11.* La chefsacerdoto ne proximeskos ad irga mortinto ; il ne despureskos mem por sua patro e sua matro. Nombri VI, *6.* Dum la tota tempo di sua konsakreso la nazir ne proximeskos a mortinto. *7.* Il ne despureskos pro la funero di patrulo, matro, fratulo o fratino, nam la konsakreso a lua Deo esas sur lua kapo.

X. 1. Videz Ch. IX, *1-11* ; Mat. X. La misiono dil 70 o 72 (Vulg.) dicipuli naracesas nur da S. Lukas. Lia nombro imitas ta dil seniori di Moses (Nombri. XI, *16, 26*). Iesu havis plusa dicipuli, nam pos sua rezurekto il aparis a plu kam kinacent frati asemblita. (I Kor. XV, *6*).

2. Precepto dil agado por la misioni.

4. Indikas hasto. II (Vulg. IV) Reji. IV, *29.* Eliseus dicis a Giezi : Zonizez tua lumbi, prenez mea bastono en tua manuo e departez. Se tu renkontros ulu, ne salutez lu, e se ulu salutos tu, ne respondez. Tu pozos mea bastono sur la vizajo dil puero.

7. paco repozos sur lu ; se ne, ol retrovenos a vi. **Restez**
en la sama domo, manjante e drinkante to quo esas
che li, nam laboristo meritas salario. Ne irez de domo
8. a domo. **En** irga urbo en qua on aceptos vi, manjez
9. to quon on prizentos a vi, **sanigez** la iba maladi e
10. dicez a li : La regno di Deo proximeskis a vi. **Se** on
ne aceptos vi en ula urbo, irez sur olua stradi e dicez :
11. **Ni** forjetas kontre vi mem la polvo di via urbo qua
adheris a nia pedi ; savez tamen ke la regno di Deo
*12. proximeskis. **Me** dicas a vi ke ta dio esos plu supor-
tebla a Sodoma kam a tala urbo.

*13. **Ve** a tu, Korozain, ve a tu, Betsaida ; nam se en
Tirus e Sidon eventabus la mirakli facita en vi, de
14. longe li penitencabus per sako e cindro. **Pro** to la
judicio esos plu suportebla a Tirus e Sidon kam a
15. vi. **E** tu, Kafarnaum, kad ne tu elevesis ad la cielo ?
Tu abasesos til l'inferno.

*16. **Ta** qua audas vi, audas me ; ta qua desprizas vi,
desprizas me ; ma ta qua me desprizas, desprizas ta
qua sendis me.

17. **La** sepadek retrovenis joyoze e dicis : Sinioro, mem
*18. la demoni esas submisita a ni ye tua nomo. **Iesu**
respondis a li : Me vidis satano falar del cielo quale
19. fulmino. **Yen** ke me donis a vi la povo pazar sur ser-
penti e skorpioni e sur omna potenteso dil enemiko ;
*20. e nulo nocos vi. **Tamen**, ne joyez pri ke la spiriti
esas submisita a vi, ma pri ke via nomi esas skribita
en la cielo.

*21 **Ye** la sama horo Iesu exultis per la Spirito Santa e
dicis : Me laudas Vu, Patro, Sinioro dil cielo e dil
tero, pro ke Vu celis ito al saji e prudenti, e revelis
lo al mikri. **Me** laudas Vu, Patro, pro ke ito plezis a

12. La dio dil judicio.

13. Videz Ch. XII, *48.*

16. II Kor. V. *20* : Do ni esas ambasadisti dil Kristo, e Deo exhortas per ni.

18. Pro sua providenco prezenta.

20. Graco santiganta esas plu precoza kam graco miraklifiva.

21. Videz Mat. XI, *25* - XII ; XIII, *16-18.*

*22. Vu. **Omno** donesis a me da mea Patro ; e nulu savas
quan esas la Filio, ecepte la Patro ; o quan esas la
Patro, ecepte la Filio e ta a qua la Filio voluntis
23. revelar lo. **E** turnante su vers la dicipuli il dicis a li
aparte : Beata l'okuli qui vidas to quon vi vidas.
*24. **Nam** me dicas a vi ke multa profeti e reji deziris
vidar lo vidata da vi, e li ne vidis lo : ed audar lo
audata da vi, e li ne audis lo.

La proximo. (*25-38.*)

*25. **Yen** ke ula legisto levis su por probar Iesu, e dicis :
Maestro, quon me facos por heredar la vivo eterna ?
26. **Iesu** dicis a lu : Quo esas skribita en la lego ? Quon
*27. tu lektas ? **Il** respondis : Tu amos la Sinioro tua Deo
per tua tota kordio, per tua tota anmo, per tua omna
forci e per tua tota intelekto, e tua proximo quale tun
*28. ipsa. **Iesu** dicis a lu : Tu respondis juste ; facez to e
tu vivos.

29. **Ma** il deziris justifikar su e dicis a Iesu : Qua esas
30. mea proximo ? **Iesu** komencis explikar : Ula homo
decensis de Ierusalem a Ieriko, e kaptesis da raptisti,
31. qui spoliis e vundis lu, e livis lu mi-mortinta. **Hazarde**
ula sacerdoto decensis sur la sama voyo, e vidinte lu,
32. preterpasis. **Anke** ula levito venis ad ica loko, e
33. vidinte lu preterpasis. **Ma** ula Samariano voyajante
34. arivis, e vidinte lu, emocis pro kompato. **Il** proxi-
meskis e bendizis lua vunduri, varsante sur li oleo e
vino ; e pozante lu sur sua mulo, il duktis lu ad
35. albergo e flegis lu. **Ye** la jorno sequanta il prenis du
denari e donis oli a l'albergisto, dicante : Flegez lu, e

22. La Filio esas altra persono kam la Patro en la sama naturo deala.

24. I Petr. I, *11*. La profeti meditis qua o quala tempon la Spirito dil Kristo indikis a li, dum ke lu predicis, la sufradi dil Kristo e lua posa glorio.

25. Videz Mat. XXII, *35-41* ; Mark. XII, *28-35*.

27. Citesas Deut. VI, *5*, e Lev. XIX, *18*.

28. Lev. XVIII, *5*. Vi observos mea legi ed imperi ; ta qua obedios li, vivos per oli. Me esas Iahveh.

quon tu spensos pluse me pagos a tu ye mea retro-
*36. veno. **Quan** de ica tri tu judikas kom esinta la pro-
37. ximo dil kaptito dal raptisti ? **Il** respondis : Ta qua
facis mizerikordio a lu. E Iesu dicis : irez e facez lo
sama.

Lo necesa. (Ch. X, *38* - XI, *14*.)

*38. **Dum** lia voyajo Iesu eniris ula vilajo, e muliero,
*39. nomata Marta, gastigis lu en sua domo. **El** havis
fratino, nomata Maria, qua sidis an la pedi dil
40. Sinioro ed askoltis lua parolo. **Marta** okupis su pri la
multa servado, el haltis e dicis : Sinioro, ka tu
ne atencas ke mea fratino lasas me servar sole ?
*41. Imperez ya ad el helpar me. **E** la Sinioro respondis :
42. Marta, Marta, tu sucias e trublesas pri multo. **Or**,
nur un kozo esas necesa. Maria selektis la bona parto
qua ne raptesos de elu.
XI. 1. **Eventis** ke Iesu pregis ulloke, e kande il cesis, un de
lua dicipuli dicis a lu : Sinioro, docez a ni pregar,
*2. quale Ioanes docis lo a sua dicipuli. **Ed** il dicis a li :
Kande vi pregas, dicez : Patro, vua nomo esez santi-
3. gata, vua regno arivez ; nia singladia panon donez a
4. ni diope ; e remisez a ni nia peki, nam anke ni
remisas ad irga nia debanto ; e ne duktez ni aden
tenteso.
5. **Ed** il dicis a li : Supozez ke ulu inter vi havas amiko
ed iras a lu ye noktomezo, e dicas a lu : Amiko,
6. prestez a me tri pani, **nam** amiko di me voyajinte
arivis che me, e me havas nulo por repastigar lu.
7. **Ica** respondas interne dil domo : Ne tedez me ; la
pordo ja klozesis e mea filii same kushis su, me ne

36. Qua kondutis kom proximo ?

38. Betania proxim Ierusalem, segun Ioan. XI, *1*.

39. Deut. XXXIII, *3*. Iahveh amas la populi ;
Omna tua santi esas en tua manuo,
li sidas an vua pedi,
e singlu aceptas vua parolo.

41. La servado spiritala dil Sinioro duras eterne ; ilua servado tempala postulas okupeso sentrubla.

XI. 2. Videz ye Mat. VI, *9-14*, la formo uzata generale, ed olua tradukuro en la « Katekismo » da L. de Beaufront.

*8. povas levar me e donar li a tu. **Me** dicas a vi, se il ne
levos su e donos oli pro esar lua amiko, il tamen su
9. levos e donos omno bezonata pro lua tedado. **E** me
10. dicas a vi : **Nam** la preganto recevas, la serchanto
*11. trovas, ed al frapanto on apertas. **Qua** patro inter vi, se
lua filio demandos de lu fisho, donos a lu serpento ?
12. **O** se lu demandos ovo, qua donos a lu skorpiono.
13. **Do**, se vi, esante mala, savas grantar bona donaji
a via filii, quante plu certe la Patro cielala grantos
la Spirito Santa a ti qui pregas lu.

Kontreagado dal farizei e legisti. (Ch. XI, *14* - XII, *13*.)

*14. **Ulfoye** Iesu ekpulsis demono qua esis muta ; e kande
la demono ekirabis, la muto parolis e la turbi asto-
*15. nesis. **Ma** uli de li dicis : Il ya ekpulsas la demoni
16. per Beelzebul, la chefo dil demoni. **Altri**, por probar
17. lu, postulis de lu signo del cielo. **Pro** ke Iesu vidis
lia pensi, il dicis a li : Omna rejio dividita kontre su
18. ipsa devastesas, e domo krulas sur domo. **Or**, se
satano dividesas kontre su ipsa, quale permanos lua
rejio ? Nam vi dicas ke me ekpulsas la demoni per
*19. Beelzebul. **Se** me ekpulsas la demoni per Beelzebul,
per qua via filii ekpulsas li ? Pro to li judicios vi.
*20. **Ma** se me ekpulsas la demoni per la fingro di Deo,
vere la regno di Deo venis a vi.
21. **Kande** homo forta e armizita gardas sua hemo, lua
*22. posedajo esas sekura. **Ma** se ulu plu forta arivas e

8. Vulg. : Se il duras frapar.

11. Vulg. : Qua patro inter vi, se lua filio demandos pano, donos a lu stono ?

14. Videz Mat. XII, *22-46* ; Mark. III, *22-31*.

15. Mat. XII, *24*. La farizei, audinte to, dicis : Ica **ekpulsas** la demoni nur per Beelzebul, la chefo dil demoni.
Mark. III, *22*. La legisti qui decensabis de Ierusalem, dicis : Il enhavas Beelzebul, ed ekpulsas la demoni per la chefo dil demoni.

19. On trovas exemplo di exorcisti Juda che Agi XIX, *13-17*.

20. Ex. VIII, *19*. La magiisti dicis a Farao : La fingro di Deo esas hike.

22. Kol. II, *15*. Iesu spoliis la princi e povi, e fidoze spektigis li, triumfante pri li en su ipsa.

superesas lu, il prenas lua omna armi a qui lu
23. fidabis, e disdonas lua spoliuri. **Ta** qua ne esas kun
me, esas kontre me ; ta qua ne rekoltas kun me,
dispersas.
*24. **Kande** spirito despura ekiris de homo, lu vagas tra
loki senaqua, serchante repozo ; e ne trovante ol, lu
dicas : Me rivenos a mea hemo de qua me ekiris.
25-*26. **Arivante** lu trovas ol balayita ed ornita. **Lore** lu
foriras ed akompanigas su da sep altra spiriti plu
maligna kam lu, li eniras e habitas ibe, e la posa
stando di ta homo divenas plu mala kam l'antea.
27. **Lor** ke il dicis to, ula muliero klamis laute meze dil
turbo : Beata la sino qua portis tu, e la mami quin
*28. tu sugis. **Iesu** respondis : Yes, beata ti qui audas e
gardas la parolo di Deo.
*29. **La** turbi plumulteskis, ed il komencis dicar : Ica
generaciono esas maligna : lu serchas signo, e nur la
30. signo di Ionas donesos a lu. **Nam** quale Ionas esis
signo por la Niniveani, tale la Filio dil homo esas
*31. signo por ica generaciono. **La** rejino dil Sudo, lor la
judicio, levos su kun ica generaciono e kondamnos
lu ; nam el venis del extremaji dil tero por audar la
sajeso di Salomon, e hike esas ulu plu granda kam
*32. Salomon. **La** Niniveani, lor la judicio, levos su kun
ica generaciono e kondamnos lu ; nam li repentis
pro la prediko da Ionas ; ed ulu plu granda kam
Ionas esas hike.

24. Tob. VIII, *3*. Lore l'anjelo Rafael sizis la demono e katenizis lu en la dezerto di Supra-Egiptia.

26. Ioan. V, *14*. Pose Iesu trovis la kuracito en la templo e dicis a lu : Yen, tu risaneskis ; ne plus pekez, por ke ulo plu mala ne eventez a tu.

28. La matro di Deo esas beata pro lua matreso, ma plu multe pro elua kredo ed amo. (S. Beda.) Quale ye Ch. VIII, *21*. Iesu korektigas Judal opiniono pri nura relati naturala.

29. I Kor. I, *22-25*. La Judi postulas mirakli e la Greki serchas sajeso ; ma ni predikas Kristo krucagita ; ilqua esas skandalo por la Judi e stulteso por la Greki ; ma por la Judi e Greki vokita, Kristo esas forteso e sajeso di Deo.

31. Videz I (Vulg. III) Reji X, *1-14*.

32. Videz Ion. III.

*33. Nulu acendas lampo e gardas ol celita o sub bushelo,
*34. ma sur lumiero, por ke l'eniranti videz la lumo. Tua
okulo esas la lampo di tua korpo. Se tua okulo esas
simpla, tua tota korpo esas lumizita ; ma se tua okulo
35. esas mala, anke tua korpo esas en tenebro. Atencez
ya ke la lumo qua esas en tu, ne divenez tenebro.
36. Do, se tua tota korpo esas lumizita nek havas ula
parto tenebroza, ol esos perfekte lumizita e lumizos
tu quale lampo brilanta.
37. Lor ke il parolis, ula farizeo invitis il dinear che su.
38. Il eniris e kushis su. La farizeo vidis astonite ke il ne
*39. lavabis su ante la dineo. Ma la Sinioro dicis a lu : Vi,
farizei, netigas l'exterajo di kalico e plado, ma interne
40. vi esas plena de raptado e maligneso. Stulti, ka ta qua
*41. kreis lo extera, ne kreis anke lo interna ? Almonez
prefere per lo interna, ed omno esos pura a vi.
42. Ma ve por vi, farizei, pro ke vi pagas dismo di minto,
ruto ed irga herbo, neglijante yusteso ed amo a Deo ;
43. oportas facar ico e ne omisar ito. Ve por vi, farizei,
pro ke vi amas l'unesma plasi en la sinagogo e salu-
*44. teso sur la placi. Ve por vi, pro ke vi esas quale
tombi ne-aparanta sur qui on pazas sen savar lo.
45. Ula legisto respondis a lu : Maestro, dicante to, anke
46. nin tu insultas. Ma Iesu dicis : Ve anke por vi, legisti,
pro ke vi charjas la homi per kargaji ne-portebla,
dum ke vi ipsa ne tushas la kargaji per un fingro.
47. Ve por vi qui konstruktas la tombi dil profeti quin
*48. via patri ocidis. Vi ya atestas e konsentas l'agi di via
patri, nam ici ocidis li e vi konstruktas lia tombi.

33. Videz Mat. V, *15-17*.
34. Videz Mat. VI, *22-24*. En la kuntexto di S. Lukas ica versi signifikas ke la Judi ne kredis pro maligneso, quankam Iesu facabis sat multa mirakli.
39. Videz Mat. XXIII, *1-37*.
41. Ekl. III, *28*. Aquo extingas fairo ardoranta
ed almono expiacas la peki.
44. Nombri XIX, *16*. Irgu qua en l'agro tushas homo ocidita o mortinta, ed osto homala o tombo, esos despura dum sep dii.
48. Rom. I, *32*. E quankam li savas la judicio da Deo ke esas digna de morto ti qui facas to, li ne nur facas to, ma anke konkordas kun la facanti.

49. Pro to la sajeso di Deo dicas : Me sendos a li profeti
*50. ed apostoli, e li ocidos e persekutos pluri ; ed ica
generaciono responsos pri la sango di omna profeti
*51. qua varsesis de la kreeso dil mondo ; de la sango di
Abel til la sango di Zakarias ocidita inter l'altaro e
la templo ; yes, me dicas a vi, on responsigos ica
generaciono.
*52. Ve por vi, legisti, pro ke vi raptis la klefo dil savo ;
vi ipsa ne eniris e vi impedis l'eniranti.
53. Kande Iesu ekirabis, la legisti e farizei iracoze
komencis questionar lu pri multo, dezirante insidiar
lu per parolo di lua boko.

XII. *1. Dume mili de homi asemblesis, tale ke li interpresis,
e Iesu unesme dicis a sua dicipuli : Prezervez vi del
*2. fermento dil farizei, la hipokriteso. Nulo esas celita
3. qua ne deskovresos, o sekreta qua ne savesos. Nam
to quon vi dicabos en tenebro, audesos en lumo ;
to quon vi susurabos en chambro, divulgesos sur
tekto.
4. Ma me dicas a vi, mea amiki : Ne timez ti qui ocidas
5. la korpo, e ne povas facar ulo plusa. Me montros a
vi quan vi devas timar : timez ta qua, pos ocidir,
povas lansar en l'inferno. Yes, me dicas a vi, itan
6. timez. Kad ne on vendas kin paseri po du as-i, e
7. nula ek oli obliviesas da Deo. Mem omna hari di via
kapo kontesis. Do ne pavorez, vi valoras plu multo
kam multa paseri.
8. Me dicas a vi : irgu qua profesos me koram la homi,
profesesos ipsa dal Filio dil homo koram l'anjeli di
9. Deo ; ma ta qua renegos me koram la homi, renege-
sos ipsa koram l'anjeli di Deo.

50. Per la destrukteso di Ierusalem.
51. Videz Gen. IV, e II Kron. XXIV, *20-23*.
52. Rom. X, *13-15*. Irgu qua imploras la nomo dil Sinioro, salvesos. Ma quale on imploros lu sen kredir ? Quale on kredos en lu sen audir ? Quale on audos sen predikanto ?
XII. 1. Li asemblesis pro la diskutado. Videz Mat. XVI, *6* ; Mark. VIII, *15*.
2. Videz Mat. X, *19-34*.

*10. Irgu qua ofensos la Filio dil homo, pardonesos ; ma ta qua blasphemos la Spirito Santa, ne pardonesos.
11. Kande on duktos vi a sinagogi, judiciisti od autoritatozi, ne trublesez pri quale vi apologios o quon
12. vi dicos. Nam la Spirito Santa docos a vi ye la sama horo quon vi devas dicar.

Sucii evitenda. (13-35.)

13. De la turbo ulu dicis a Iesu : Maestro, imperez a mea
*14. frato partigar la heredajo kun me. Ma il respondis : Homo, qua nomizis me kom judiciisto o partigisto
*15. inter vi ? Ed il dicis a li : Atencez, e prezervez vi de irga avareso, nam onua vivo ne esas en posedaji abundanta.

16. Ed il dicis a li ica parabolo : L'agro di ula richo
17. fruktifabis multe. Il meditis : Quon me facos, nam
18. me ne havas spaco por inkluzar mea rekoltajo ? Ed il dicis : Me facos lo yena : me abatos mea graneyi e me konstruktos uli plu granda ; en oli me inkluzos
19. mea omna rekoltaji e havaji ; e me dicos a mea anmo : Anmo, tu rezervis multa posedaji por plura
*20. yari ; repozez, manjez, drinkez e festinez. Ma Deo dicis a lu : Stulto, icanokte on postulos de tu tua

10. Blasfemar e kontreagar la Spirito Santa pri lua agado per Kristo (Ch. XI, *15*), esas peko qua direte opozas su a repento e graco.

14. Agi VI, 2. La dekedu, kunvokinte la turbo dil dicipuli, dicis : Ne konvenas ke ni abandonas la parolo di Deo por servar la tabli.

15. I Tim. VI, *10*. Amo a pekunio esas la radiko di omna malajo ; e pluri, livrinte su ad ol, deviacis de la kredo ed implikis su per multa chagreni.

20. Ekl. XI, *16* (Vulg. *18*) :
Ulu richeskas per sorgado e sparado,
e yén quale il rekompensesas.
17. Il dicas : Me trovis repozo,
nun me festinos per mea havaji.
Ma il ne savas qua tempo pasis,
il lasos sua havaji ad altri, e mortos.

*21. anmo, e di qua esos to quon tu preparis ? Ico eventas a ta qua amasigas richaji por su, e ne esas richa koram Deo.

*22. A sua dicipuli Iesu dicis : Pro to me dicas a vi, ne desquieteskez pri manjaji por la vivo, nek pri vesti
23. por la korpo. Vivo ya valoras plu multe kam manjajo,
*24. e korpo plu multe kam vesto. Konsiderez la korvi, qui ne semas o rekoltas, nek posedas keleri o graneyi ; e Deo nutras li. Vi ya valoras plu multe kam
25. li. Qua de vi suciante povas kreskigar sua staturo
26. per un kud-mezuro ? Do, se vi esas senpova pri lo minima, pro quo vi desquieteskas pri lo cetera ?
27. Konsiderez la lilii ; li kreskas sen laborar o filifar, e tamen me dicas a vi ke ne mem Salomon en sua
28. omna glorio vestizesis quale ula de oli. Or, se Deo tale vestizas herbo qua cadie stacas en agro, e morge jetesas en forno, quante plu certe Lu vestizos vi,
29. homi poke kredema. Vi ne serchez quon vi manjos o
30. drinkos, e ne desquieteskez. Nam to omna serchesas da pagani e mondani. Ma via Patro savas ke vi
31. bezonas to. Serchez prefere la regno di Deo, e to omna ultre grantesos a vi.

*32. Ne pavorez, mikra trupo, nam via Patro komplezis
*33. donar a vi la regno. Vendez to quon vi posedas, e disdonez ol kom almono. Facez por vi bursi ne oldeskonta, trezoro ne exhaustota en la cieli, ube nula furtisto proximeskas e nula tineo destruktas.
34. Nam ube esas via trezoro, ibe anke via kordio esos.

21. Videz Ch. XVI, *9*.

22. Videz Mat. VI, *20* - VII.

24. Rom. I, *20*. De la kreeso dil mondo la nevidebla perfekteso di Deo. Lua povo eterna e deeso videsas dal intelekto per lo kreita, tale ke ili (la despii) esas neexkuzebla.

32. Is. XLI, *14* : Ne pavorez, vermo di Iakob.
mikra restajo di Izrael,
Me ya sokursas vi, Yahveh dicas,
Via redemtanto esas la Santo di Izrael.

33. Videz Mat. XIX, *21*. Se tu volas esar perfekta, irez vendar to quon tu posedas, donez ol al povri, e tu havos trezoro en la cielo ; e venez sequar me.

Sucii rekomendinda. (*35*-XIII.)

*35-36. Via lumbi esez zonizita, via lampi acendita ; e vi
similesez viri qui vartas sua mastro rivenonta de
mariajo-festo, por enirigar lu quik kande il venos e
37. frapos. Felica ta servisti quin la mastro, lor sua
arivo, trovos vigilanta. Amen, me dicas a vi, il
zonizos su, repastigos li e proximeskos por servar li.
*38. E se lu arivos ye la duesma o triesma vigil-tempo e
*39. trovos li tale, felica esas ili. Nam saveskez ke, se
chefo di familio savus ye qua kloko furtisto venos, il
40. vigilus e ne lasus perforar sua domo. Anke vi esez
pronta, nam la Filio dil homo venos kande vi ne
pensas lo.

41. Petrus dicis : Sinioro, ka tu dicas ica parabolo a ni
*42. od ad omni ? La Sinioro respondis : Qua esas l'eko-
nomo fidela e prudenta quan la mastro establisis
super sua servisti, por donar a li oportune frumento
43. mezurita ? Felica ta servisto quan la mastro arivante
*44. trovos en ica agado. Me dicas a vi verajo, il establisos
45. lu super sua omna havaji. Ma se ta servisto dicas
kordie : Mea mastro tardesas, e komencas batar ser-
46. vistuli e servistini, manjar, drinkar ed ebrieskar, la
mastro di ta servisto venos ye dio ne-expektata e ye
horo ne-previdata, e tranchos lu kom desfidelo.

47. Servisto qua, informite pri la volo di sua mastro,
preparis nulo nek agis segun lua volo, batesos multe ;
48. ma ti qua nesavante facis agi punisinda, batesos poke.
On postulos multo de irgu a qua multo donesis : de
ta a qua on konfidis multo, on demandos plu multo.

35. Videz Mat. XXIV, *42* - XXV.

38. Singla vigil-tempo duris tri hori cirkume. Mark. XIII, *35*, nomizas oli.

39. Domo de tero hardigita. I Tes. V, *2*. Vi ya exakte savas ke la dio dil Sinioro venos quale furtisto nokte.

42. I Kor. IV, *1*. On konsiderez ni kom servisti di Kristo ed ekonomi dil misterii di Deo. *2*. Or. de ekonomo on postulas ke il esez fidela.

44. La rekompenso di ekonomo fidela multe superesas ta di nura servisto (v. *37*). Deo proporcionigas rekompenso e puniso al qualesi objektala e subjektala dil agi.

*49. Fairon me venis lansar sur la tero, e quante multe
*50. me deziras olua acendeso. Me esos baptata, et quante
*51. angoroze me expektas la realesko dil bapto. Kad vi
opinionas ke me venis portar paco sur la tero ? No,
52. me dicas a vi, ma inter-separo. De nun en un domo
kin personi dividesos, tri kontre du e du kontre tri ;
53. patro kontre filiulo e filiulo kontre patro, matro
kontre filiino et filiino kontre matro, bomatro kontre
bofiliino e bofiliino kontre bomatro.
*54. Pluse il dicis al turbo : Kande vi vidas ke nubo levas
su de westo, vi quik dicas : Pluvo venos, ed eventas
55. tale ; e kande vi perceptas vento sudala : Esos varma,
56. e lo eventas. Hipokriti, vi savas dicernar l'aspekto di
cielo e tero ; pro quo vi ne dicernas la nuna tempo ?
57-*58. Pro quo vi ipse ne dicernas lo yusta ? Kande tu iras
al chefo kun tua adverso, esforcez libereskar de lu
en la voyo, time ke lu duktos tu al judiciisto, ke la
judiciisto livros tu al ushero, e ke l'ushero enkarce-
59. rigos tu. Me dicas a tu : tu ne ekiros de ibe til pagir
la lasta moneto.

Repento. (Ch. XIII, *1-10.*)

*1. Samtempe uli arivis ed informis Iesu pri la Galileani
di qui Pilatus mixabis la sango kun lia sakrifikaji.
*2. Il respondis a li : Kad vi opinionas ke ica Galileani
esis plu pekoza kam omna cetera Galileani, pro ke li

49. Mal. III, *2*. Nam il esos quale fairo di fuzisto, quale potaso di fulisto. *3*. Il sideskos por fuzar e purigar argento ; il purigos la filii di Levi quale oro ed arjento, e Yahveh havos sakrifikisti yusta.

50. Videz Mark. X, *35-41*. — Rom. VI, *3*. Kad vi ignoras ke ni omna qui baptesis ye Iesu Kristo, esas baptita ye lua morto ?

51. Videz Mat. X, *34-40*. — Ioan. XIV, *27*. Pacon me lasas a vi ; me donas a vi mea paco ; ne quale la mondo grantas, me donas ol a vi.

54. Videz Mat. XVI, *1-5*. — II Kor. VI, *6*. Nun esas la tempo oportuna, nun esas la dio di salveso.

58. Videz Mat. V, *25-27*.

1. Pri revolto Galileana videz Agi V, *37*.

2. Pri la realigo di ca predicajo lor la siejo di Ierusalem videz Flavius Iosefus, Bell. Jud. V, *3*.

3. sufris to ? **No**, me dicas a vi ; ma se vi ne repentas,
4. vi omna perisos same. **O** kad vi opinionas ke la dek-
e-ok sur qui la turmo en Siloe krulis mortigante,
esis plu kulpoza kam omna cetera habitanti di Ieru-
5. salem ? **No**, me dicas a vi ; ma se vi ne repentas, vi
omna perisos same.

*6. **Il** dicis ca parabolo : Ulu posedis figiero plantacita
en sua viteyo, ed il venis por serchar frukti en ol,
7. ma ne trovis oli. **Ed** il dicis al vit-kultivisto : Yen,
de tri yari me serchas frukti en ica figiero sen trovar
*8. oli ; abatez ol, por quo ol steriligus la sulo ? **Il**ca
respondis : Sinioro, lasez ol anke dum ica yaro ; me
9. ya kavigos cirkume e sterkizos ol. **F**orsan ol frukti-
fos ; se ne, tu abatos ol.

Sanigo ye sabato. (10-18.)

10-11. **S**abate Iesu docis en ula sinagogo. **Y**en, esis ibe
muliero posedata da spirito febliganta depos dek-e-
ok yari ; el esis kurvigita e nule povis erektar su.
12. **V**idante el, Iesu vokis el e dicis : Muliero, tu libe-
13. reskis de tua maladeso. **E**d il pozis la manui sur el,
*14. ed el quik erektis su e gloriizis Deo. **Ma** la chefo dil
sinagogo, despitante pro ke Iesu sanigabis sabate,
dicis al turbo : Existas sis dii di laborado ; dum ici
*15 venez saneskar, ma ne sabate. **L**a Sinioro respondis
a lu : Hipokriti, kad singlu de vi ne desligas sabate
sua bovo od asno del kripo, e duktas li a drinkeyo ?
16. **Ed** ica filiino di Abraham, elquan satano ligabis
depos dek-e-ok yari, kad el ne devis libereskar de ta
17. kateno ye sabato ? **K**ande il dicabis to, lua omna
adversi konfuzeskis, e la turbo joyis pri omna mar-
veli quin il facis.

6. Os. IX, *10.* Me trovis Izrael quale vitberi en dezerto ; me vidis lia patri quale frukto precoza en nova figiero.
8. I Ioan. II, *1.* Se ulu pekis, ni havas kom advokato koram la Patro, Iesu Kristo la yusto.
14. Citesas Deut. V, *13.*
15. Videz Ch. XIV, *5.*

Repulso di Izrael. (18-XIV.)

*18. **I**esu dicis : Quon la regno di Deo similesas, ed a quo
19. me komparos ol ? **O**l similesas grano di sinapo quan
ulu jetis en sua gardeno ; ol kreskis e divenis arboro,
20. e l'uceli dil cielo repozis sur lua rami. **Il** dicis pluse :
21. A quo me komparos la regno di Deo ? **O**l similesas
hefo quan ula muliero celis en tri mezuredi de farino,
tale ke ol tote fermentacis.
22. **I**esu trairis urbi e vilaji docante e voyajante vers
*23. Ierusalem. **U**lu dicis a lu : Sinioro, kad nur poki
*24. salvesos ? **M**a il dicis a li : Penadez por enirar la
pordo streta, nam multi, ton me dicas a vi, esforcos
25. enirar e ne sucesos. **K**ande la chefo dil familio leva-
bos su e klozabos la pordo, e vi, stacante extere,
komencos frapar la pordo, dicante : Sinioro, apertez
por ni, lu respondos a vi : Me ne savas de ube vi esas.
*26. **L**ore vi komencos dicar : Ni manjis e drinkis koram
27. tu, e sur nia stradi tu docis. **E**d il dicos a vi : Me ne
savas de ube vi esas ; forirez de me vi omna qui
28. facadis lo mala. **I**be esos plorado e dento-grincado,
kande vi vidos Abraham, Isaak, Iakob ed omna
*29. profeti en la regno di Deo, ma vi ipsa ekpulsata. **E**d
on venos de esto e westo, de nordo e sudo, ed on
*30. repastos en la regno di Deo. **Y**en, existas lasti qui
esos unesmi, ed unesmi qui esos lasti.

18. Videz Mat. XIII, *31-34* ; Mark. IV, *30-33.*
23. Videz Mat. VII, *13-24.*
24. La respondo kontenas du parti : *a*) Esas preferinda savar la maniero di salveso kam la nombro di salvoti ; *b*) inter la Judi tatempa multi repulsesos.
26. Videz Ch. III, *8* ; VIII, *21* ; XI, *28.*
29. Videz Mat. VIII, *11-13.* — Is. LIX, *19* :

Li timos la nomo di Yahveh del westo,
lua glorio del suno levanta ;
nam il venos quale fluvio violentoza
quan la suflo di Yahveh precipitas.

Mal. I, *11.* Nam de esto til westo mea nomo esas granda inter la nacioni, omnaloke on ofras a mea nomo incenso e sakrifikaji, sakrifikajo pura, nam mea nomo esas granda inter la nacioni, Yahveh dil armei dicas.
30. Videz Mat. XIX, *30.*

31. Ye la sama horo kelka farizei venis dicar a lu :
Forirez, departez de hike, nam Herodes volas ocidar
32. tu. Iesu respondis a li : Irez dicar ad ica foxo : Yen,
me ekpulsas demoni e sanigas cadie e morge, e ye la
33. triesma dio me finos. Tamen me mustas marchar
cadie e morge e ye la dio sequanta, nam ne konvenas
ke profeto perisos exter Ierusalem.
*34. Ierusalem, Ierusalem, qua ocidas la profeti e stonagas
ti qui sendesis a tu, quante ofte me volis asemblar
tua filii, quale ucelo asemblas sua yuni sub sua ali,
*35. ma tu ne volis. Yen, on abandonos a vi via domo.
Ma me dicas a vi : Vi neplus vidos me, til ke vi dicos :
Benedikata ta qua venas ye la nomo dil Sinioro.

Repasto che farizeo. (Ch. XIV, *1-25.*)

1. Ulsabate Iesu eniris la domo di chefa farizeo por
2. manjar pano, e li observis lu. Yen ula hidropsiko
3. esis avan lu. Iesu dicis ad la legisti e farizei : Kad on
4. darfas sanigar sabate ? Li silencis. Ma Iesu sizis la
*5. malado, sanigis e forsendis lu. Ed il respondis a li :
Se via filio o bovo falus en puteo, qua de vi ne ekti-
6. rus lu quik mem sabate ? Li ne povis respondar ulo
pri to.
7. Anke parabolon il dicis a l'invititi, vidante quale li
*8. selektis l'unesma plasi. Kande tu invitesabos da ulu
a mariajo-festo, ne okupez l'unesma plaso ; time ke
9. homo superiora venos, e ta qua invitis vi du, venos
dicar a tu : Cedez la plaso ad ilca, e lore shamoze tu
10. okupeskos la lasta plaso. Ma kande tu invitesabos,
sideskez ye la lasta plaso ; tale l'invitinto venos dicar

34. Videz Mat. XXIII, *37* - XXIV.
35. Ye ch. XIX, *38* nur la dicipuli kantis ica paroli. — Rom. XI, *25*. Me volas, frati, ke vi savez ica misterio, por ke vi ne esez saja koram vi ipsa, ke parte Izrael blindeskis til ke la totajo dil nacioni enirabos, e tale la tota Izrael salvesos.
5. Videz Mat. XII, *11*. — Vulg. : asno e bovo.
8. Prov. XXV, *6-8*. Ne fanfaronez koram la rejo,
ne okupez la plaso dil nobeli.
Nam esas plu bona invitesar : Acensez ad hike,
kam shamigesar koram la princo quan tua okuli vidis.

a tu : Amiko, acensez superioré. Lore tu honorizesos
11. koram omna kunrepastanti. Nam omnu qua elevas
su, humiligesos, e ta qua humiligas su, elevesos.
12. A ta qua invitabis lu, Iesu dicis : Kande tu preparas
dineo o supeo, ne invitez tua amiki o frati o parenti
o vicini richa, time ke li anke invitos tu kompense.
13. Ma kande tu preparas festino, invitez povri, kripli,
*14. klaudikeri e blindi ; e tu esos felica, pro ke li ne
povas kompensar lo, ed on rekompensos tu ye la
rezurekto dil yusti.
15. Audante to, un del kunrepastanti dicis a Iesu : Beata
*16. ta qua manjos pano en la regno di Deo. Il respondis
17. a lu : Ulu preparis granda supeo ed invitis multi. Ye
la horo dil supeo il sendis sua servisto por dicar a
18. l'invititi : Venez, nam omno ja esas pronta. Li omna
unanime komencis exkuzar su. L'unesmo dicis a lu :
Me kompris agro, e me mustas departar por inspektar
19. ol ; me pregas tu pardonar me. La duesmo dicis : Me
kompris kin pari de bovi, e me iras probar li ; me
20. pregas tu pardonar me. Ulu altra dicis : Me spozu-
*21. leskis, e pro to me ne povas venar. Retroveninte la
servisto informis pri to sua mastro. Ica iraceskis e
dicis a sua servisto : Irez quik sur la placi e stradi
dil urbo ed enduktez hike la povri, kripli, blindi e
22. klaudikeri. La servisto dicis : Sinioro, to quon tu
23. imperis, eventis, ed ankore esas plasi. La mastro
dicis al servisto : Irez vers la voyi e hegi e koaktez la
24. homi enirar, por ke mea domo pleneskez. Nam me
dicas a vi : Nula de ta viri qui esabis invitata, parto-
prenos mea supeo.

14. Deut. XIV, *28-30*. Fine di singla yaro triesma tu separos la tota dismo di omna frukti tayara, e tu gardos ol che tu. E venos la levito, qua ne havas parto o heredajo kun tu, e la stranjero, l'orfano e la vidvino qui habitas inter tua pordi, e li manjos e satureskos, por ke Yahveh, tua Deo, benedikez tu pri omna agi quin tua manui exekutos.
16. Videz Mat. XXII, *1-15*.
21. I Kor. I, *26*. Konsiderez via vokeso, frati ; inter vi ne existas multa saji segun la karno, nek multa potenti, nek multa nobeli.

Qualĕ sequar Iesu. (25-XV.)

*25. Grandanombra turbi iris kun Iesu ; ed il turnis su e
*26. dicis a li : Se ulu venas a me, e ne odias sua patro,
matro, spozino, filii, fratuli e fratini, mem sua propra
27. vivo, il ne povas esar mea dicipulo. E ta qua ne
portas sua kruco e ne venas dop me, ne povas esar
mea dicipulo.

28. Nam qua de vi, volante konstruktar turmo, ne sides-
kas komence por kalkular kad il posedas la spensi
29. necesa ad olua kompletigo ; time ke, pozinte la fun-
damento, il ne povos finar ol, ed omni, vidante to,
30. mokos lu, dicante : Ica homo komencis konstruktar,
31. e ne povis finar. O qua rejo militonte kontra altra
rejo, ne sideskas komence por examenar kad kun
dekamil soldati il povas kombatar l'altru qua arivas
32. kun duadek mili. Se ne, dum ke ica esas fore, il
33. sendas delegiti por negociar paco. Tale irgu de vi
qua ne renuncas omno quon il posedas, ne povas
esar mea dicipulo.

*34. La salo esas bona. Ma se la salo sensaporeskas, per
*35. quo ol kondimentizesos ? Ol servas nek a la sulo,
nek al sterkeyo ; ol nur forlansesos. Ta qua havas
oreli por audar, audez.

La mizerikordio di Deo. (Ch. XV.)

1. Omna publicani e pekeri kustumis proximeskar Iesu
*2. por audar lu. La farizei e legisti murmuris dicante :
3. Ica homo aceptas pekeri e repastas kun li. Iesu dicis
*4. a li ica parabolo : Qua de vi, havante cent mutoni e

25. Videz Mat. X, *37-40.*

26. Videz Ch. XII, *51* ; XVIII, *29.* — Ni amez nia parenti ; ma vi fugez li, se li kontreagas ni pri la voyo di Deo. (S. Gregorius).

34. Videz Mat. V, *13* ; Mark. IX, *50.*

35. Lo maxim bona koruptite divenas maxim mala.

2. Videz Ch. V, *30* ; XIX, *7.*

4. Videz Mat. XVIII, *12-15.* — Ez. XXIV, *16* :

Me serchos la mutono perdita,
me riduktos l'egarita,
me pansos la vundita,
e me fortigos la malada.

perdante un de li, ne lasas la nonadek-e-non en la
5. dezerto, e persequas la perdita til trovir lu ? E pos
*6. trovir lu, il pozas lu sur sua shultri joyoze, e venante
ad-heme, il kunvokas amiki e vicini, e dicas a li :
Gratulez me, nam me trovis mea mutono qua egare-
*7. sis. Me dicas a vi ke tala joyo esos en la cielo pri un
pekero repentanta, prefere kam pri nonadek-e-non
yusti qui ne indijas repento.
*8. O se ula muliero posedas dek drakmi e perdas un
drakmo, kad el ne acendas la lampo, balayas la domo
9. e serchas sucioze til trovir ol ? E pos trovir ol, el
kunvokas amikini e vicini, dicante : Gratulez me,
10. nam me trovis la drakmo quan me perdabis. Me
dicas a vi, tale l'anjeli di Deo joyos pri un pekero
repentanta.
*11-*12. Il dicis pluse : Ulu havis du filii. La junioro dicis al
patro : Patro, donez a me la parto dil havaji qua
*13. apartenas a me. Ed il partigis inter li la havaji.
Juntinte omno, la junioro poka dii pose departis a
fora lando, ed ibe disipis sua tota havaji per debo-
14. chado. Pos ke il disipabis omno, granda famino
15. eventis en ta lando, ed il komencis indijar. Il engajis
su kom servisto di ula habitanto di ta lando, ed ica
16. sendis il a sua agro por pasturigar la porki. Il ya
deziris saturar su per la karubo-sheli quin la porki
manjis ; ma nulu donis oli a lu.
*17. Rivenante en su, il dicis : Quante multa salariati
che mea patro havas pano abundanta, e me hike

6. Rom. XII, *15.* Joyez kun la joyanti, plorez kun la ploranti.

7. Joyo specala, pro ke Iesu esas redemtero nome e karaktere, segun Mat. I, *21* : Tu nomizos il Iesu, nam il salvos sua populo de lia peki.

8. Greka moneto qua valoris preske ora franko.

11. Is. I, *2.* Cieli, audez, e tu, tero, askoltez,
nam Yahveh parolas.
Me nutris ed edukis filii,
e li revoltis kontre me.

12. Ekl. XV, *14.* Ye la komenco Lu kreis la homo,
e lasis il en la manuo di lua decido.

13. Prov. XVIX, *3.* Viro qua amas la sajeso, joyigas sua patro ;
ma ta qua alimentas debochistini, disipas sua havaji.

17. Videz Ch. XII, *31.*

18. perisas pro hungro. **Me** levos me, me iros a mea
patro, e me dicos a lu : Patro, me pekis kontre la
19. cielo e koram tu ; me neplus esas digna nomesar tua
*20. filio, aceptez me kom salariato. **Ed** il levis su ed iris
vers sua patro.

De fore lua patro vidis lu ed emocis pro kompato, ed
21. adkuris por embracar e kisar lu. **La** filio dicis a lu :
Patro, me pekis kontre la cielo e kontre tu, me neplus
*22. esas digna nomesar tua filio. **Ma** la patro dicis al
servisti : Quik adportez robo maxim precoza por
vestizar lu ; pozez ringo an lua manuo e shui an lua
23. pedi ; adduktez e buchez la bovyuno grasigita, e ni
*24. manjos e festinos. **Nam** ica filio mea mortis e rivi-
veskis, perdesis e trovesis. E li komencis festinar.

*25. **La** filio seniora esis en l'agro. Kande il retrovenis e
26. proximeskis la domo, il audis muziko e danso. **Il**
27. vokis ul servisto e questionis quon to esas. **Ica** dicis
a lu : Tua frato venis, e tua patro buchis la bovyuno
28. grasigita, pro ke il riaceptis lu sana. **Pro** despito il
29. ne volis enirar. Ma lua patro ekiris ed invitis lu. **Il**
respondis a sua patro : Yen, dum tante multa yari
me servas tu, e nultempe me violacis tua impero, e
nultempe tu grantis a me kapro-yuno por festinar
30. kun mea amiki. **Ma** pos ke ica filio tua qua disipis
sua havaji kun debochistini, venis, tu buchis por lu
*31. la bovyuno grasigita. **La** patro respondis : Filio, tu
sempre esas che me, e mea omna posedaji esas tua.

20. Ier. III, *12.* Irez, klamez ica paroli vers la nordo :
Rivenez, Izrael nefidela, Yahveh dicas.
Me ne montros a vi mieno severa,
nam me esas mizerikordioza, Yahveh dicas,
e me ne duras iracar sempre.
22. Kustumo di nobeli.
24. Ef. II, *4-6.* Deo qua esas richa per mizerikordio, ed amas ni per karitato grandega, rezurektigis ni kun Kristo kande ni esis mortinta per nia peki ; nam per ilua graco vi salvesis.
25. Mento dil farizei.
31. Lu grantis a tu perseverar e habitar che su, tale ke nultempe tu foriris de Lu pekante. To valoras plu multe kam aceptesar da Lu amoze pos ke, quale filio prodigema, tu falis en multa krimini. (Rodriguez).

32. **Ma** ni devas festinar e joyar, pro ke ica frato tua
mortis e riviveskis, perdesis e trovesis.

Quale uzar la richaji. (Ch. XVI.)

*1. **Iesu** dicis a sua dicipuli : Ula richo havis ekonomo,
ed ica akuzesis koram lu kom disipante lua havaji.
2. **Il** vokis lu e dicis a lu : Quon me audas pri tu ? Res-
ponsez pri tua administrado, nam tu neplus darfos
3. esar ekonomo. **L'**ekonomo dicis en su : Quon me facos,
pro ke mea mastro revokas me del administrado ?
Spadagar me ne povas, pri mendikar me shamas.
4. **Me** savas quon me facos, por ke on gastigez me,
5. kande me perdabos l'ekonomeso. **Il** advokis singla
debanti di sua mastro, e dicis a l'unesma : Quanton
*6. tu debas a mea mastro ? **Ica** respondis : Cent 'bat-i
de oleo. Ed il dicis a lu : Prenez tua deb-atesto,
7. sideskez quik et skribez kinadek. **Pose** il dicis ad
altra : E tu, quanton tu debas ? Ica respondis : Cent
'kor-i de frumento. Ed il dicis a lu : Prenez tua deb-
8. atesto e skribez okadek. **La** mastro laudis l'ekonomo
neyusta pri ke il agis prudente ; nam la filii di ca
mondo esas plu prudenta pri sua generaciono kam
*9. la filii dil lumo. **E** me dicas a vi : Facez por vi amiki
per la 'Mamon neyusta, por ke ici gastigez vi en la
tendi eterna kande vi indijos.

*10. **Ta** qua esas fidela pri lo minima, esas anke fidela
pri lo multa ; e ta qua esas neyusta pri lo minima,
*11. esas anke neyusta pri lo multa. **Do**, se vi ne esas
fidela pri la 'Mamon neyusta, qua konfidos a vi lo
12. vera ? **Se** vi ne esis fidela pri lo altrala, qua donos a
*13. vi proprietajo ? **Nula** servisto povas servar du mastri :

1. Deo proprietas ; homo nur administras.
6. *'Bat* equivalas 38.88 litri, *'kor* equivalas dek 'bat-i.
9. 'Mamon signifikas gano en la Feniciana. La rabini docis : La richo sokursas la povro en ica mondo, ma la povro sokursas la richo en la mondo futura. — Videz Mat. XXV, *40.*
10. Videz Ch. XIX. *17.* — Lo minima esas minima ; ma fideleso pri lo minima esas granda. (S. Augustinus).
11. I Tim. III, 5. Se ulu ne savas guvernar sua hemo, quale il sorgos l'Eklezio di Deo ?
13. Videz Mat. VI, *24.*

od il odios ica ed amos ita, od il sequos l'unu e desprizos l'altru. Vi ne povas servar Deo e la *Mamon.
*14. La farizei, qui amis la pekunio, audis to omna e
15. mokis lu. Iesu dicis a li : Vi yustigas vi koram la
homi, ma Deo konocas via kordii ; nam to quo
*16. admiresas dal homi, abominesas da Deo. La lego e
la profeti duris til Ioannes ; de lore la regno di Deo
*17. anuncesas ed omni esforcas enirar ol. La cielo e la
tero perisus prefere kam falus un streko di la lego.
18. Irgu qua repudias sua spozino e spozinigas altra, adulteras ; e ta qua spozinigas muliero repudiita da elua spozulo, adulteras.
*19. Existis ula richo qua vestizesis per purpuro e delikata
20. lin-stofo e singladie festinis splendide. Existis anke
ula povro, nomita Lazarus, qua jacis an lua pordo
*21. kovrite per ulceri. Ica deziris saturar su per la peceti
qui falis de la tablo dil richo, ma nulu donis oli a lu ;
*22. e mem la hundi venis lekar lua ulceri. Eventis ke la
povro mortis e portesis dal anjeli en la sino di Abra-
23. ham. Anke la richo mortis e sepultesis. En la habiteyo
dil mortinti ica levis sua okuli tormentate, e vidis
24. Abraham fore e Lazarus en lua sino. Il klamis :
Patro Abraham, kompatez me e sendez Lazarus por ke il trempez l'extremajo di sua fingro en aquo e freshigez mea lango, nam me tormentesas en ica
*25. flamo. Abraham respondis : Filio, memorez ke tu
recevis lo bona dum tua vivo, e Lazarus lo mala ;
26. ma nun il konsolacesas e tu esas tormentata. Cetere
inter ni e vi existas granda abismo, por ke on ne povez segunvole irar de hike vers vi, nek de ibe vers
27. ni. Il dicis : Me pregas tu, patro Abraham, sendez

14. Videz Ch. XI, *39-42* ; Mat. XXIII, *14-28*.
16. Videz Mat. XI, *12-15*,
17. Iesu venis ne abolisar, ma perfektigar l'imperi morala. Videz Mat. V, *17* -VI ; XIX, *3-13* ; Mark. X, *2-13*.
19. Ula manuskripti Latina nomizas lu Finees.
21. Il esis tante febla ke il ne povis forpulsar la hundi.
22. Ula detali pri la habiteyo dil mortinti reprezentesas segun tradiciono Judala. — Vulg. : Anke la richo mortis e sepultesis en l'inferno.
25. Videz Ch. VI, *24*.

28. Lazarus che mea patrulo. Nam me havas kin frati ;
il informez li, por ke li ne venez en ica loko tormen-
*29. toza. Abraham respondis : Li havas Moses e la profeti ;
30. li audez ici. Il dicis : No, patro Abraham ; ma se
*31. del mortinti ulu iras a li, li repentos. Ed Abraham
respondis a lu : Se li ne audas Moses e la profeti, li ne kredos, mem se ulu rezurektos del mortinti.

Quon la kredo judikas. (Ch. XVII, *1-11*.)

*1. Iesu dicis a sua dicipuli : Esas neposibla ke skandali
2. ne venos ; ma ve por ta per qua li venas. Por lu esus
preferinda lansesar en la maro kun muel-petro ligita
*3. an lua kolo, kam skandalar un de ca mikri. Atencez
vi ipsa.
Se tua frato pekas, reprimandez lu ; e se il repentas,
4. pardonez lu. Mem se il pekis kontre tu sepfoye ye un
jorno, e sepfoye il rivenis a tu, dicante : Me repentas, tu pardonos lu.
*5. L'Apostoli dicis al Sinioro : Augmentez nia kredo.
6. La Sinioro respondis : Se vi havus kredo quale gra-
non di sinapo, vi imperus ad ica sikomoro : Extirpesez e transplantacesez en la maro ; e lu obedius vi.
7. Qua de vi havas servisto pluginta o pasturiginta e
dicas a lu, kande il retrovenas del agro : Quik pro-
8. ximeskez e repastez ? Qua ne dicas a lu : Preparez
mea supeo, zonizez tu e servez me til ke me manjabos
9. e drinkabos, e pose tu manjos e drinkos ? Kad on
gratitudas servisto pro ke ica facis lo imperita ?
*10. Tale vi, kande vi facabos omno imperita, dicez : Ni
esas nura servisti, ni facis to quon ni devis facar.

29. II Tim. III, *16*. La tota Skriburo esas inspirata da Deo ed utila a docado, avertado, korektigado ed erudado pri yusteso ; por ke la homo di Deo esez perfekta ed apta ad omna bona agi.
31. Videz Ch. XI, *29* ; Ioan. V, *39* - VI.
1. Videz Mat. XVIII, *6-12* ; Mark. IX, *42-49*.
3. Videz Mat. XVIII, *15*-XIX.
5. Videz Ch. XIII, *18* ; Mat. XVII, *20* ; XXI, *21-23* ; Mark. IX, *24* ; XI, *21-25*.
10. Per obediar l'imperi ni meritas la rekompenso promisita, ma ne plusa gratitudo. (Maldonatus). Videz I Kor. IX, *1-19*.

La dek lepriki. (11-20.)

11. Ye sua voyajo a Ierusalem Iesu pasis la frontieri di
*12. Samaria e Galilea. **Kande** il eniris ula vilajo, dek
13. lepriki renkontris lu, e haltis ye granda disto. **Li**
14. klamis : Iesu, maestro, kompatez ni. **Kande** il vidis
li, il dicis : Irez, montrez vi al sacerdoti. **Ed** irante li
15. pureskis. **Un** de li, vidante ke il pureskis, retrovenis
16. e laute gloriizis Deo. **Ed** il prosternigis sua vizajo an
la pedi di Iesu gratitudante, ed ica esis Samariano.
17. **Iesu** respondis : Kad ne le dek pureskis ? Ube esas
*18. le non ? **Kad** nulu retrovenis por gloriizar Deo, se
19. ne ica stranjero ? **Ed** il dicis a lu : Levez tu ed irez ;
tua kredo salvis tu.

La dio dil Filio dil homo. (20-XVIII.)

20. **Questionite** dal farizei kande la regno di Deo venos,
Iesu respondis a li : La regno di Deo ne venas
*21. observeble. **On** ne dicos : Ol esas hike od ibe. Yen,
la regno di Deo esas en vi.
22. **Il** dicis a sua diciputi : Dii venos ye qui vi deziros
vidar un del dii di la Filio dil homo, e vi ne vidos lu.
*23. **On** dicos a vi : Yen hike, yen ibe. Ne irez, ne perse-
24. quez. **Nam** quale fulmino splendida brilas de extre-
majo til extremajo dil cielo, tale esos la Filio dil
25 homo lor sua dio. **Ma** antee il devas sufrar multo e
rekuzesar da ca generaciono.
*26. **Quo** eventis ye la tempi di Noe, to anke eventos ye
27. la dii di la Filio dil homo. **On** manjis, drinkis,
mariajis su e mariajesis til la dii kande Noe eniris la
*28. archo ; la diluvio venis e perisigis omni. **Eventos** lo
sama kam ye la dii di Lot. On manjis e drinkis, on

12. Videz Ch. V, *14*.
18. I Ies. V, *18*. Gratitudez pri omno ; nam ton Deo postulas de vi en Iesu Kristo.
21. La regno ja iniciesis. Videz Ch. XI, *20*.
23. Videz Mat. XXIV, *26-42*. Ye la fino dil mondo Iesu venos por judiciar la vivanti e la mortinti.
26. Videz Gen. VI-IX, *18*.
28. Videz Gen. XIX.

29. kompris e vendis, plantacis e konstruktis ; **ma** kande
Lot ekirabis de Sodoma, pluvo faira e sulfa falis del
30. cielo e perisigis omni. **Lo** sama eventos kande la
Filio dil homo revelesos.

31 Ta qua lore esos sur la tekto e havas sua posedaji en
la domo, ne decensez por querar li ; ta qua esas en
*32. l'agro, ne retroirez. **Memorez** la spozino di Lot.
*33. **Irgu** qua esforcos salvar sua vivo, perdos ol ; irgu
34. qua perdos ol, rezurektigos ol. **Me** dicas a vi : tanokte
du esos en un lito, l'unu prenesos e l'altru lasesos ;
35. **du** mulieri kune muelos, l'una prenesos e l'altra
*36. lasesos ; **du** esos en agro, l'unu prenesos e l'altru
lasesos.

*37. **La** diciputi dicis a lu : Ube, Sinioro ? Il respondis :
Ube esas la kadavro, ibe anke l'agli asemblesos.

Quale oportas pregar. (Ch. XVIII, *1-18*.)

*1. **Per** parabolo Iesu docis a li ke oportas pregar sempre
2. e ne deskurajar. **Il** dicis : En ula urbo esis judiciisto
*3. qua ne timis Deo nek egardis homo. **Ula** vidvino
esis en la sama urbo, qua aparis koram lu dicante :
4. Judiciez por me kontre mea adverso. **Dum** multa
tempo il refuzis ; ma pose il dicis en su : Quankam
5. me ne timas Deo nek egardas homo, **tamen** me
judicios por ica vidvino, pro ke el tedas me, time ke
6. el duros tedar me. **La** Sinioro dicis : Vi audis quon

32. Gen. XIX, *26*. La spozino di Lot regardis ad-retro e divenis sal-kolono.
33. Videz Ch. IX, *24*.
36. Mankas en manuskripti Greka. — Rom. XIV, *12*. Singlu de ni responsos pri su ipsa.
37. La judicio atingos lu irgaloke.
1. La parabolo docas perseverar pri espero di helpo deala. Durigar intence la prego per omna agi homala esas ula maniero perseverar. Rom. XII, *12* : Durez pregar. I Ies. V, *17* : Pregez sencese.
3. I Petr. V, *8*. Esez sobra e vigilez, nam via adverso diabla rondiras quale leono bramanta, serchante quan lu devoros.

*7. dicis la judiciisto neyusta. Or, ka Deo ne judicios
por sua elektiti qui klamas a lu jorne e nokte, ka Lu
*8. tardesos por li ? Me dicas a vi ke Lu quik judicios
por li. Ma kande la Filio dil homo venos, kad il
trovos kredo surtere ?
9. Pluse il dicis ica parabolo ad uli qui konsideris su
10. kom yusta e desprizis l'altri. Du homi acensis ad la
templo por pregar ; l'unesma esis farizeo, la duesma
*11. publicano. La farizeo, stacante, tale pregis en su :
Ho Deo, me dankas vu ke me ne esas quale la cetera
homi, raptisti, neyusti, adulteranti, nek quale ica
12. publicano. Me fastas dufoye singlasemane, me donas
13. dismo de mea omna revenui. La publicano, stacante
ye granda disto, ne mem volis regardar vers la cielo ;
ma il frapis sua pektoro dicante : Ho Deo, kompatez
*14. me pekera. Me dicas a vi : Ica hemiris yustigite, ma
ne ita ; nam omnu qua elevas su, humiligesos, e ta
qua humiligas su, elevesos.
*15. On duktis a Iesu infanti por tushesar da lu. La
16. diciputi, vidante to, reprimandis li. Ma Iesu advokis
li e dicis : Lasez l'infanti venar a me e ne impedez li,
17. nam a tali apartenas la regno di Deo. Amen, me
dicas a vi : Irgu qua ne aceptas la regno di Deo quale
infanto, ne eniros ol.

7. Ap. VI, *9-12*. Kande lu apertabis la kinesma sigluro, me vidis sub l'altaro la anmi dil ociditi pro la parolo di Deo e lia atestado. E li klamis laute : Til kande, ho Sinioro santa e vera, Vu ne judicios e ne ripostulos nia sango del habitanti dil tero ? Ed on donis a singlu vesto blanka, ed on imperis a li quietesar dum poka tempo, til ke kompleteskos la nombro di lia kunservisti e frati ocidota quale li.
8. Videz Mat. XXIV, *12*.
11. Videz Ch. XVI, *15*. — Is. LVIII, *4* :

Vi fastas disputante e kontestante,
vi pugno-batas maligne ;
ye la dio vi ne fastas tale
ke via voco audesas en l'altaji.

14. Quante plue ulu esas humila, tante plue lu proximeskas Deo ed ecelas pri perfekteso evangeliala. (Blosius). Nulo esas plu elevita kam la voyo di karitato, e nur humili marchas sur ol. (S. Augustinus).
15. Videz Ch. IX, *46-49* ; Mat. XIX, *13-16* ; Mark. X, *13-17*.

Abnegar e sufrar. (*18-35.*)

*18. Ula chefo questionis Iesu : Maestro bona, quon me
*19. facos por heredar la vivo eterna ? Iesu respondis a
lu : Pro quo tu nomas me bona ? Bona esas nur Deo.
*20. Tu savas l'imperi : tu ne adulteros, tu ne ocidos, tu
ne furtos, tu ne atestos lo falsa, honorizez tua patro
21. e matro. Il respondis : Ton omna me obediis de mea
*22. yuneso. Audante to, Iesu dicis a lu : Un kozo ankore
mankas a tu : vendez tua omna havaji, disdonez li al
povri e tu havos trezoro en la cielo, e venez sequar
23. me. Audante to il divenis tristega, nam il esis tre
24. richa. Kande Iesu vidis to, il dicis : Quante desfacile
25. ti qui posedas richaji, eniros la regno di Deo. Nam
esas plu facila a kamelo pasar tra agul-truo kam a
26. richo enirar la regno di Deo. L'audanti dicis : E qua
*27. povas salvesar ? Il respondis : Lo neposibla al homi
esas posibla a Deo.
28. Lore Petrus dicis : Yen, ni abandonis omno e sequis
29. tu. Iesu dicis a li : Amen, me dicas a vi : irgu qua
abandonas hemo o spozino o frati o gepatri o filii
30. pro la regno di Deo, recevos multe plu multo dum
ica tempo, e ye la futuro la vivo eterna.
*31. Iesu akompanigis su dal dek e du, e dicis a li : Yen,
ni acensas a Ierusalem, ed omno realeskos quo esas
32. skribita dal profeti pri la Filio dil homo. Nam il
livresos al pagani, il mokesos e vergobatesos ed on
33. sputos sur lu ; e pos vergobatir on ocidos lu ed il
34. rezurektos ye la triesma dio. Li komprenis to nule,
ta parolo esis okulta a li, e li ne intelektis lo dicita.

La blindo de Ieriko. (*35*-XIX.)

*35. Kande Iesu proximeskis Ieriko, ula blindo sidis
36. alonge la voyo mendikante. Il audis la turbo pasar e

18. Videz Mat. XIX, *16-30* ; Mark. X, *17-32*.
19. Videz Mat. XXIII, *8-13*.
20. Citesas Ex. XX, *12-17* ; Deut. V, *16-21*.
22. Videz Ch. XII, *33-35*.
27. Ioan. XV, 5 : Sen me vi povas facar nulo. — Fil. IV, *13* : Me povas omno en ta qua fortigas me.
31. Videz Ch. IX, *22* ; Mat. XX, *17-20* ; Mark. X, *32-35*.
35. Videz Mat. XX, *29*-XXI ; Mark. X, *46*-XI.

37. questionis quon lo esas. On informis lu ke Iesu de
*38. Nazaret pasas. Ed il klamis : Iesu, filio di David,
39. kompatez me. La preiranti blamis lu por silencigar
lu ; ma il klamis plu laute : Filio di David, kompatez
40. me. Iesu haltis ed imperis duktar lu a su. E kande
41. lu proximeskis, Iesu questionis lu : Quon tu volas ke
me facez a tu ? Il respondis : Sinioro, me ridivez.
42-43. Iesu dicis a lu : Ridivez, tua kredo salvis tu. E quik
il ridivis e sequis Iesu gloriizante Deo. E la tota
populo, vidante to, laudis Deo.

Zakeus. (Ch. XIX, *1-11.*)

1-2. Iesu eniris e trapasis Ieriko. Yen, ulu nomita
3. Zakeus, richa chefo dil publicani, esforcis vidar quan
Iesu esas, ma il ne povis pro la turbo, pro ke il esis
4. mikra-statura. Il prekuris e klimis sur sikomoro por
5. vidar lu, nam ibe Iesu esis preterpasonta. Iesu
arivinte ibe, regardis ad-supre, vidis Zakeus e dicis
a lu : Zakeus, haste decensez, nam cadie oportas
6. ke me lojez che tu. Il decensis haste ed aceptis lu
7. joyoze. Vidante to, omni murmuris, pro ke Iesu
*8. lojis che pekero. Ma Zakeus staceskis e dicis al
Sinioro : Yen, Sinioro, me donas al povri la duimo
di mea havaji, e se me fraudis ulu, me restitucos lo
9. quaropla. Iesu dicis a lu : Cadie salveso venis ad ica
*10. domo, nam anke lu esas filio di Abraham. La Filio
dil homo ya venis serchar e salvar lo perisinta.

*Parabolo pri la *mna-i. (11-29.)*

*11. Dum ke li askoltis, Iesu adjuntis parabolo, pro ke il
esis proxim Ierusalem, ed on opinionis ke la regno

38. Filio di David signifikas Mesio.

8. Nombri V, *6-8.* Se viro o muliero pekabos detrimentante la proximo e desobediante Yahveh, ta qua deliktabos, konfesos sua peko e restitucos la tota objekto misaquirita e kinima parto plusa ; lu ridonos to a ta quan lu detrimentis.

10. I Tim. I, *15.* Esas parolo kredinda e fidinda ke Iesu Kristo venis en ica mondo por salvar la pekeri, inter qui me esas l'unesma.

11. Pri l'espero dil dicipuli videz Ch. XXIV, *21.* Agi I, *6.*

*12. di Deo quik manifestesos. Do il dicis : Ula nobelo
departis a fora lando por obtenar la rejeso e retrove-
*13. nar. Il vokis dek servisti sua e donis a li dek *mna-i,
*14. e dicis : Komercez til ke me venos. Ma lua samlandani
odiis lu, e sendis dop lu delegiti diconta : Ni ne volas
15. ke ica guvernos ni. Eventis ke il retrovenis obteninte
la rejeso, ed il imperis vokar che su la servisti a qui
il donabis la pekunio, por savar quanton singlu ganis.
16. L'unesma venis e dicis : Sinioro, tua *mna interestifis
*17. dek *mna-i. Il dicis a lu : Bonege, bon servisto, pro
ke tu esis fidela pri poko, tu guvernos dek urbi.
18. La duesma venis e dicis : Sinioro, tua *mna interes-
19. tifis kin *mna-i. Il dicis ad ita : Tu guvernez kin urbi.
20. Altra venis e dicis : Sinioro, yen tua *mna quan me
21. gardis en sudario. Nam me pavoris, pro ke tu esas
homo severa ; tu prenas sen depozir e tu rekoltas ne
22 seminte. Il dicis a lu : Segun tua paroli me judicios
tu, mal servisto. Tu ya savis ke me esas homo severa
23. qua prenas sen depozir e rekoltas ne seminte. Pro
quo tu ne depozis mea pekunio en banko, por ke
24. retroveninte me riprenez ol kun interesto ? Ed il dicis
al asistanti : Deprenez de lu la *mna, e donez ol a ta
25. qua havas dek *mna-i. Li respondis ad il : Sinioro
*26. il ya havas dek *mna-i. Me dicas a vi : on donos a
irga havanto, ma de indijanto on deprenos mem t
*27. quon lu havas. Pluse adduktez mea enemiki qui n
28. volis guvernesar da me, ed ocidez li koram me. E po
dicir ito, Iesu preiris acensante a Ierusalem.

12. Videz Mat. XXV, *14-31.*

13. Un *mna valoras cent drakmi. Videz Ch. XV, *8.*

14. Segun Flavius Iosefus la Judi facabis to a Herodes la Granc ed Arkelaus. — Ps. II, *2* :

La reji di la tero su levas
e la princi kune deliberas
kontre Yahveh e kontre lua Uncionito.

17. Videz Ch. XVI, *10.*

26. Videz Ch. VIII, *18* ; Mat. XIII, *12.*

27. Ps. II, *9* : Tu ruptos li per ceptro fera,
tu pecigos li quale vazo argila.

En Ierusalem

(Ch. XIX, *29*-XXII.)

Eniro en Ierusalem. (Ch. XIX, *29*-XX.)

*29. **Kande** Iesu **proximeskis** Betfage e Betania, vers la
monto nomata dil Olivieri, il sendis du del dicipuli,
30. **dicante** : Irez a l'opozita vilajo ; enirinte vi trovos
asno-yuno ligita, sur qua nultempe homo sidis : e
31. desliginte adduktez lu. **Se** ulu questionos vi : Pro quo
vi desligas lu ? vi dicos : La Sinioro bezonas lu.
32. **La** senditi foriris e trovis omno quale il dicabis a li.
33. **Dum** ke li desligis l'asno-yuno, lua mastri questionis :
34. Pro quo vi desligas lu ? **Li** respondis : La Sinioro
*35. bezonas lu. **Li** duktis l'asno-yuno a Iesu, e kovrinte
36. l'asneto per sua manteli li sidigis Iesu. **Dum** ke Iesu
37. avancis, li extensis sua manteli sur la voyo. **E** kande
il proximeskis Ierusalem decensante la monto dil
Olivieri, la tota turbo dil dicipuli joyoze e laute
komencis laudar Deo pri omna mirakli quin li
*38. vidabis, **dicante** :

> Benedikata ta qua venas
> kom rejo ye la nomo dil Sinioro ;
> paco en la cielo
> e glorio en l'altaji.

39. **Kelka** farizei de la turbo dicis a lu : Maestro, silen-
*40. cigez tua dicipuli. **Il** respondis : Me dicas a vi : Se ici
41. silencos, la stoni klamos. **Proximeskante** e vidante la
*42. urbo, Iesu ploris pri ol, **dicante** : Ho, se anke tu, ye
ica dio, agnoskus l'anunco di tua paco ; ma nun ol

29. Videz Mat. XXI, *1-18* ; Mark. XI, *1-20* ; Ioan. XII, *12-20*.
35. Rejala homajo qualan on facabis a Jehu. II (Vulg. IV) Reji IX, *13*.
38. Tale Ps. CXVIII (Vulg. CXVII), *26*, salutigas dal sacerdoti la chefo dil populo. Videz Ch. XIII, *35*.
40. Hab. II, *11*. Nam la petro klamos del muro,
e la trabo respondos del karpenturo.
42. Deut. XXXII, *28-30*. Li esas naciono senraciona,
inteligenteso ne existas inter li.
Se li esus saja, li komprenus,
li meditus qua fino vartas li.

43. esas celita de tua okuli. **Dii** venos sur tu ye qui tua
enemiki cirkondos tu per tranchei, inkluzos e presos
44. tu omnalatere ; li destruktos tu e tua filii en tu, e ne
lasos petro sur petro, pro ke tu ne agnoskis la tempo
di tua viziteso.
45. **Enirinte** la templo, Iesu komencis ekpulsar la vendisti,
*46. **e** dicis a li : Esas skribita : Mea domo esas domo di
prego. Ma vi chanjis ol a kaverno di raptisti.
47. **Ed** il docadis singladie en la templo. L'arkisacerdoti,
48. legisti e chefi dil populo esforcis ocidar lu ; **ma** li ne
savis quon facor, nam la tota populo entuziasmis per
audar lu.

L'autoritato di Iesu. (Ch. XX, *1-20.*)

*1. **Ye** ula de ta dii Iesu instruktis la populo e predikis
l'evangelio, e la chefsacerdoti, legisti e seniori kun-
2. venis **e** dicis a lu : Dicez a ni ye qua autoritato tu
3. facas to, o qua grantis a tu ta autoritato ? **Il** respondis
4. a li : Me anke facos a vi un questiono. **Kad** la bapto
5. da Ioannes venis del cielo o del homi ? **Ma** li inter-
deliberis dicante : Se ni respondos : Del cielo, il dicos :
6. Pro quo vi ne kredis lu ? **Ma** se ni respondos : Del
homi, la tota populo stonagos ni konvinkite ke
7. Ioannes esis profeto. **E** li respondis ke li ne savas de
*8. ube ol venis. **E** Iesu dicis a li : Anke me ne dicos a vi
per qua autoritato me agas.
*9. **Pose** il dicis al populo ica parabolo : Ulu plantacis
viteyo, farmo-lugis ol a kultivisti e foriris longatempe.

46. Is. LVI, *11*. Me duktos li a mea monto santa,
me joyigos li en mea domo di prego ;
lia holocausti e sakrifiki plezos sur mea altaro,
nam mea domo nomesos domo di prego por omna populi.
Ier. VII, *11*. Kad esas por vi kaverno di raptisti
ica domo sur qua mea nomo imploresis ?
1. Videz Mat. XXI, *23*-XXII ; Mark. XI, *27*-XII, *13*.
8. Li pruvabis esar nekompetenta pri decidi religiala.
9. Is. V, *7* : Nam la domo di Izrael esas la viteyo di Yahveh dil armei,
la viri di Iuda lua plantacajo amata.
Lu expektis sincereso, yen sango varsita,
yusteso, yen ditreso-krii.

10. Ye rekolto-tempo il sendis servisto por recevar parto
dil frukti ; ma la kultivisti batis lu e forsendis lu
11. nepaginte. Il sendis duesma servisto ; ma anke ican
12. li batis, insultis e forsendis nepaginte. Il pluse sendis
*13. triesma servisto ; ican mem li vundis ed ekpulsis. La
proprietanto dil viteyo dicis : Quon me facos ? Me
14. sendos mea filio amata, forsan li respektos lu. Kande
la farmisti vidis lu, li inter-deliberis dicante : Yen la
heredonto ; ni ocidos lu por ke la heredajo divenez
*15. nia. E li pulsis il ek la viteyo ed ocidis il. Quon facos
*16. a li la proprietanto ? Il venos, perisigos ta farmisti e
donos la viteyo ad altri.
*17. Audinte to, li dicis : To ne eventez. Ma Iesu, regar-
dante li, dicis : Quon do signifikas lo skribita :

La petro quan la konstruktanti desprizis,
olta divenis angulo-petro ?

*18. Irgu qua falos sur ta petro, ruptesos ; ta sur qua ol
19. falos, aplastesos. La legisti e chefsacerdoti probis
arestar lu ye la sama horo, ma li timis la populo.
Nam li komprenis ke Iesu dicis ta parabolo por li.

Deo e Cesar. (20-27.)

*20. Li spionis Iesu e deputis a lu homi insidiema, qui
simulis esar yusta, por kaptar lu per lua paroli e livrar
21. lu al chefi ed al povo dil guvernisto. Li questionis lu
dicante : Maestro, ni savas ke tu parolas e docas sin-
cere ; ke tu ne egardas personi, ma docas la voyo di

13. Hebr. I, *1-3* : Multaparte e multamaniere Deo antee parolis a nia patri per la profeti ; ye la lasta tempi Lu parolis a ni per sua Filio, quan Lu establisis kom heredanto di omno, per qua anke Lu kreis la yarcenti.
15. Videz Ch. XIII, *33*.
16. Agi XIII, *46* : Lore Paulus e Barnabas dicis fidoze : A vi oportis predikar unesme la parolo di Deo ; ma pro ke vi repulsas ol, e judikas vi kom nedigna de la vivo eterna, yen, ni turnas ni ad la nacioni.
17. Citesas Ps. CXVIII (Vulg. CXVII), *22*.
18. Citesas Is. VIII, *14-16* ; Dan. II, *31-46*.
20. Farizei e Herodesani segun Mat. XXII, *15-23* ; Mark. XII, *13-18*.

*22. Deo segun la vereso. Kad ni darfas tributar a Cesar,
*23-24. kad ne ? Vidante lia ruzo, il dicis a li : Montrez a me
denaro. Di qua ol havas portreto ed enskriburo ? Li
*25. respondis : Di Cesar. Ed il dicis a li : Tributez do a
Cesar to quo esas di Cesar, ed a Deo to quo esas di
26. Deo. Li ne povis blamar lua parolo koram la populo,
ed astonate da lua respondo li silencis.

Sadukei e Farizei. (Ch. XX, 27-XXI. 5)

*27. Ula Sadukei, qui negas la rezurekto, proximeskis a
*28. Iesu, dicante : Maestro, Moses skribis por ni : Se la
frato di ulu mortas havante spozino ma ne filii, lua
frato spozigos la vidvino e genitos decendanti por
29. sua frato. Or, existis sep frati. L'unesma su mariajis
30. e mortis sen filii. E la duesma spozigis el, ed ipsa
31. mortis sen filio, e la triesma e mem omna sep
32. spozigis la vidvino e mortis sen filii. Fine anke la
33. muliero mortis. Di qua el esos spozo ye la rezurekto ?
34. Nam omna sep spozigis el. Iesu respondis a li :
35. La filii dil nuna yarcento mariajas su ; ma ti qui
judikesos kom digna del yarcento futura e del
*36. rezurekto, ne su mariajos. Nam li neplus povos
mortar, pro ke li esos simila al anjeli, e filii di Deo,
*37. esante filii dil rezurekto. Moses demonstris ke la
mortinti rezurektos, kande apud la busho il nomizis
la Sinioro la Deo di Abraham, la Deo di Isaak e la
*38. Deo di Iakob. Or, Deo ne esas Deo di mortinti ma di
39. vivanti ; nam por lu omni vivas. Kelka legisti respon-
40. dis a lu : Maestro, tu esas justa. E li neplus audacis
questionar lu pri irgo.

22. Deut. XVII, *15* : Tu ne darfos nominar kom rejo viro altra-naciona qua ne esas tua frato.
23. Vulg. : Pro quo vi tentas me ?
25. La devi religiala ne impedas le civila.
27. Videz Mat. XXII, *23*-XXIV ; Mark. XII, *18-13*.
28. Videz Deut. XXV, *5-11*.
36. Videz I Kor. XV, *53* : Nam oportas ke ica korpo koruptiva metez nekoruptiveso, ke ica korpo mortiva metez nemortiveso.
37. Citesas Ex. III, *3*.
38. Lia anmi duris vivar.

41. **Ma** Iesu dicis a li : Quale on dicas ke Kristo esas filio
*42. di David ? **David** ipsa dicas en la libro dil Psalmi :
Yahveh dicis a mea Sinioro :
Sideskez ye mea dextra latero,
43. til ke me pozos tua enemiki
kom skabelo por tua pedi.
*44. **Or**, David nomas il Sinioro ; quale il esas lua filio ?
45. **Dum** ke la tota populo askoltis, Iesu dicis a sua dici-
*46. puli : **Prezervez** vi del legisti, qui prizas cirkumirar
en vesti longa, salutesar sur la placo, okupar la chefa
*47. sidili en la sinagogi e la chefa liti ye la festini ; **qui**
devoras la domi di vidvini simulante longa pregado.
Li sufros judicio plu grava.
XXI. 1. **Iesu** regardante vidis richi qui pozis sua donacaji
*2. en l'almon-kesto. **Il** vidis anke vidvino povra qua ibe
3. pozis du *lepton-i. **Ed** il dicis : Me dicas a vi verajo :
ica vidvino povra ofris plu multo kam omn altri.
4. **Nam** iti al trezoro donis de sua superfluajo, ma elca
donis de sua indijo sua tota vivo.

Predicaji. (Ch. XXI, *5-22*.)

*5. **Kande** uli parolis pri la templo ornita per bela petri
*6. e donacaji, Iesu dicis : **Dii** venos ye qui, de to quon
vi kontemplas, ne restos petro sur petro, od ulo ne
7. subversita. **Li** questionis lu : Maestro, kande to esos,
e qua esas la signo ke to eventos ?
*8. **Iesu** respondis : Atencez por ne seduktesor, nam
multi venos kun mea nomo, dicante : Yen me, e la

42. Citesas Ps. CX (Vulg. CIX), *1*.
44. Iesu esas Deo e homo,
46. Videz Ch. XI, *43*.
47. Gastigante su ed aceptante donacaji.
XXI. 2. Greka moneto qua valoras un centimo.
4. Koram Deo la agi valoras segun la karitato per qua on agas.
5. Videz Mat. XXIV ; Mark. XIII.
6. Videz Ch. XIX, *44*.
8. Iesu predikas la ruino di Ierusalem kom eventonta al sua-tempa generaciono e kom pruvo di sua riveno majestoza (v. *25-29*). La lasta predicesas fakte, ne perspektive. Pri pseudo-Kristi videz Agi V, *36* ; VIII, *9-12* ; XXI, *38*.

*9. tempo proximesas. Ne irez dop li. **Kande** vi informe-
sos pri militi e sedicii, ne pavorez. Oli mustas eventar
*10. antee, ma la fino ne venos quik. **Ed** il dicis a li :
Naciono levos su kontre naciono e rejio kontre rejio ;
11. granda sismi eventos e pluraloke pesti e famini, e
granda signi terorigiva del cielo.

12. **Ma** antee on arestos e persekutos vi, on livros vi a
sinagogi e karceri, on duktos vi pro mea nomo koram
*13. reji e guvernisti. **To** eventos por ke vi esez testi.
14-15. **Memorez** do ne premeditar via respondi, **nam** me
donos a vi boko e sajeso quan via omna adversi ne
16. povos rezistar e kontredicar. **Vi** livresos da via
gepatri, frati, parenti ed amiki, e kelki de vi ocidesos.
17-18. **E** pro mea nomo vi odiesos da omni, **e** tamen nula
19. haro di via kapi perisos, **e** per via perseverado vi
salvos via anmi.

*20. **Kande** on vidos Ierusalem cirkondata da armei,
*21. saveskez ke lua devasteso proximeskas. **Lore** ti qui
esas en Iudea, fugez ad la monti ; ti qui esas en
Ierusalem, ekirez ; ti qui esas en l'agri, ne enirez la
*22. urbo. **Nam** iti esas dii di venjo por realigar omno
23. skribita. **Ve** por la mulieri gravida ed alaktanta lor
ita dii ; nam granda ditreso esos en la lando, ed
*24. iraco kontre ca populo. **E** li falos per la boko dil
glavo e duktesos kom kaptiti ad omna nacioni, e
Ierusalem pedo-presesos dal nacioni til ke la tempi
dil nacioni kompletesos.

9. Videz Ch. XII, 11. La paroli dil predicajo similesas ti dil olima profeti Isaias, Daniel, Aggeus e. a.
10. Persekuti mencionesas en Agi ed Epistoli.
13. Agi I, *8*. Vi esos testi pri me en Ierusalem, en la tota Iudea e Samaria, e til l'extremajo di la tero.
20. La milito Judala duris de 66 til 70.
21. Pro impero da Deo l'Eklezio asemblita en Ierusalem ekmigris ad urbo Pella trans Iordanes. (Eusebius.)
22. Videz Deut. XXIX, *16*-XXX ; Dan. IX, *22*-X.
24. Segun Flavius Iosefus 1.100.000 Judi mortis dum la siejo di Ierusalem, 97.000 kaptesis dum la milito.

*25. Eventos signi en suno, luno e steli, e surtere la
populi angoros perturbite dal bruiso di mari ed ondi ;
26. e la homi agonios pro teroro ed expekto di to quo
eventos a la tota tero ; nam la forci dil cielo shance-
*27. leskos. Lore on vidos la Filio dil homo venanta
28. sur nubo potente e majestoze. Kande ito komencos
eventar, rierektez vi e levez via kapi, pro ke via
redemteso proximeskas.

29. Ed il dicis a li parabolo : Regardez la figiero ed omn
30. arbori. Kande li ja fruktifas, vi vidas per li ke la
31. somero proximesas. Same, kande vi vidos eventar to
omna, saveskez ke la regno di Deo esas proxima.
32. Me dicas a vi verajo : ica generaciono ne pasos ante
33. ke to omna eventos. Cielo e tero perisos, ma mea
paroli ne perisos.

34. Atencez vi ipsa, time ke via kordii graveskos per
troa manjado, drinkado o vivo-sucii, e ke ica dio
*35. subite venos sur vi ; nam ol venos quale reto sur
36. omna habitanti dil tota tero. Vigilez do, e pregez
omnatempe, por ke vi esez sat forta por eskapar
to omna eventonta e stacar koram la Filio dil homo.
*37. Jorne Iesu docis en la templo ; nokte il ekiris e lojis
38. sur la monto nomata dil Olivieri. E del matino la tota
populo venis a lu en la templo por audar lu.

---

25. Videz Is. XIII, *9-11* ; II Petr. III, *11-26*.

27. Videz Dan. VII, *13-15*.

35. I Tes. V, *2-4*. Vi ipsa akurate savas ke la dio dil Sinioro venos quale furtisto nokte. Kande li dicas : Paco e sekureso, lore ruino subita falos sur li quale doloro sur muliero parturonta, e li ne eskapos.

37. Videz Ch. XXII, *39* ; Ioan. XVIII, *2* : Anke Iudas la trahizanto savis la loko, pro ke Iesu freque kunvenis ibe kun sua dicipuli.

LA SUFRADO

(Ch. XXII-XXIV.)

La komploto. (Ch. XXII, *1-7*.)

*1-2. La festo dil azimi, nomata Pasko, proximeskis. E la
chefsacerdoti e legisti serchis quale mortigar Iesu,
*3. ma li timis la populo. Satano eniris Iudas, surno-
4. mizita Iskariot, un del dekedu. Ed ica foriris e
deliberis kun la chefsacerdoti ed autoritatozi qua-
5. maniere il livros Iesu a li. E li joyis e paktis donor a
6. lu pekunio. Il promisis, e serchis oportunajo por
livrar lu sen sedicio.

La Santa Supeo. (7-39.)

*7. La dio dil azimi arivis ye qua on devis buchar la
8. pasko-agnelo. Iesu sendis Petrus e Ioannes, dicante :
9. Irez preparar por ni la paskal-repasto. Li dicis : Ube
10. Vu volaske ni preparez ol ? Il respondis : Kande vi
enirabos la urbo, viro portante amforo de aquo ren-
*11. kontros vi ; sequez lu en la domo quan il eniros, e
dicez al domestro : La Maestro questionas tu : Ube
esas la salono en qua me manjos la paskal repasto
*12. kun mea dicipuli ? Ed il montros a vi supra chambro
13. granda e moblizita, ibe vi preparos la repasto. Li
departis, trovis omno quale il dicabis a li, e preparis
la repasto paskala.

*14. Kande la horo venabis, Iesu kushis su an la tablo e
15. l'apostoli kun lu. Ed il dicis a li : Me deziregis
manjar kun vi ca paskal repasto ante ke me sufros.

XXII. 1. Videz Mat. XXVI, *1-17* ; Mark. XIV, *1-12*.

3. Viro de Keriot en Juda.

7. Videz Mat. XXVI, *17-36* ; Mark. XIV, *12-32* ; Ioan. XIII-XVIII. La lego pri l'azimi trovesas ye Ex. XII-XIV.

11. La habitanti di Ierusalem kustumis lugar festo-salono al pilgrimanti. Pro la trahizo da Iudas, Iesu ne manifestis la loko.

12. Quale ye Ch. XIX, *29-35*.

14-19. Pasko-repasto Judala.

*16. Nam me dicas a vi : me neplus manjos ol, til ke ol
17. realigesos en la regno di Deo. Ed aceptinte kalico, il
dankis e dicis : Prenez ca kalico e dividez ol inter vi ;
18. nam me dicas a vi : de nun me neplus drinkos vito-
frukto til ke la regno di Deo venos.
*19. Pose Iesu prenis pano, dankis, partigis ol e donis ol
a li, dicante : Ico esas mea korpo livrata por vi ; facez
*20. to kom memoro di me. Samamaniere la kalico pos
supeir, dicante : Ica kalico esas la nova testamento
en mea sango varsata por vi.
*21. Tamen la manuo dil trahizanto esas kun me ye la
22. tablo. La Filio dil homo iras segun lo decidita ; ma
23. ve por la homo da qua il livresas. E li komencis
interquestionar qua de li facos to.
24. Diskuto eventis inter li qua de li judikesas kom supe-
*25. riora. Ma Iesu dicis a li : La reji dil nacioni domi-
*26. nacas li, e l'autoritatozi igas nomar su bonfaceri. Vi
ne agez tale ; ma ta qua inter vi esas superiora, divenez
quale inferiora, e ta qua guvernas, simileskez ser-
*27. vanto. Nam qua esas superiora, repastanto o servanto?
Kad ne la repastanto ? Tamen me esas meze di vi quale
28. servanto. Ma vi perseveris kun me dum mea aflikteso :
29. e me disponas por vi la regno quale mea Patro por
me, por ke vi manjez e drinkez ye mea tablo en mea

16. Videz Ch. XII, *37* ; XIV, *15*. — Apok. II, *7* : Ta qua havas oreli, audez quon la Spirito dicas al eklezii. Al vinkanto me grantos manjar del arboro di vivo, qua esas en la paradizo di Deo.

19-21. Instituco dil Eukaristio. Videz I ; Kor. XI, *23-26*. Paroli sakrifikala di konsekraco. — Vulg. : korpo livrota, sango varsota. — Per la paroli : facez to e. c., Iesu ordizis l'apostoli. (Konc. di Trento, Sess. XXII, can. *2*).

20. La triesma kalico rituala, nomita kalico di benediko. Hebr. IX, *15*. Pro to Iesu mediacas nova testamento ; nam lua morto eventis kom redemto del kulpi dum l'antea testamento, por ke la vokiti obtenez l'eterna heredajo promisita.

21. Semblas ke ica paroli dicesabis ante l'instituco dil Eukaristio, nam segun Ioan. XIII, *30*. Iudas quik ekiris pos ceremonio Judala.

25. Videz Mat. XX, *25-29* ; Mark. X, *41-46*.

26. Difero fundamentala di autoritato Kristana e pagana.

27. Iesu lavabis la pedi dil apostoli. Ioan. XIII, *1-12*.

*30. rejio, e sidez sur troni judiciante la dekedu tribui
di Izrael.
*31. Simon, Simon, yen, Satano postulis fanor vi quale
*32. frumento ; ma me pregis por tu, por ke tua kredo ne
33. perisez ; e tu retroveninte konfirmez tua frati. Ica
dicis : Sinioro, me esas pronta irar a karcero e morto
34. kun tu. Iesu respondis : Petrus, me dicas a tu : cadie
la hanulo ne kantos ante ke tu trifoye negabos kono-
car me.
*35. Ed il dicis a li : Kande me sendis vi sen burso, sako
*36. o shui, kad vi indijis ulo ? Li respondis : Nulo. Ed il
dicis a li : Ma nun ta qua havas burso, kunportez ol
same kam sako ; e ta qua ne havas glavo, vendez sua
*37. tuniko e komprez glavo. Nam me dicas a vi : oportas
ke realigesos pri me lo skribita : Ed il kontesis inter
*38. la krimininti. E lo eventonta pri me fineskas. Li dicis :
Sinioro, yen du glavi. Ma il respondis : Suficas.

Getsemani. (39-54.)

*39. Iesu departis ed iris segun sua kustumo al monto dil
40. Olivieri. Lua dicipuli sequis lu. Arivinte il dicis a li :
41. Pregez por ne falar aden tenteso. Ed il foriris de li ye
*42. disto de ston-jeto, e genupozinte pregis, dicante :
Patro, se Vu volas, forigez ca kalico de me. Tamen,
43. ne mea volo, ma Vua facesez. Ed anjelo aparis a lu
44. del cielo por fortigar lu. Ed agoniante il pregis plu
insiste ; e lua sudoro divenis quale sango-guti falanta

30. Apok. III, *21*. Me sidigos la vinkanto kun me sur mea trono, quale anke me vinkis e sidas kun mea Patro sur lua trono.

31. Vulg. : La Sinioro dicis : Simon, e. c.

32. Ica verso kun Mat. XVI, *16-20* e Ioan. XXI, *15-18* citesas kom argumento por la ne-eroriveso dil Papo.

35. Videz Ch. IX, *1-7* ; X, *1-21*.

36. Misiono danjeroza nun komencas.

37. Citesas Is. LIII, *12*.

38. Neplus parolez pri to. — L'apostoli ne komprenabis ke Iesu parolis pri defenso spiritala. (Ef. VI, *13-18*).

39. Videz Ch. XXI, *37* ; Mat. XXVI, *36-57* ; Mark. XIV, *32-53* ; Ioan. XVIII, *1-13*.

42. Ye Mat. VI, *10*. Iesu docabis pregar : Vua volo facesez, quale en la cielo, tale sur la tero.

45. sur la sulo. Il levis su del pregado, venis vers sua
46. dicipuli e trovis li dormanta pro tristeso, ed il dicis a
li : Pro quo vi dormas ? Levez vi e pregez, por ne
*47. falar aden tenteso. Dum ke il parolis, yen turbo ; e la
nomita Iudas, un del dekedu, preiris li, ed il proxi-
48. meskis Iesu por kisar lu. Iesu dicis ad il : Iudas, ka
49. tu trahizas la Filio dil homo per kiso ? Ti qui esis
kun Iesu, vidante quo eventos, dicis a lu : Sinioro kad
*50. ni glavo-batos ? Ed un de li batis la servisto dil
51. chefsacerdoto, e detranchis lua dextra orelo. Ma Iesu
respondis : Lasez, ne pluso. E tushinte lua orelo il
kuracis lu.
52. Iesu dicis al chefsacerdoti, templestri e seniori qui
venabis a lu : Kad vi venis quale a furtisto kun glavi
*53. e bastoni ? Dum ke omnadie me kunesis vi en la
templo, vi ne extensis la manui kontre me ; ma ica
esas via horo e la povo dil tenebro.

Koram la chefsacerdoti. (*54*-XXIII.)

*54. Li sizis Iesu e duktis lu al domo dil chefsacerdoto.
55. Petrus sequis lu fore. Li acendis fairo meze dil korto
56. e kunsidis, e Petrus sidis inter li. Ula servistino qua
vidis il sidanta ye la lumo, regardis il e dicis : Anke
57. ica esis kun lu. Ma il negis dicante : Muliero, me ne
58. konocas lu. Pos poka tempo altru, vidante il, dicis :
Tu anke esas de li. Petrus dicis : Viro, me ne esas.
59. Preske un horo pose ulu altra insistis dicante : Certe
60. anke ica esis kun lu, nam il esas Galileano. Petrus
respondis : Viro, me ne komprenas quon tu dicas.
*61. E subite, dum ke il parolis, hanulo kantis. E su tur-
nante la Sinioro regardis Petrus. E Petrus memoris
la parolo quan la Sinioro dicabis : Anke ke la hanulo
62. kantos, tu renegabos me trifoye. Ed ekirante il ploris
bitre.

47. Mat. XXVI, *48* : La trahizanto donabis a li signo, dicante : Ta quan me kisos, esas lu, lun arestez.
50. Petrus, segun Ioan. XVIII, *10*.
53. Videz Ch. IV, *13*.
54. Videz Mat. XXVI, *57* - XXVII, *2* ; Mark. XIV, *53* - XV, *2* ; Ioan. XVIII, *13-28*.
61. Forsan dum ke Iesu duktesis de Annas a Kaifas.

63-64. La gardanti mokis e batis Iesu. Li velizis lu e ques-
65. tionis : Divinez qua frapis tu. E li dicis kontre lu mult
altra blasfemi.
*66. Ye jornesko kunvenis la seniori dil populo, la chefsa-
cerdoti e legisti, e duktis Iesu ad sua asembluro,
67. dicante : Se tu esas Kristo, dicez lo a ni. Iesu respon-
*68. dis : Se me afirmas, vi ne kredos ; se me questionas,
69. vi ne respondos. De nun la Filio dil homo sidos
*70. dextralatere ye la povo di Deo. Omni dicis : Do tu
esas la Filio di Deo ? Iesu respondis : Vi juste dicis
71. ke me esas lu. Li dicis : Pro quo ni bezonas plusa
atesto ? Ni ipse ya audis lo de lua boko.

Koram Pilatus e Herodes. (Ch. XXIII *1-26*.)

XXIII. *1-*2. Li omna levis su e duktis Iesu a Pilatus. Li
komencis akuzar lu dicante : Ni informesis ke ca viro
revoltigas nia naciono, impedas tributar a Cesar ed
*3. asertas esar Kristo e rejo. Pilatus questionis lu
dicante : Ka tu esas la rejo dil Judi ? Iesu respondis :
4. Tu juste dicis. Pilatus dicis al chefsacerdoti ed al
5. turbo : Me trovis nulo kulpoza en ica viro. Ma li
insistis dicante : Il sediciigas la populo, docante en
la tota Iudea, komencinte de Galilea til hike.
6. Kande Pilatus audis nomar Galilea, il questionis kad
7. Iesu esas Galileano, e saveskinte ke lu resortisas ad
Herodes, il sendis lu ad Herodes, qua anke sejornis
en Ierusalem lor ta dii.

66. Judiciar nokte ne esis legala.
68. Vulg. : nek vi liberigos me.
70. Iesu citabis viziono di Daniel (VII, *13*) e Ps. CX (Vulg. CIX), *1* ; Videz Ch. XX, *42*. La konsilisti bone komprenis to, e lia questiono aludas Ps. II, *7*.
Yahveh dicis a me : Tu esas mea Filio,
me genitis tu cadie.
XXIII. 1. Videz Mat. XXVIII, *2-31* ; Mark. XV, *2-20* ; Ioan. XVIII, *28*-XIX, *17*.
2. Videz Ch. XX, *25*.
3. Ioan. XVIII, *36* : Iesu respondis : Mea rejio ne esas di ca mondo. Se mea rejio esus di ca mondo, certe mea servisti kombatabus, por ke me ne livresez al Judi ; ma mea rejio ne esas hika.

*8 Vidante Iesu, Herodes tre joyis ; nam de longa tempo
il deziris vidar lu, pro ke il audabis lua reputeso, ed
*9. il esperis vidor ula miraklo facata da lu. Il questionis
10. lu per multa paroli, ma Iesu repondis nulo. La chef-
sacerdoti e legisti stacis ibe ed akuzis lu violentoze.
*11. Herodes kun sua gardisti desprizis e mokis lu, vestizis
lu per vesto brilanta e retrosendis lu a Pilatus.
12. Ye la sama dio Herodes e Pilatus divenis amiki ; nam
antee li esabis enemiki.
13. Pilatus kunvokis la chefsacerdoti, l'autoritatozi e la
14. populo, e dicis a li : Vi duktis a me ca viro quale se
lu revoltigis la populo. Yen, me questionis lu koram
vi, e me ne trovis en lu ula krimino quan vi imputa-
15-*16. bis a lu. Nek Herodes, nam me sendis vi ad il. Do me
punisos e liberigos lu.
*17. Okazione dil festo il mustis liberigar por li un karce-
18. rano. Li turbe klamis : Forprenez ica e liberigez por
19. ni Barabas. Ca viro kaptesabis pro sedicio en la urbo
20. ed asasino. Pilatus itere parolis a li, volante liberigar
*21-22. Iesu. Li klamis : Krucagez, krucagez lu. Triesmafoye
il dicis a li : Qua malajon ica facis ? Me trovis en lu
nulo digna de morto. Do me punisos e liberigos lu.
23. Ma li insistis e laute postulis lua krucageso, e lia krii
24. pluforteskis. E Pilatus judiciis ke lia postulo satisfa-
*25. cesos. Il liberigis por li la kaptito pro sedicio ed asa-
sino, quan li postulabis, e livris Iesu a lia volo.

Krucageso. (26-50.)

*26. Kande li forduktis Iesu, li sizis ula Simon de Cirene,
qua venis del agro, e portigis da il la kruco dop Iesu.

8. Videz Ch. IX, *9*.
9. Iesu judikabis Herodes ye Ch. XIII, *32*.
11. Vesto festala dil reji Juda. (Agi XII, *21*.)
16. Per flogado, segun Ioan. XIX, *1*.
17. Mankas en ula manuskripti.
21. Ioan. XII, *32-34*. Kande me elevesos del tero, me atraktos omno vers me. Ton Iesu dicis predicante per qua morto il mortos.
25. Formulo Romana dil judicio : Tu iros ad la kruco. — Irez, soldato, querez la kruco.
26. Videz Mat. XXVII, *31-57* ; Mark. XV, *20-42* ; Ioan. XIX, *17-38*.

27. Ica sequesis da grandanombra populo e da mulieri
28. elqui frapis sua pektori e lamentis pri lu. Iesu turnis
su vers eli e dicis : Filiini di Ierusalem, ne plorez pri
*29. me ; ma plorez pri vi ipsa e pri via filii. Yen, dii venos
ye qui on dicos : Felica le sterila, l'uteri ne parturinta
*30. e la mami ne alaktinta. Lore on dicos al monti ; Falez
*31. sur ni ; ed al kolini : Kovrez ni. Nam se on agas tale
pri ligno verda, quo eventos al sika ?

32. On forduktis pluse du krimininti ocidota kun lu.
*33. E kande li arivabis ad la loko nomata Kalvario, li ibe
krucagis lu, same kam la du krimininti, ican dextre,
*34. itan sinistre di lu. Ma Iesu dicis : Patro, indulgez li ;
nam li ne savas quon li facas. E li partigis e lotriis
lua vesti.
*35. La populo stacis regardante, e kune la chefi mokis lu.
Altrin lu salvis, nun lu salvez su ipsa, se lu esas
*36. Kristo, l'elektita da Deo. Anke la soldati insultis lu,
37. proximeskante, prizentante a lu vinagro, e dicante :
*38. Se tu esas la rejo dil Judi, salvez tu ipsa. Or, super lu
esis afisho : Ica esas la rejo dil Judi.

29. Lor la ruino di Ierusalem.
30. Citesas Os. X, *8*.
31. Se la Romani facas to ad inocento, quon li facos a kulpozi ?
33. Golgota o kalva monto.
34. Is. LIII, *12*. Me donos a lu lua parto inter la grandi ;
il partigos spoliuro kun la forti,
pro ke il livris sua vivo al morto,
e kontesis inter la krimininti,
e portis ipse la kulpi di multi ;
ed il pregos por la pekeri.
Ps. XXII (Vulg. XXI), *19* : Li partigas inter su mea vesti,
li lotrias mea tuniko.
35. Ps. XXII (Vulg. XXI), *8-10* :
Omni qui me vidas, mokas me,
li apertas la labii, li ociligas la kapo :
Ica fidis a Yahveh, Ita salvez lu,
e liberigez sua amato.
36. Ps. LXIX (Vulg. LXVIII), *12* :
Kom nutrivo li donas a me herbo bitra,
ye mea dursto li drinkigas da me vinagro.
38. Vulg. : skribita per literi Greka, Latina e Hebrea.

39. Un del krimininti krucagita blasfemis lu : Kad ne tu
40. esas Kristo ? Salvez tu ipsa e ni. L'altra respondante
blamis il : Ka tu ne timas Deo sufrante la sama kon-
41. damneso ? Ni ya kondamnesis yuste e sufras lo
*42. meritita ; ma ica facis nula malajo. Ed il dicis : Iesu,
43. memorez me kande tu venos en tua rejio. Iesu respon-
dis a lu : Amen, me dicas a tu : Cadie kun me tu
esos en la paradizo.

*44. Esis cirkume la sisesma kloko, e tenebro falis sur la
*45. tota lando til la kloko nonesma, la suno eklipsis e la
*46. velo dil templo laceresis meze. Klamante laute Iesu
dicis : Patro, a Vua manui me konfidas mea spirito.
E dicinte to, lu mortis.

47. La centuriono, vidante quo eventis, gloriizis Deo e
48. dicis : Vere, ica homo esis yusta. Ed omna turbi qui
kunvenabis spektonte, vidante quo eventis, frapis sua
*49. pektori e retroiris. Lua omna konocati stacis fore, e la
mulieri qui sequabis lu de Galilea, spektadis lo
eventanta.

42. Gen. XL, *14* : Iosef dicis al chef-varsisto di Farao : Se tu memoros me pos riobtenir feliceso e komplezos bonfacar me, parolez pri me a Farao e liberigez me de ica domo. — Vulg. : Ed il dicis a Iesu : Sinioro, memorez e. c.

44. De dimezo til tri kloki. Amos VIII, *9* :

> Ye ta dio, la Sinioro Yahveh dicas,
> me kushigos la suno ye dimezo,
> me envelopos la tero per tenebri en jorno serena.

45. La Olda Testamento finis. — Hebr. VI, *19-20* : Kom ankron sekura e ferma dil anmo ni gardas la espero qua transpasas la velo (dil templo), ube Iesu eniris kom preiranto di ni e kom chefsacerdoto eterna segun l'ordo di Melkisedek.

46. Citesas Ps. XXXI (Vulg. XXX), *6*.

49. Ps. XXXVIII (Vulg. XXXVII), *12* :

> Mea amiki e konocati haltis
> ye la vido di mea plagi,
> e mea parenti eskartis su de me.

Sepulteso. (*50*-XXIV.)

*50. Yen, ula konsilisto nomita Iosef, viro bona e yusta,
*51. de Arimatea, urbo di Judea, ilqua anke expektis la
regno di Deo, ne konsentabis al decido ed agi dil
52. konsilisti. Il iris a Pilatus e demandis la korpo di
*53. Iesu. Il decensigis lu, envelopis lu per sepulto-tuko e
pozis lu en tombo rokala en qua nul altru sepultesabis.
*54. Esis la dio dil preparo, e la sabato proximeskis.
55. La mulieri veninta kun Iesu de Galilea sequis Iosef e
56. vidis la tombo e la situeso dil korpo. E retroveninte
li preparis aromati e parfumi ; ma sabate li repozis
segun la lego.

LA REZUREKTO

(Ch. XXIV.)

La tombo vakua. (Ch. XXIV, *1-13.*)

*1. Ye l'unesma dio dil semano eli tre frue venis al tombo
*2. kunportante aromati preparita. Li trovis la petro
3. rulita de avan la tombo, ed enirinte li ne trovis la
*4. korpo dil Sinioro Iesu. Dum ke li perturbesis pri to,
5. yen, du viri en vesti brilanta stacis apud eli. Eli
pavoris ed abasis sua vizajo vers la sulo ; ma la viri
dicis : Pro quo vi serchas la vivanto inter la mortinti ?
6. Il ne esas hike, ma il rezurektis. Memorez quon il
*7. dicis a vi esante en Galilea : Oportas ke la Filio dil
homo livresez a la manui dil pekeri, ke il krucagesez,

50. Videz Mat. XXVII, *57*-XXVIII ; Mark. XV, *42*-XVI ; Ioan. XIX, *38*-XX.

51. Dicipulo di Iesu. (Ioan. XIX, *38*).

53. Is. LIII, *9* :

> On rezolvis sepultar lu kun la krimininti,
> ma en sua morto il esas kun la richo ;
> nam il ne facis neyustajo,
> nek fraudo esis en lua boko.

54. Venerdio Santa. — La sabato komencis ye sun-kusho.

1. Videz Mat. XXVIII ; Mark. XVI ; Ioan. XX.

2. Sundie. — Iesu rezurektabis ante ke la petro esis forigita del tombo. (Mat. XXVIII, *2-6*).

4. Anjeli, segun *25-23*.

7. Videz Ch. IX, *22* e *44*.

8. e ke il rezurektez ye la triesma dio. **Ed** eli memoris
ilua paroli.
9. **R**etroveninte del tombo eli anuncis to omna a le dek-e-
10. un ed ad omna ceteri. **E**lti qui dicis to al apostoli, esis
Maria Magdalena, Ioanna, Maria di Iakobus e le cetera
11. qui esis kun eli. **T**a paroli semblis revajo al apostoli,
*12. e li ne kredis eli. **M**a Petrus levis su e kuris al tombo ;
ed inklinite il vidis nur la linji, ed il foriris astonite
pri lo eventinta.

La dicipuli di Emmaus. (13-36.)

*13. **Y**e la sama jorno du del dicipuli iris a vilajo nomata
Emmaus, qua distas de Ierusalem per sisadek stadii,
14-15. **e** li konversis pri omno eventinta. **L**or ke li konversis
ed inter-questionis, Iesu ipse proximeskis e marchis
16-17. kun li. **M**a lia okuli impedesis rikonocar lu. **I**l dicis
a li : Pri quo vi konversas marchante ? Vi ya esas
18. trista. **U**n de li, nomata Kleofas, respondis : Kad nur
tu esas stranjero en Ierusalem, e ne savas quo eventis
19. ibe ye ica dii ? **I**l questionis ; Quo ? Li dicis : To quo
eventis pri Iesu de Nazaret, profeto potenta per ago e
20. parolo koram Deo e la tota populo ; **e** quale nia
arkisacerdoti e chefi livris lu a judicio di morto e
*21. krucagis lu. **N**i esperis ke il esas la redemtonto di
Izrael ; ma sume ica esas la triesma dio depos ke to
22. eventis. **U**la mulieri de nii trublis ni ; eli frumatine
23. irabis al tombo ; e ne trovinte lua korpo, **l**i retrovenis
e dicis ke li vidis mem viziono di anjeli qui afirmas
24. ke lu vivas. **U**li de nii iris al tombo e trovis omno
quale la mulieri dicabis ; ma ili ne vidis lu ipsa.
25. **E** Iesu dicis a li : Ho viri stulta e kordii lenta pri
26. kredar omno quon la profeti dicis. **K**ad ne oportis ke
27. Kristo sufrez to ed enirez sua glorio ? **E** komencante
per Moses ed omna profeti, il explikis a li la predi-
caji pri su en la tota Skriburo.
28. **L**i proximeskis la vilajo ad qua li iris, e lu simulis
29. preterpasor. **M**a li invitis lu insiste : Restez kun ni,

12. Mankas en ula manuskripti.
13. Stadio valoras cirkume 184 metri.
21. Li expektis ula liberigo di Izrael, ma ne la rezurekto di Iesu.

nam vespereskas e la jorno ja inklinis. **E** lu eniris por
30. restar kun li. **R**epastante Iesu prenis la pano, bene-
31. dikis, partigis e disdonis ol a li. **L**ia okuli apertesis e
32. li rikonocis lu, ma lu desaparis de li. **E** li inter-dicis :
Kad ne nia kordii ardoris dum ke marchante il parolis
33. a ni ed explikis a ni la Skriburi ? **Q**uik li levis su e
retroiris a Ierusalem, e li trovis asemblita le dek-e-un
*34. e ti qui esis kun ici, **e** dicanta : La Sinioro vere
35. rezurektis ed aparis a Simon. **E** li naracis quo even-
tabis lor lia voyajo e quale li rikonocabis lu per la
partigo dil pano.

Koram apostoli e dicipuli. (36-44.)

*36. **D**um ke li parolis, Iesu aparis meze di li, e dicis :
37. Paco esez kun vi. **T**rublite e pavorante li opinionis
38. vidar spirito. **M**a il dicis : Pro quo vi trublesas e
*39. pensas tale en via kordii ? **R**egardez mea manui e
pedi, nam esas me ipsa ; tushez me e videz ke spirito
ne havas karno ed osti quale vi vidas ke me havas.
*40. **E** dicante to, il montris a li sua manui e pedi.
*41. **P**ro joyo ed astoneso li ne ja kredis, ed il dicis : Kad
*42. vi havas hike ula manjajo ? **L**i prizentis a lu parto
*43. di fisho rostita. **I**l prenis ol e manjis koram li.

Lasta paroli. (44-53.)

*44. **I**esu dicis a li : Yen la paroli quin me dicabis a vi,
kande ankore me vivis kun vi : oportas ke realeskez
omno skribita pri me en la lego di Moses, la profeti
45. e la psalmi. **L**ore il apertis lia intelekto por komprenar
46. la Skriburi. **E**d il dicis a li : Esas skribita ke Kristo
sufros, ke il rezurektos del mortinti ye la triesma dio
47. **k**e repento e pardono dil peki predikesos ye lua nomo

34. Videz Ch. XXII, *32* ; I Kor. XV. *4*.
36. Vulg. : esas me, ne pavorez.
39. Iesu konservabis ta vunduri segun Ioan. XX, *25*.
40. Mankas en ula manuskripti.
41. Videz Agi X, *40*.
42. Vulg. : e vabo de mielo.
43. Vulg. : il prenis e disdonis a li la restaji.
44. Videz Agi I, *4-15*.

48. ad omna nacioni, komencante de Ierusalem. **Pri** to
49. vi esas testi. **E** me sendos sur vi lo promisita da mea
Patro ; ma vi restez en la urbo, til ke vi vestizesos per
forco de supre.

50. Iesu duktis li vers Betania, e levante la manui il
51. benedikis li. **Dum** la benediko il foriris de li ed ele-
52. vesis aden la cielo. **Adorinte** li retroiris a Ierusalem
53. kun granda joyo ; **e** li esis sencese en la templo
benedikante Deo.

49. La Spirito Santa, segun Ioan. XV, *26*. Videz Agi II, *16-22*.

KONTENAJO

